

Бонкдорӣ Тараққиёт Ҷаҳонишавӣ

БОНКИ
МИЛЛИИ
ТОҶИКИСТОН

№4 (107)

октябрь-декабрь

2024

*Тоҷикистон дар ҷодаи гузариш ба
рақамикунони соҳаҳои иқтисоди
миллӣ ҷиҳати таъмин намудани
шаффофияти муносибатҳои
иқтисодиву молиявӣ қадамҳои
устувор гузошта истодааст.*

Эмомалӣ Раҳмон

Солҳои

2025–2030

**“Солҳои рушди
иқтисоди рақамӣ
ва инноватсия”**

Ташаккул додани маърифати молиявии шахрвандон ва баланд бардоштани фарҳанги андозсупорӣ ҳамчун яке аз омилҳои асосии татбиқи самаранокӣ сиёсати андозу буҷет, аз ҷумла дар масъалаи гузариш ба низоми пардохтҳои ғайринақдӣ барои ноил гардидан ба устувории молиявии давлат ва рушди иқтисодӣ нақши муҳим дорад.

*Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон,
Пешвои миллат муҳтарам
Эмомалӣ Раҳмон*

ДАР ИН ШУМОРА:

3

ПРЕЗИДЕНТ

МОРО ЗАРУР АСТ, КИ ДАР
ЗАМИНАИ АМАЛИСОЗИИ
ҲАДАФҲОИ МИЛЛИАМОН,
ПЕШ АЗ ҲАМА, АМНИЯТИ
МИЛЛӢ ВА РУШДИ УСТУВОРИ
ИҚТИСОДИРО ТАЪМИН
НАМОЕМ ВА САТҲУ СИФАТИ
ЗИНДАГИИ МАРДУМРО БОЗ
ҲАМ БАЛАНД БАРДОРЕМ

42

ҲАМКОРИҲОИ СУДМАНД

ИМКОНΙΑТҲОИ НАВ БАРОИ
ГУСТАРИШИ ҲАМКОРӢ БО
КИШВАРҲОИ ОСИЁИ ҶАНУБУ
ШАРҚӢ

19

РУЙДОДҲОИ МУҲИМ

МУЛОҚОТИ ҲАЙАТИ ХБА БО
БАХШИ ИҚТИСОДИИ
КИШВАР

20

БАРРАСИИ ЛОИҲАИ
“МАБЛАҒГУЗОРИИ
СОҲИБКОРИИ
ЗАНОН”

26

МУСОҲИБАИ МУҲИМ

СОЛИ 2025-РО БО ДАСТОВАРДҲОИ НАЗАРРАС
ИСТИҚБОЛ НАМОЕМ!

12

САНАДИ МУҲИМ

САМТҲОИ АСОСИИ СИЁСАТИ ПУЛИЮ ҚАРЗӢ БАРОИ
СОЛИ 2025 ВА ДАВРАИ МИЁНАМУҲЛАТ

25

РУЙДОДИ МУҲИМ

НАХУСТИН ФОРУМИ
БАЙНАЛМИЛАЛИИ
“DIGITAL TAJIKISTAN”
ДАР ДУШАНБЕ

46

САНАДИ МУҲИМ

НАТИҶАГИРӢ АЗ РАВАНДИ
ТАТБИҚӢ СТРАТЕГИЯИ
МИЛЛИИ ФАРОГИРИИ
МОЛИЯВИИ ҶУМҲУРИИ
ТОҶИКИСТОН

ДАР ИН ШУМОРА:

- 20** | МУЛОҚОТИ РОҲБАРИЯТИ БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН
БО ҲАЙАТИ БОНКИ ҶАҲОНӢ
- 21** | ЁДДОШТИ ТАҶОҲУМ ДАР БОРАИ ҲАМКОРӢ ВА МУБОДИЛАИ
ИТТИЛОӢ БО БОНКИ МАРКАЗИИ АМА
- 22** | ФОРУМИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ МОЛИЯВӢ:
“ESG - ҲАМЧУН ОМИЛИ РУШДИ УСТУВОРИ
ИҚТИСОДИ КИШВАР”
- 23** | ҶАЛАСАИ ШУРОИ БОНКҶОИ МАРКАЗИИ АВРУОСИЁ
ДАР ТОҶИКИСТОН
- 24** | ИШТИРОКИ СИРОҚИДДИН ИКРОМӢ ДАР КОНФРОНСИ
МИНТАҚАВӢ ОИД БА МАБЛАҒГУЗОРИИ ХАТАРИ ОФАТҶОИ
ТАБИӢ ВА СУҒУРТА ДАР ОСИЁИ МАРКАЗӢ
- 39** | РАИСИ БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН ДАР КОНФРОНСИ
БАЙНАЛМИЛАЛИИ САРМОЯГУЗОРӢ ДАР ШАҲРИ
РИЁЗИ ШОҲИГАРИИ АРАБИСТОНИ САУДӢ ШИРКАТ
ВАРЗИД
- 50** | АРЗЁБИИ РАҒТОРИ ИСТЕЪМОЛӢ ВА РАҒТОРИ ПАСАНДОЗӢ
ДАР ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
- 56** | ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН “ДАР БОРАИ ҶАЪОЛИЯТИ
СУҒУРТАВӢ” ВА ЗАРУРАТИ ВОРИД НАМУДАНИ ТАҒЙИРУ
ИЛОВАҶО БА ОН
- 60** | БАРГУЗОРИИ СЕМИНАРИ “САЛОҶИЯТИ ГЕНДЕРӢ БАРОИ
БОНКДОРОН”
- 61** | ТАҶСИЛ ДАР ДАВРАИ ЛОИҶАИ ПЕШНИҶОДИ СТИПЕНДИЯҶО
БАРОИ РУШДИ ЗАХИРАҶОИ ИНСОНӢ (JDS)
- 62** | АХБОРИ БОНКӢ
- 64** | ИҶОЗАТНОМАҶО БАРОИ ҶАЪОЛИЯТ
- 66** | ТАҶҶАҶОИ ХОТИРАВӢ ВА ҶАШНИИ БОНКИ МИЛЛИИ
ТОҶИКИСТОН
- 68** | ҶИСОБОТИ БОНКҶО ВА ТАШКИЛОТҶОИ СУҒУРТАВИИ
КИШВАР БАРОИ СОЛИ 2024

**Бонкдорӣ
Тараққиёт
Ҷаҳонишавӣ**

Маҷаллаи таҳлилии бонкӣ
4 (107) ОКТАБР-ДЕКАБР, 2024

тел: +992 (44) 600- 32- 49
факс: +992 (44) 600- 32- 49

НИШОНИИ МАҶАЛЛА:

734025, ш. Душанбе, х. Рӯдакӣ 38/1
e-mail: majalla@nbt.tj

РАИСИ ШУРОИ МАШВАРАТӢ:

Ф. Толибзода

Аъзои Шурои машваратӣ:

Н. Ҳикматуллозода,

Г. Назирӣ,

Ш. Ҳайрзода,

Қ. Ҳушвахтзода,

Т. Ҳақназаров,

М. Ҳасанова

ҶАЙАТИ МАҶАЛЛА:

Сармуҳаррир: М. Ҳасанова

Кормандон:

А. Мӯминов,

М. Умадуллоева,

Ҳ. Мучебуллоев.

Маҷаллаи “Бонкдорӣ Тараққиёт
Ҷаҳонишавӣ” дар Вазорати фарҳанги
Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайд гирифта
шудааст.

Шаҳодатномаи қайд: №259/МҶ- 97,
аз 29 августи 2022 с.

Маҷалла ба хотири таъмини
гуногунаи маълумоти маводҳои муал-
лифониеро низ ба таъби мерасонад,
ки фикри шахсии онҳоро инъикос
мекунад. Ҳангоми истифодаи маводи
маҷалла иштинод ба асл ҳатмист.

Теъдоди нашр: 600 нусха.

Дар матбааи

ҶДММ “Орбита” чоп шудааст.

ш. Душанбе, кӯчаи Чехов, 1/1, 17.

Моро зарур аст, ки дар заминаи амалисозии ҳадафҳои миллиамон, пеш аз ҳама, амнияти миллӣ ва рушди устувори иқтисодиро таъмин намоем ва сатҳу сифати зиндагии мардумро боз ҳам баланд бардорем

*Аз Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон
“Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон”*

28 декабри соли 2024 дар бинои нави Парлумони кишвар Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон “Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон” ироа гардид. Паёми навбатии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тамоми самтҳои ҳаёти ҷомеаро фаро гирифта, дар назди низоми бонкӣ як қатор вазифаҳои нав гузошта шуд.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар муроҷиат ба аъзои Маҷлиси миллӣ ва вакилони Маҷлиси намояндагон ба ироаи Паём хусни оғоз бахшиданд:

Ҷамъатанони азиз!

Паёми имсолаи Роҳбари давлат дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии кишвар дар бинои нави мақоми олии қонунгузори

мамлакат – Маҷлиси Олӣ баргузор мегардад.

Ба ин муносибат ҳамаи шумо – вакилони муҳтарамро табрик мегӯям.

Соли ҷорӣ мардуми шарафманди Тоҷикистон 30-юмин солгарди қабули нахустин Конститутсияи давлати соҳибистиклоли худро бо ифтихору шукргузори аз соҳибватаниву соҳибдавлатӣ таҷлил намуданд.

Конститутсия ҳамчун санади тақдирсози

давлати тоҷикон заминаи ҳуқуқии давлатдорӣ мустақил, соҳибхӯрии миллий ва рушди ҳамаи соҳаҳои ҳаёти ҷомеаи кишварро фароҳам овардааст.

Ҳоло кишвари мо дар марҳалаи нави тараққиёти худ қарор дошта, бо амали намудани стратегияву барномаҳои иқтисодиву иҷтимоӣ ба дастовардҳои назаррас ноил гардида истодааст.

Дар баробари ин, нороумиву низоҷо дар минтақаҳои гуногуни олам, шиддат гирифтани муҳолифатҳои сиёсӣ ва таҳримҳои миёни кишварҳои абарқудрат, мусаллаҳшавии бошито, “чанги сард”, тағйирёбии иқлим, инчунин, қанда шудани занҷираҳои таҳвили молу маҳсулот ва дигар омилҳои берунӣ моро водор месозанд, ки барои пешгирӣ кардани таъсири манфии онҳо ба иқтисодиёти кишвар тадбирҳои саривақтӣ андешем.

Дар ин ҷода моро зарур аст, ки дар заминаи амалисозии ҳадафҳои миллиамон, пеш аз ҳама, амнияти миллий ва рушди устувори иқтисодиро таъмин намоем ва сатҳу сифати зиндагии мардумро боз ҳам баланд бардорем.

Зеро мардуми мо мисли халқҳои дигар мамлаки мутамаддин ҳуқуқи маънавии зиндагии шоистаро доранд.

Ин аст ҳадафи олии сиёсати давлат ва Ҳукумати Тоҷикистон.

Ҳукумати мамлакат бо истифода аз ҳамаи захираву имкониятҳои мавҷуда ҷиҳати мунтазам беҳтар гардонидани шароити зиндагии мардум нақшаҳои бузурги созандагиро роҳандозӣ карда истодааст.

■ РУШДИ ИҚТИСОДИ МИЛЛӢ ВА ТАТБИҚИ НАҚШАВУ БАРНОМАҶОИ МИЛЛӢ

Соли 2024-ум ҳаҷми маҷмуи маҳсулоти дохилии кишвар ба беш аз 150 миллиард сомонӣ ва

Ҷиҳати рушди иқтисодиву иҷтимоии кишвар ва амалисозии лоиҳаҳои афзалиятноки сармоягузори давлатӣ, инчунин, татбиқи нақшаву барномаҳои миллий, соҳавӣ ва маҳаллӣ дар панҷ соли охир аз ҳисоби буҷети давлат ва сармояи дохиливу хориҷӣ зиёда аз 197 миллиард сомонӣ равона карда шуд.

суръати рушди воқеии он ба 8,4 фоиз расонида шуд.

Қобили зикр аст, ки дар панҷ соли охир суръати рушди иқтисоди миллий ба ҳисоби миёна 7,7 фоизро ташкил дод.

Ҷиҳати рушди иқтисодиву иҷтимоии кишвар ва амалисозии лоиҳаҳои афзалиятноки сармоягузори давлатӣ, инчунин, татбиқи нақшаву барномаҳои миллий, соҳавӣ ва маҳаллӣ дар панҷ соли охир аз ҳисоби буҷети давлат ва сармояи дохили-

ву хориҷӣ зиёда аз 197 миллиард сомонӣ равона карда шуд.

Барои иҷрои нақшаи корҳои ободониву бунёдкорӣ ба истиқболи ҷашни 35-солагии истиқлоли давлатӣ аз ҳисоби соҳибкорону шахсон саховатпеша ва сокинони бонангу номуси кишвар дар се соли охир беш аз 20 миллиард сомонӣ хароҷот карда шуд.

Дар доираи нақшаи зикргардида дар се соли охир дар мамлакат беш аз 1500 иншооти соҳаи маориф, яъне муассисаҳои томақтабӣ ва таҳсилоти миёнаи умумӣ, 660 иншооти соҳаи тандурустӣ, 480 иншооти варзиш, 175 иншооти фарҳангу фароғат ва ҳазорҳо иншооти дигари истеҳсоливу иҷтимоӣ бунёд ва ба истифода дода шуданд.

Дар ҳамаи ин корҳои хайри ободонӣ саҳми соҳибкорон ва сокинони мамлакат бисёр бузург мебошад.

Бо истифода аз фурсат, ба ҳамаи соҳибкорон, шахсон саховатпеша ва кулли мардуми Тоҷикистон барои дастгирии ташаббусҳои Ҳукумат ва саҳмгузорӣ дар ободиву пешрафти мамлакат сипосу миннатдории самимӣ баён мекунам.

Дар натиҷаи амалисозии тадбирҳои мушаххас даромади пулии аҳоли аз 48 миллиард сомонии соли 2019-ум ба 147 миллиард сомонӣ дар соли 2024-ум расид.

Яъне нишондиҳандаи мазкур 3 баробар зиёд гардида, музди миёнаи меҳнат беш аз 1,8 баробар ва андозаи миёнаи нафақа 1,5 баробар афзоиш ёфт.

Танҳо дар асоси пешниҳоди паёми соли гузашта аз аввали соли 2024-ум маоши хизматчиёни ҳарбӣ, ҳайати шахсии қаторӣ ва роҳбарикунандаи мақомоти корҳои дохилӣ, прокуратура ва дигар мақомоти ҳифзи ҳуқуқ 40 фоиз баланд бардошта шуд.

Тавассути амалисозии тадбирҳои зарурӣ дар сатҳи муътадил нигоҳ доштани таваррум таъмин гардида, соли 2024-ум 3,6 фоизро ташкил дод.

Хотирнишон менамоям, ки дар панҷ соли охир маоши вазифавии кормандони соҳаҳои буҷетӣ чор маротиба (солҳои 2020, 2022, 2023, 2024) ва дар маҷмӯъ, ба андозаи 100 фоиз зиёд карда шуд.

Дар ин муддат, яъне дар панҷ соли охир сатҳи таваррум ё баландшавии нархҳои истеъмоли ҳамагӣ 29 фоизро ташкил кард. Яъне дар ин давра маош, нафақа ва стипендияҳо нисбат ба сатҳи таваррум бамаротиб зиёд гардиданд, ки бевосита ба коҳиш ёфтани сатҳи камбизоатӣ ва беҳтар гардидани шароити зиндагии мардуми кишвар мусоидат намуданд.

● ЛОИҲАИ “БАРНОМАИ МИЁНАМУҲЛАТИ РУШД БАРОИ СОЛҲОИ 2026 – 2030”

Бо вучуди пешравии зикргардида, Ҳукумати мамлакат, вазорату идораҳо ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ вазифадор карда мешаванд, ки иҷрои саривақтиву босифати барномаву нақшаҳои қабулгардида ва дар ин замина рушди иқтисоди кишварро дар соли 2025-ум дар сатҳи на кам аз 8 фоиз таъмин намоянд.

Илова бар ин, дар соли 2025-ум доир ба масъалаҳои пешгирии қардани таъсири

Ташаккул додани маърифати молиявии шаҳрвандон ва баланд бардоштани фарҳанги андозсупорӣ ҳамчун яке аз омилҳои асосии татбиқи самараноки сиёсати андозу буҷет, аз ҷумла дар масъалаи гузариш ба низоми пардохтҳои ғайринақдӣ барои ноил гардидан ба устувории молиявии давлат ва рушди иқтисодӣ нақши муҳим дорад.

ҳавфҳои эҳтимоли ба иқтисоди миллӣ, ташаккули “иқтисоди сабз”, рақамикунонии хизматрасониҳои давлатӣ ва истифодаи васеи ҳисоббаробаркунонии ғайринақдӣ тадбирҳои мушаххас андешида шаванд.

Ҳамчунин, идоракунии самараноки иқтидорҳои мавҷуда, ташкили корхонаҳои истеҳсоли ва таъсис додани ҷойҳои кори нав, баланд бардоштани рақобатнокии маҳсулоти ватанӣ ва тақвияти иқтидори содироти мамлакат таъмин карда шавад.

Вазорати рушди иқтисод ва савдо дар ҳамкорӣ бо дигар вазорату идораҳо ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, бо дарназардошти амалисозии ҳадафҳои пешбинигардида, то охири соли 2025-ум лоиҳаи “Барномаи миёнамуҳлати рушд барои солҳои 2026 – 2030”-ро таҳия ва ба Ҳукумати мамлакат пешниҳод намояд.

● ПУРРА ТАЪМИН ҚАРДАНИ ПАРДОХТҲОИ ҒАЙРИНАҚДӢ ДАР СОҶАҶОИ БУЌЕТӢ ВА ХИЗМАТРАСОНИҲОИ ДАВЛАТӢ

Ташаккул додани маърифати молиявии шаҳрвандон ва баланд бардоштани фарҳанги андозсупорӣ ҳамчун яке аз омилҳои асосии татбиқи самараноки сиёсати андозу буҷет, аз ҷумла дар масъалаи гузариш ба низоми пардохтҳои ғайринақдӣ барои ноил гардидан ба устувории молиявии давлат ва рушди иқтисодӣ нақши муҳим дорад.

Дар робита ба ин, ба Ҳукумати мамлакат ва вазорату идораҳои дахлдор супориш дода мешавад, ки доир ба баланд бардоштани сатҳи маърифати молиявӣ ва фарҳанги андозсупории шаҳрвандон чораҳои судмандро амалӣ созанд.

Ҳамчунин, Вазорати молия, Бонки миллӣ, Кумитаи андоз, Хадамоти гумрук, Агентии инноватсия ва технологияҳои рақамӣ якҷо бо

дигар вазорату идораҳо ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ вазираддоранд, ки ҳалли масъалаҳои вусъат додани истифодаи технологияҳои муносири рақамиро ҳарчи зудтар таъмин намоянд.

Дар ин раванд, то охири соли 2025 пардохтҳои ғайринақдӣ дар соҳаҳои бучетӣ ва хизматрасониҳои давлатӣ пурра таъмин карда шаванд.

Дар бисёр кишварҳо нишондиҳандаи пардохтҳои ғайринақдӣ 80 – 90 фоизро ташкил медиҳад.

Ин яке аз роҳҳои асосии таъмин намудани шаффофияти амалиёти хизматрасонӣ, баҳисобгирӣ ва пешгирии коррупсия мебошад.

● **ВАЗИФАҶОИ НАВ: ЗИЁД КАРДАНИ ҲАҶМИ ҚАРЗДИҲӢ, ГУЗАРИШ БА ИҚТИСОДИ РАҚАМӢ**

Бо мақсади қонеъ гардонидани талаботи афзояндаи иқтисоди миллӣ ва аҳоли дар панҷ соли охир аз ҷониби низоми бонкии кишвар беш аз 80 миллиард сомонӣ қарз дода шудааст.

Ҷиҳати идома додани ин раванд ба Бонки миллӣ ва ташкилотҳои қарзӣ супориш дода мешавад, ки ҳаҷми пешниҳоди қарз ба иқтисодиётро ҳамасола зиёд намоянд.

Нишондиҳандаи мазкур то охири соли 2027 бояд ба беш аз 100 миллиард сомонӣ расонида шавад.

Бонки миллӣ ва ташкилотҳои қарзӣ барои боз ҳам баланд бардоштани эътимоди аҳоли ба низоми бонкӣ, ҷалби бештари пасандозҳои шахсони воқеиву ҳуқуқӣ ва вусъат бахшидани фаъолияти низоми рақамии хизматрасониҳои бонкиву молиявӣ бояд ҷорачӯӣ намоянд.

Ҳамзамон бо ин, ҷиҳати таъсис додани филиалҳои бонкҳои тиҷоратӣ ва дигар ташкилотҳои қарзӣ, зиёд кардани пешниҳоди қарзҳо бо ғоизи нисбатан паст ва таъмин намудани дастрасӣ ба хизматрасониҳои босифати бонкӣ, баҳусус, дар ноҳияҳои дурдасти мамлакат тадбирҳои мушаххас андешанд.

Тоҷикистон дар ҷодаи гузариш ба рақамикунонии соҳаҳои иқтисоди миллӣ ҷиҳати таъмин намудани шаффофияти муносибатҳои иқтисодиву молиявӣ қадамҳои устувор гузошта истодааст.

Дар панҷсолаи минбаъда ҷиҳати пешбурди иқтисоди рақамӣ бояд ба самтҳои зерин диққати аввалиндараҷа дода шавад:

Якун, такмили ғаврии заминаҳои ҳуқуқӣ ва қабули санадҳои дахлдор дар самти гузариш ба иқтисоди рақамӣ.

Дуюм, то шабакаҳои панҷ – ҷӣ (5G) инкишоф додани инфрасохтори рақамӣ, рушди марказҳои коркарди маълумот, таъсиси маҳзани мукаммали миллии маълумот.

Сеюм, рақамикунонии пурраи хизматрасониҳои давлатӣ ва ташкили маҳзани ягонаи хизматрасониҳои давлатӣ.

Чорум, рушди сармояи инсонӣ бо роҳи омӯзиш ва бозомӯзии кадрҳо доир ба технологияҳои иттилоотӣ дар дохил ва хориҷи кишвар ва баланд бардоштани маърифати истифодаи технологияҳои рақамӣ.

Панҷум, истифодаи васеи зеҳни сунъӣ дар пешниҳоди хизматрасониҳо ва низоми бақайдгирии давлатӣ.

Шашум, андешидани ҷораҳо дар самти таъмин намудани амнияти киберии маҳзанҳои маълумот.

Ҳафтум, ташаккул додани соҳибкориҳои рақамӣ ва рушди савдои электронӣ.

Бо ин мақсад, вазоратҳои рушди иқтисод ва савдо, адлия, молия, Агентии инноватсия ва технологияҳои рақамӣ, Бонки миллӣ, ҳадамоти алоқа, гумрук, Кумитаи андоз ва дигар вазорату идораҳо фароҳамсозии асосҳои ҳуқуқиву ташкилӣ, танзими давлатӣ, маблағгузориҳои ташкили инфрасохтори иқтисоди рақамӣ, инчунин, муносибатҳои иштирокчиёни соҳибкориҳои рақамӣ ва савдои электрониро таъмин намоянд.

Ҷиҳати вусъат бахшидан ба равандҳои инноватсионӣ ва истифодаи ҳамаҷонибаи имкониятҳои технологияҳои рақамӣ дар иқтисодиёт пешниҳод менамоям, ки солҳои 2025 – 2030 “Солҳои рушди иқтисоди рақамӣ ва инноватсия” эълон карда шаванд.

Ба вазоратҳои адлия, рушди иқтисод ва савдо, саноат ва технологияҳои нав, Агентии инноватсия ва технологияҳои рақамӣ ва вазорату идораҳои дахлдор супориш дода мешавад, ки

барои тасдиқи нақшаи мукаммали пайванди инноватсия бо истеҳсолот санади меъёрии ҳуқуқии дахлдорро ба Ҳукумати мамлакат пешниҳод намоянд.

■ ФАРОҲАМ ОВАРДАНИ ФАЗОИ МУСОИД БАРОИ ҶАЛБИ САРМОЯ

Бо мақсади дастгирии минбаъдаи рушди соҳибкорӣ зарур аст, ки тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи санчиши фаъолияти субъектҳои хоҷагидор” бо роҳи такмил додани меъёрҳои амалкунандаи арзёбии хавфҳои шумораи санчишҳо ва даврияти гузаронидани онҳо (ба истиснои хавфҳои андоз) боз ҳам маҳдуд карда шавад.

Пешниҳод менамоям, ки дар давраи такмили санадҳои меъёрии ҳуқуқии зикршуда бо мақсади дастгирии давлатии фаъолияти соҳибкорӣ, фароҳам овардани фазои мусоид барои ҷалби сармоя ва таъсиси ҷойҳои корӣ ба ҳама намуди санчишҳои фаъолияти субъектҳои соҳибкорӣ (ба истиснои санчишҳои мақомоти андоз) то 1-уми январи соли 2027-ум мораторий эълон карда шавад.

Бинобар ин, ба Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатӣ супориш дода мешавад, ки якҷо бо дигар мақомоти марбута дар муҳлати як моҳ лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқиро оид ба амалисозии ин пешниҳод таҳия ва ба Ҳукумати мамлакат манзур намояд.

Ҳамзамон бо ин, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатӣ дар ҳамкорӣ бо вазорату идораҳои соҳавӣ бо зикри маълумоти мушаххасу дақиқ оид ба захираву имкониятҳои мавҷуда, соҳаҳои афзалиятнок ва самтҳои асосии беҳтар намудани фазои сармоягузорию кишвар дар муҳлати се моҳ Стратегияи ҷалби сармояро барои давраи то соли 2040 таҳия намояд.

■ МИННАТДОРӢ БА ҲАМАИ СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ МОЛИЯВӢ ВА ШАРИКОНИ РУШД

Ҳукумати мамлакат бо истифода аз ҳамаи сарчашмаҳои ҷиҳати сари вақт маблағгузорӣ намудани сохтмони ин иншооти стратегӣ мунтазам чораҷӯӣ карда истодааст.

Дар ин ҷода бо як қатор созмонҳои байналмилалӣ молиявӣ ва шарикони рушд ҳамкорӣҳои судманд ҷиҳати ҷалби маблағҳои имтиёзнок дар ҳаҷми 33 миллиард сомонӣ (ё 3 миллиард доллар), аз ҷумла 12,5 миллиард сомонӣ грант (ё 1 миллиарду 150 миллион доллар) идома доранд.

То имрӯз созишномаҳои маблағгузорию иншооти неругоҳ бо 6 созмон дар ҳаҷми умумии 10 миллиард сомонӣ, аз ҷумла 3,8 миллиард сомонӣ грант ба имзо расонида шуда, соли 2025 маблағгузорӣ аз ҷониби онҳо оғоз мегардад.

Аз ҷумла 17-уми декабри соли ҷорӣ Шӯрои директорони Бонки Умумичаҳонӣ дар хусуси дар марҳалаи аввал ҷудо намудани 3,8 миллиард сомонӣ грант барои сохтмони неругоҳи “Роғун” қарор қабул кард.

Инчунин, аз ҷониби Бонки осиёии сармоягузорию инфрасохторӣ дар ҳаҷми 2,9 миллиард сомонӣ, Бонки исломию рушд 1,6 миллиард сомонӣ, Фонди Саудии рушд 1,1 миллиард сомонӣ, Хазиनाи ОПЕК оид ба рушди байналмилалӣ 272 миллион сомонӣ ва Фонди

Кувайтии рушди иқтисодии арабӣ 180 миллион сомонӣ қарзҳои имтиёзнӯк ҷудо гардидаанд.

Барои таваҷҷуҳ ва ҳамкориҳо ба ҳамаи созмонҳои байналмилалӣ молиявӣ ва шарикони рушд миннатдории мардуми Тоҷикистонро баён менамоем.

■ СОЛИ 2027 ТОҶИКИСТОН БА ИСТИҚЛОЛИ КОМИЛИ ЭНЕРГЕТИКӢ НОИЛ МЕГАРДАД

Ҳукумати мамлакат бо мақсади расидан ба истиқлоли энергетикӣ ва дар ин замина таъмин намудани рушди устувори иқтисоди миллӣ бо истифода аз ҳамаи имконияту сарчашмаҳои мавҷуда, хусусан, манбаъҳои рушди “энергияи сабз” мунтазам чораҷӯӣ карда истодааст.

Ҳоло қорҳои таҷдиду азнавсозӣ дар нуруғҳои барқӣ оби “Норак” ва “Қайроққум” ба маблағи умумии 6 миллиарду 900 миллион сомонӣ ва сохтмони нуруғи “Себзор” ба маблағи 700 миллион сомонӣ идома доранд.

Имрӯзо бунёди нуруғи барқӣ оби “Роғун” бо суръати баланд идома дошта, дар ду соли охир ба ин мақсад аз ҳисоби буҷети давлатӣ беш аз 9 миллиард сомонӣ харҷ гардидааст.

То имрӯз беш аз 50 фоизи қорҳои сохтмони нуруғи “Роғун” ба анҷом расонида шудаанд.

Аз моҳи майи соли 2027-ум аз ҳисоби истеҳсоли нуруи барқ дар “Роғун” ва силсилаи нуруғҳои дарёи Вахш норасоии нуруи барқ дар кишвар пурра бартараф ва Тоҷикистон ба истиқлоли комили энергетикӣ ноил мегардад.

Бинобар ин, Сарвазир мамлакат, муовини Сарвазир – сарпарасти соҳа, вазири энергетика ва захираҳои об, дигар вазорату идораҳои дахлдор, роҳбарони Ҷамъияти саҳҳомии “Нуруғи барқӣ оби “Роғун”, ширкатҳои соҳа ва марказҳои татбиқи лоиҳаҳо вазифадоранд, ки доир ба татбиқи саривақтии лоиҳаҳои сармоягузори давлатии соҳа, аз ҷумла лоиҳаҳо дар самти

Ҳифзи иҷтимоии аҳоли дар сиёсати давлати Тоҷикистон мақоми хос дошта, барои дастгирии соҳаҳои иҷтимоӣ ва баланд бардоштани сатҳи сифати зиндагии мардум маблағгузорӣ аз ҳисоби буҷети давлатӣ ҳамасола зиёд карда мешавад.

паст кардани талафоти барқ тадбирҳои муассир андешид.

Дар робита ба ин, дар соли 2025-ум лоиҳаи “Барномаи рушди соҳаи энергетикаи барқӣ” ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии зарурии соҳа, аз ҷумла Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи энергетика” дар таҳрири нав таҳия ва пешниҳод карда шаванд.

Ба кишвари транзитӣ табдил додани Тоҷикистон ва истифодаи имкониятҳои транзитии он ҳамчун яке

аз ҳадафҳои асосии рушди кишвар пазируфта шудааст.

■ ДАСТГИРИИ СОҶАҶОИ ИҶТИМОӢ, БАЛАНД БАРДОШТАНИ САТҲИ СИФАТИ ЗИНДАГӢ

Ҳифзи иҷтимоии аҳоли дар сиёсати давлати Тоҷикистон мақоми хос дошта, барои дастгирии соҳаҳои иҷтимоӣ ва баланд бардоштани сатҳи сифати зиндагии мардум маблағгузорӣ аз ҳисоби буҷети давлатӣ ҳамасола зиёд карда мешавад.

Соли 2024-ум ҳаҷми умумии хароҷоти соҳаҳои иҷтимоӣ ба 19 миллиард сомонӣ расонида шуд, ки нисбат ба буҷети соли 2023-юм беш аз 2 миллиард сомонӣ зиёд буда, 43 фоизи хароҷоти буҷети давлатиро ташкил медиҳад.

Дар ин зимн, Ҳукумати мамлакат дар самти таъсис додани ҷойҳои нави қорӣ, баланд бардоштани музди меҳнат, нафақа ва стипендияҳо, инчунин, зиёд намудани даромади пулии аҳоли мунтазам тадбирҳои заруриро амалӣ карда истодааст.

Бо мақсади боз ҳам беҳтар намудани сатҳи некуаҳволии мардуми кишвар ва тақвият бахшидани ҳифзи иҷтимоии аҳоли супориш медиҳам, ки аз 1-уми сентябри соли 2025:

- маоши вазифавии қорандони муассисаҳои томақтабӣ ва таҳсилоти миёнаи умумии соҳаи маориф 30 фоиз зиёд карда шавад;
- маоши вазифавии қорандони дигар

муассисаҳои соҳаи маориф, соҳаҳои илм, фарҳанг, варзиш, тандурусти, муассисаҳои соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ, мақомоти ҳокимият ва идоракунии давлатӣ ва дигар муассисаҳои буҷетӣ, инчунин, стипендияҳо 20 фоиз зиёд карда шавад;

- музди меҳнати амалкунандаи кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, хизматчиёни ҳарбӣ ва дигар кормандони ин мақомот 20 фоиз зиёд карда шавад;
- ҳадди ақалли музди меҳнат барои тамоми соҳаҳои иқтисодиву иҷтимоӣ ба андозаи 1000 сомони дар як моҳ муқаррар карда шавад.

Дар баробари ин, аз 1-уми сентябри соли 2025 нафақаҳои суғуртавӣ, меҳнатӣ ва иҷтимоӣ, инчунин, иловапулӣ ба онҳо тибқи муқаррароти моддаи 51 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ” ва андозаи нафақаи заминавӣ 10 фоиз зиёд, яъне индексатсия карда шавад.

Ҳукумати мамлакат ба рушди соҳаи маориф таваҷҷуҳи аввалиндараҷа медиҳад.

Бо вучуди қорҳои то имрӯз дар соҳаи маориф амалигардида, ба Ҳукумати мамлакат, Вазорати маориф ва илм ва роҳбарони мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ супориш дода мешавад, ки бо дарназардошти афзоиши аҳоли ва зиёд гардидани шумораи кӯдакону наврасон тадбирҳои мушаххас андешанд.

Яъне дар панҷ соли оянда бо истифода аз ҳамаи сарчашмаҳои маблағгузорӣ ва бо дарназардошти ҳадафи гузошташуда барои фарогирии 50 фоизи кӯдакони синну соли томактабӣ бунёди 800 муассисаи таҳсилоти томактабӣ ва беш аз 1000 муассисаи таҳсилоти умумиро таъмин намоянд.

Роҳбарони вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо дар панҷ соли оянда, бо дарназардошти афзоиши

Мо аз ҷавонони кишвар умеди бузург дорем, ташаббусҳои созандашонро минбаъд низ ҳамаҷониба дастгирӣ мекунем ва аз фаъолияти онҳо ба хотири рушду таҳкими давлатдории миллиамон ҳамеша қадрдонӣ менамоем.

аҳоли, барои дар ҳар як маҳалли аҳолинишин, ки 100 оила зиндагӣ мекунанд, ҳатман бунёд кардани як муассисаи томактабӣ тадбирҳои зарурӣ андешанд.

Илова бар ин, вазоратҳои маориф ва илм, рушди иқтисод ва савдо, Академияи миллии илмҳо, Комиссияи олии аттестатсионӣ, академияҳои соҳавӣ ва дигар сохторҳои марбутаро зарур аст, ки “Барномаи давлатии тайёр кардани

кадрҳои сатҳи баланди илмӣ барои солҳои 2021 – 2030”-ро дар муддати ду моҳ таҷдиди назар карда, ба Ҳукумати мамлакат пешниҳод намоянд.

■ ҶАВОНОН ҚИШРИ ФАЪОЛТАРИНИ ҚОМЕА

Дар қалби ҷавонон ҳамчун қувваи асосии пешбарандаи қомеа бедор намудани ҳисси ватандӯстиву ватанпарастӣ, арҷгузорӣ ба забон, таъриху фарҳанг ва тамаддуни миллии, баланд бардоштани нақш ва мавқеи онҳо дар қомеа аз ҷумлаи вазифаҳои муҳимми давлату Ҳукумат мебошад.

Ҷавонон қишри фаъолтарини қомеа ва идомадихандаи қору пайкори насли қалонсол мебошанд ва маҳз онҳо масъулияти фардои кишвари соҳибистиклоли худро ба дӯш хоҳанд гирифт.

Мо ифтихор дорем, ки ҷавононамон нисбат ба Ватан меҳру муҳаббати самимӣ доранд, Ватанро сидқан дӯст медоранд, ба арзишҳо ва муқаддасоти миллии арҷ мегузоранд иродаи мустақкам доранд ва сиёсати пешгирифти давлату Ҳукумати мамлакатро бо ҳисси баланди миллии ва эҳсоси худшиносиву худогоҳӣ дастгирӣ мекунанд.

Мо аз ҷавонони кишвар умеди бузург дорем, ташаббусҳои созандашонро минбаъд низ ҳамаҷониба дастгирӣ мекунем ва аз фаъолияти онҳо ба хоҳири рушду таҳкими давлатдории мил-

лиамон ҳамеша қадрдонӣ менамоям.

Ҳоло 61 Ҷоизи шумораи умумии кормандонро дар кишвар ҷавонон ташкил медиҳанд.

Ин нишондиҳанда дар хизмати давлатӣ 49 Ҷоиз мебошад.

Мо минбаъд низ ба ҷавонон ҳамчун неруи бозғатимод ва таҷағҷоҳи устувор таваҷҷӯҳ хоҳем кард, зеро ояндаи миллату давлат аз онҳо вобаста мебошад.

Дар баробари ин, ҷаҳони ғуртазоду ноороми муосир ҷавонони кишварро водор месозад, ки аз таҳаввулотӣ босуръати сайёра ҳамеша огоҳ бошанд, худ ва ҳамсолонашонро аз таъсири мафкураи радикаливу ифротӣ ва хурофотпарастӣ эмин нигоҳ доранд, барои ҳифзи истиқлолу озодии сарзамини аҷдодӣ, сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ ва ваҳдати миллӣ ҳамеша омода бошанд.

Вобаста ба ин, бори дигар таъкид месозам, ки хурофот ҷаҳолат аст ва ҷаҳолат ба ҷомеа танҳо бадбахтӣ меоварад.

Бовар дорам, ки ҷавонони ватандӯсти мо минбаъд низ бо илму донишҳои замонавӣ, касбу ҳунарҳои муосир ва саъю талоши навҷӯёнаи худ барои рушди илму инноватсия ва боз ҳам таҳким ёфтани нуфузи кишварамон дар арсаи байналмилалӣ саҳми арзишманд мегузоранд.

Мо ба хотири таъмини саломатии аҳоли, ҳусусан, наврасону ҷавонон, таблиғи тарзи ҳаёти солим, оммавиғардонии варзиш ва муаррифии давлату миллат дар арсаи байналмилалӣ соҳаи варзишро низ ҳамчун самти муҳими ғайриҳукуматӣ давлатдорӣ дастгирӣ менамоям.

Мо аз қабул гардидани пешниҳодамон аз ҷониби Созмони Миллали Муттаҳид, тавассути қатъномаи махсус эълон доштани Рӯзи ҷаҳонии футбол ва дастовардҳои варзишгарони тоҷик дар Бозиҳои тобистонаи олимпикии Париж – 2024-ум ифтихор мекунам.

■ **МАҚОМУ МАНЗАЛАТИ ЗАН - МОДАР**

Ҷамъатанони азиз!

Дар фарҳангу тамаддуни мо – тоҷикон иззату эҳтироми зан – модар ҳамеша ҷойгоҳи хос дорад.

Вале бояд гуфт, ки мақому манзалати занону бонувон ва нақши онҳо дар эъморӣ давлати муосир ва рушди ҷомеа маҳз дар замони

соҳибистиқлолӣ воқеан боло рафтааст.

Ҳоло дар кишвар 25 Ҷоизи хизматчиёни давлатӣ, 73 Ҷоизи кормандони соҳаи маориф, 71 Ҷоизи кормандони соҳаи тиб, 47 Ҷоизи кормандони соҳаи фарҳанг, 37 Ҷоизи олимони ва 30 Ҷоизи соҳибкоронро бонувону занон ташкил медиҳанд.

Имрӯз беш аз 110 ҳазор бонувону занони кишвар ба ғайриҳукуматӣ соҳибкорӣ машғул мебошанд.

Аз оғози ҷорӣ гардидани квотаи президентӣ, яъне дар 28 соли охир 11 ҳазору 600 нафар духтарон муассисаҳои таҳсилоти олиро бо квотаи президентӣ хатм кардаанд.

Илова бар ин, зиёда аз 35 ҳазор духтарону бонувон муассисаҳои таҳсилоти олии кишварҳои хориҷиро хатм карда, соҳибмаълумот шудаанд.

Мо ба азму ирода ва масъулиятшиносӣ бонувону духтарони тоҷик ҳамчун неруи бузурги ҷомеа эътимоди комил дорем ва дастгирии ҷамъаҷонибаи онҳоро идома медиҳем.

Соли ҷорӣ ман бо ғайриҳукуматӣ, намоёндагони ҷомеа ва ходимони дини кишвар мулоқоти махсус доир карда, вобаста ба масъалаҳои муҳими ҳаёти ҷомеа муфассал ва кушоду равшан иброи назар намудам.

Дар мулоқоти зикршуда бори дигар андешаҳои худро оид ба мазмуну моҳият ва зарурату манфиати қабули қонунҳои миллӣ – “Дар бораи танзими ҷашну маросим дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” ва “Дар бораи масъулият ба рои таълиму тарбияи кӯдак” муфассал баён кардам.

Бовар дорам, ки бонувону занон ва модарону духтарони азизи мо дар амалисозии талаботу муқаррароти қонунҳои миллӣ, пешгирӣ кардани бегонапарастӣ, аз ҷумла сару либос ва оӣинҳои барои мардуми мо бегона, ба камол расонидани наслҳои солим, таҳкими сулҳу субот дар ҷомеа, пешрафти давлат ва ободии Ватан минбаъд низ саҳми арзишманди худро мегузоранд.

Зеро онҳо эҳёкунандаву нигоҳдоранда ва тарғибкунандаву посдорандаи беҳтарин суннату анъанаҳои миллӣ ва расму оӣинҳои асилу бостонии халқамон мебошанд.

Ҳозирини арҷманд!

Муҳлати ваколати Маҷлиси миллӣ ва Маҷлиси намоёндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон даъвати шашум ба охир мерасад.

Барои фаъолияти пурсамар ба аъзои Маҷлиси миллӣ ва вакилони Маҷлиси намоёндагон миннатдории худро изҳор менамоям.

Интихоботи дарпешистода бояд тибқи Конститутсия ва қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон шаффофу озод ва дар сатҳи баланд баргузор гардад ва интихобкунандагон номзадҳои арзандаи худро интихоб намоёнд.

Дар робита ба ин, таъкид менамоям, ки рушди устувори иқтисодиву иҷтимоии мамлакат, суботи сиёсӣ ва оромиву осудагии мардуми Тоҷикистон аз таъмини амнияти миллӣ вобаста мебошад.

Яъне таъмин намудани амнияти давлат ва ҷомеа дар шароити имрӯза зарурат ва аҳаммияти аввалиндараҷа дорад.

Муҳтарам аъзои Маҷлиси миллӣ ва вакилони Маҷлиси намоёндагон!

Ҳамватанони азиз!

Дар паёми имрӯзаи Роҳбари давлат дастовардҳои ноилшудаи Тоҷикистон тайи вақтҳои охир, хусусан, дар панҷ соли гузашта баён гардиданд.

Ҳамчунин, вазифаҳо барои таҳким бахшидану афзун гардонидани онҳо ва бартараф намудани мушкилоту монеаҳое, ки дар ҳаёти ҷомеа ва давлати мо мавҷуданд, мушаххас карда шуданд.

Меҳоҳам бо ифтихору қаноатмандӣ изҳор намоям, ки дастоварду пешравиҳои то имрӯз ноилгардидаи мо, пеш аз ҳама, натиҷаи талошу заҳмати мардуми шарифи кишвар мебошанд.

Бинобар ин, ба тамоми мардуми сарбаланду шарафманди мамлакат барои заҳмати аҳлона ва содиқонаву софдилона сипосу миннатдорӣ баён менамоям.

Дар баробари ин, хотирнишон месозам, ки иҷрои вазифаҳои гузашташуда ва бартараф намудани камбудиву мушкилоти мавҷуда аз тамоми халқи Тоҷикистон ва дар навбати аввал, аъзои Ҳукумат, вакилони мардумӣ, роҳбарони вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо, хизматчиёни давлатӣ, аҳли зиё ва фаълони ҷомеа заҳмату талоши боз ҳам

бештарро тақозо мекунад.

Мо вазифадорем, ки ба хоҳири пешрафти давлати соҳибистиклоламон, ободии Ватани аҷдодиамон ва мунтазам беҳтар гардидани сатҳу сифати зиндагии ҳар як хонадони мардуми шарафманди Тоҷикистон ҳар рӯз ва ҳамеша саъю талош намоем.

Хусусан, мо бояд тамоми саъю талоши худро ба хоҳири амалӣ намудани корҳои ба ифтихори 35-солагии истиқлоли давлатӣ пешбинигардида, яъне ободии Ватанамон, пешрафти давлатамон ва боз ҳам беҳтар гардидани шароити зиндагии мардумамон равона созем.

Мо бояд мисли ҳамеша сарҷамъу муттаҳид бошем, Ватанамонро сидқан дӯст дорем, онро соҳибӣ кунем, ҳисси баланди миллӣ дошта бошем, аз тоҷик будани худ ифтихор намоем ва доим дар фикри фарзандони худ, хушбахтиву озоиши онҳо, ободии Ватан, миллат ва давлати хеш бошем.

Ман ба ояндаи дурахшони Тоҷикистони маҳбубамон эътимоди комил дорам.

Зеро ба иттиҳоду сарҷамъӣ, ваҳдати миллӣ, ватандӯстиву ватанпарастӣ ва саъю талоши ҳастагинопазири ҳар фарди ҷомеа эътимоду итминон дорам.

Хуб медонам, ки мо бо чунин мардуми ватандӯсту заҳматкаш тамоми нияту нақшаҳои некамонро дар солҳои наздиктарин амалӣ мегардонем ва Тоҷикистони азизамонро ба як кишвари пешрафтаву неруманд ва ободу сарсабз табдил медиҳем. Дар ин ҷодаи пуршараф ба кулли мардуми шарифи Тоҷикистон ва ҳамаи шумо – ҳозирини гиромӣ тандурустӣ ва барори кор орзу менамоям.

Бо истифода аз фурсат, тамоми мардуми шарифи Тоҷикистон, ҳамватанони бурунмарзиамон ва ҳамаи шумо – ҳозирини арҷмандро ба муносибати Соли нави мелодии 2025-ум, ки ҳоло мо дар останаи он қарор дорем, самимона табрик меғӯям.

Ба ҳар як хонадони мардуми фарҳангиву тамаддунсозии тоҷик хушбахтӣ, хонабодӣ ва иқболи нек орзу менамоям.

Саломат бошед!

www.president.tj

Самтҳои асосии сиёсати пулию қарзӣ барои соли 2025 ва давраи миёнамуҳлат

Дуюми декабри соли 2024 таҳти раёсати раиси Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷаласаи навбатии Шурои Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон баргузор гардид. Дар ҷаласа дар баробари чанд масъалаи муҳим “Самтҳои асосии сиёсати пулию қарзии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли 2025 ва давраи миёнамуҳлат” мавриди баррасӣ қарор гирифт. Вобаста ба масъалаи мазкур дар ҷаласа раиси Бонки миллии Тоҷикистон Толибзода Фирдавс Назримад суҳанронӣ намуд. Бо қарори Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти №1488, аз 4 декабри соли 2024 “Самтҳои асосии сиёсати пулию қарзии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли 2025 ва давраи миёнамуҳлат” қабул гардид.

Самтҳои асосии сиёсати пулию қарзии Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобики моддаҳои 4 ва 14 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон” таҳия гардида, мақсаду вазифаҳои сиёсати пулию қарзиро барои соли 2025 ва давраи миёнамуҳлат муайян менамояд.

Ҳадаф аз таҳияи ҳуҷҷати мазкур пеш аз ҳама, расидан ба мақсади асосии Бонки миллии Тоҷикистон – нигоҳдории сатҳи муътадили нархҳои дохилӣ дар давраи дарозмуҳлат тавассути механизми воситаҳои татбиқшавандаи сиёсати пулию қарзӣ мебошад.

Татбиқи сиёсати пулию қарзӣ (монетарӣ) дар соли 2025 вобаста ба вазъи дохилии макроиқтисодӣ ва иқтисодиёти ҷаҳон, бахусус бо назардошти дурнамои нишондиҳандаҳои

макроиқтисодии ҷумҳурӣ ва кишварҳои шарикони асосии савдо, интизориҳои таваррумӣ, тамоюли тағйирёбии сатҳи нархҳои ҷаҳонии молу хизматрасонӣ

ва таъсири хавфҳои берунии молиявӣ иқтисодӣ амалӣ карда мешавад.

Дар ин раванд, тибқи интизориҳои бештари созмонҳои бонуфузи байналмилалӣ фаъолнокии иқтисодиёти ҷаҳон дар соли 2025 новобаста аз мавҷудияти номуайяниҳо, баланд будани меъёрҳои фоида дар кишварҳои тараққиқарда ва ноустувории вазъи геосиёсӣ дар минтақа ва ҷаҳон муътадил боқӣ хоҳад монд.

Тибқи дурнамои ХБА¹ рушди иқтисодиёти ҷаҳон, ки яке аз нишондиҳандаи муҳимтарин маҳсуб меёбад, дар соли 2025 низ новобаста аз интизории коҳишёбии рушди маҷмуи маҳсулоти дохилии ИМА ва Чин то 3,2 фоиз пешбинӣ гардидааст. Афзоиши дурнамои нишондиҳандаи мазкурро ХБА вобаста ба тамоюли пастравии сатҳи нархҳои ҷаҳонӣ ва рушди иқтисодиёти кишварҳои Аврупо, Ҷопон, Канада ва кишварҳои рӯ ба тараққӣ пешгӯӣ намудааст. Болоравии рушди иқтисодиёти ҷаҳон дар навбати худ ба афзоиши даромаднокии кишварҳо, маҷмуи талабот, зиёдшавии маҷмуи содирот, рушди тиҷорат, афзоиши сармоягузорӣ, ташкили ҷойҳои нави корӣ ва пешрафти илму технологияи муосир мусоидат менамояд.

Сатҳи таварруми ҷаҳонӣ бошад, тибқи арзёбии ХБА, вобаста ба муътадил гардидани нархи маҳсулоти хӯрокворӣ ва сӯзишворӣ, пешбурди сиёсати қатъии монетарӣ аз ҷониби бонкҳои марказии кишварҳои тараққикарда, муътадили маҷмуи талаботу тақлифот дар бозорҳои ҷаҳонӣ ва беҳтаршавии интизориҳои таваррумӣ тамоюли муътадилшавиро дар соли 2025 низ идома дода, то 4,3 фоиз пешбинӣ гардидааст, ки нисбат ба соли қаблӣ 1,5 банди фоизӣ паст мебошад.

Тибқи маълумотҳои Бонки Ҷаҳонӣ² дар соли 2025 сатҳи таварруми ҷаҳонӣ 2,9 фоиз пешбинӣ гардидааст, ки нисбат ба соли қаблӣ 3,0 банди фоизӣ паст мебошад. Яке аз омилҳои асосии коҳишёбии нишондиҳандаи мазкурро ин ташкилоти молиявӣ дар соли оянда 4,0 банди фоизӣ коҳиш ёфтани намоиши нархҳои маҳсулоти хӯрокворӣ бинобар пастравии нархи маводи сӯзишворӣ (3,0 фоиз) ва нуриҳои минералӣ (22,0 фоиз) арзёбии менамояд. Аммо, интизор меравад, ки вобаста ба номусоид омадани вазъи боду ҳаво ва гармшавии иқлим дар кишварҳои асосии содиркунандаи баъзе аз маҳсулоти хӯрокворӣ, аз қабилӣ биринҷ, рағван ва шакар нархи ин маҳсулотҳо эҳтимолан то андозае афзоиш ёбанд.

Қиматшавии нархи нафт ва маҳсулоти нафть, аз ҷумла бензин ва газ, ки дар солҳои 2020 – 2022 ҳамчун яке аз омилҳои асосии болоравии сатҳи таваррум дар бештари кишварҳои ҷаҳон гардида буд, тибқи интизории бештари созмонҳои бонуфузи байналмилалӣ ва ширкатҳои тадқиқотӣ дар соли 2025 муътадил боқӣ хоҳад монд. Ба ин раванд, номуайяниҳо дар бозорҳои ҷаҳонӣ, ноустувории вазъи геосиёсӣ

ва нисбатан коҳиш ёфтани рушди иқтисодиёти Чин, ки яке аз кишварҳои асосии воридкунандаи нафт мебошад, мусоидат хоҳад намуд.

Вобаста ба ин, раванди муътадилшавии сатҳи нархҳо дар ҷаҳон тамоюли коҳишёбии меъёрҳои фоизии бонкҳои марказӣ (миллӣ) – ро ба миён оварда, ғаёлнокии иқтисодиро боз ҳам зиёд менамояд. Бахусус, дар ҳолати паст намудани меъёри фоизӣ аз ҷониби кишварҳои абарқудрат ба афзоиши сармоягузориҳои хориҷӣ ва устуворшавии қурби асъори дигар кишварҳо, аз ҷумла қурби сомонӣ, мусоидат хоҳад кард.

Нархи тилло, ки яке аз нишондиҳандаи муҳимми баҳодихӣ ва муайянкунандаи рафтори сармоягузoron ва қурби асъори кишварҳои абарқудрат, бахусус доллари ИМА маҳсуб меёбад, тибқи дурнамои бештари ширкатҳои байналмилалӣ сармоягузор³ баланд боқӣ хоҳад монд. Болоравии нархи тилло қабл аз ҳама, аз мавҷудияти номуайяниҳо дар бозорҳои ҷаҳонӣ ва эҳтимолияти пешбурди сиёсати ҳавасмандгардонии пулию қарзӣ аз ҷониби бонки марказии ИМА шаҳодат дода, метавонад ба камшавии сармоягузориҳои хориҷӣ ва

¹ World Economic Outlook, IMF, October 2024.

² Global Economic Prospects, World Bank, June 2024.

³ Goldman Sacks, JP Morgan, UBS, BoA, Prime XBT, Capex, Investing Haven, ING Bank ва ғайра.

коҳишёбии қурби доллари ИМА мусоидат намояд.

Созмонҳои байналмилалӣ соли 2025 – ро ҳамчун соли муҳим барои пешрафти технология (хусусан дар самти зеҳни сунъӣ, технологияҳои сабз, гузариш ба энергияи сабз ва табдили рақамӣ) арзёбӣ менамоянд, ки он метавонад ҳосилнокиро дар тамоми соҳаҳо зиёд намуда, модели рушди иқтисодиёти ҷаҳонро дигаргун созад.

Бояд қайд намуд, ки новобаста аз тамоюли муътадили рушди иқтисоди ҷаҳон, беҳтар гардидани фаъолнокии иқтисодӣ, коҳишёбии сатҳи нархҳо, ҳоло ҳам омилҳои манфӣ, аз қабилӣ омилҳои таваррумӣ дар баҳши хизматрасонӣ, ноустувории геосиёсӣ, гармшавӣ ва тағйирёбии иқлим боқӣ мондааст, ки метавонад хавфҳои молиявӣ ва фискалиро ба миён орад. Аз ҷумла, шиддат ёфтани бархӯрдҳои геосиёсӣ ва эҳтимолияти монеаҳои тиҷоратӣ, боз ҳам фазои иқтисодиёти ҷаҳонро мураккаб намуда, метавонад ба эҳтимоли соҳибкорон ва сармоягузoron таъсири манфӣ расонад.

Иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон низ дар радифи дигар кишварҳои минтақа вобаста ба пешбурди сиёсати самараноки макроиқтисодӣ, ҳамбастагии вазорату идораҳои дахлдори кишвар ва иҷрои босифати нақшаву уҳдадорӣҳои пешбинигардида дар соли 2025

Иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон низ дар радифи дигар кишварҳои минтақа вобаста ба пешбурди сиёсати самараноки макроиқтисодӣ, ҳамбастагии вазорату идораҳои дахлдори кишвар ва иҷрои босифати нақшаву уҳдадорӣҳои пешбинигардида дар соли 2025 устуворона рушд ёфта, сатҳи таваррум дар доираи ҳадафи муқарраргардида ҷамъбаст хоҳад гардид.

устуворона рушд ёфта, сатҳи таваррум дар доираи ҳадафи муқарраргардида ҷамъбаст хоҳад гардид.

Дар ин раванд, тибқи дурнамои Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2025 бинобар афзоиши истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ то 20,5 фоиз, кишоварзӣ то 7,0 фоиз, савдои чакана то 8,4 фоиз ва хизматрасонии пулакӣ ба аҳоли то 10,0 фоиз рушди воқеии маҷмуи маҳсулоти дохилӣ (ММД) то 8,4 фоиз пешбинӣ мегардад. Ҳамзамон, вазорати мазкур рушди содироти кишварро дар соли оянда то 13,6 фоиз арзёбӣ намудааст. Дар ин асно, афзоиши бучети

давлатӣ дар соли 2025 низ дар назар аст.

Вобаста ба қабули “Барномаи фишанги ҳамоҳангсозии сиёсат (PCI) бо ХБА то соли 2025” интизор меравад, ки ҳаҷми вуруди сармояи хориҷӣ ба кишвар низ афзоиш хоҳад ёфт. Вуруди сармояи хориҷӣ, афзоиши бучети давлатӣ, зиёдшавии маҷмуи содирот ва 8,4 фоиз рушд ёфтани ММД – и воқеӣ аз зиёдшавии маҷмуи талаботи дохилӣ гувоҳӣ дода, метавонад омилҳои талаботии таваррумиро дар соли оянда зиёд намояд. Аз ҷумла, тамоюли мазкур метавонад боиси афзоишёбии назарраси ҳаҷми пул дар муомилот гардида, эҳтимолан ба афзоиши омилҳои монетарии таваррумӣ оварда расонад.

Гарчанде ки рушди иқтисодиёти кишвар дар соли 2025 дар сатҳи муътадил пешбинӣ гардида бошад ҳам, аммо Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун ҷузъи ҷудонашавандаи иқтисоди ҷаҳонӣ ба таъсири омилҳо ва хавфҳои берунӣ, бахусус ба тағйирёбии сатҳи нархҳои ҷаҳонии маҳсулоти хӯрокворӣ ва маводи сӯзишворӣ осебпазир боқӣ хоҳад монд. Бинобар ин, вазъи кунунии иқтисодиёти ҷаҳон ва муътадили нишондиҳандаҳои асосии макроиқтисодӣ барои Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати суръат баҳшидани гуногунсозии иқтисодӣ,

тақвияти робитаҳои иқтисодии минтақавӣ ва сармоягузорӣ, афзудани иқтидори истеҳсоли ва ба ин васила паст намудани сатҳи осебпазирӣ имкониятҳои хубро фароҳам овардааст.

Дар соли 2025 ва давраи миёнамуҳлат Бонки миллии Тоҷикистон дар доираи ваколатҳои хеш тамоми имкониятҳоро ҷиҳати ноил шудан ба мақсади асосии худ, яъне нигоҳ доштани сатҳи муътадили нархҳои дохилӣ дар давраи дарозмуддат бо истифода аз механизму фишангҳои сиёсати пулию қарзӣ роҳандозӣ менамояд.

Меъёри бозтамвил ҳамчун фишанги калидии сиёсати пулию қарзӣ вобаста ба вазъи макроиқтисодии кишвар самаранок истифода гардида, меъёри воқеии он бо назардошти интизориҳои таваррумӣ дар сатҳи мусбат нигоҳ дошта мешавад.

Дар соли 2025 ва давраи миёнамуҳлат сиёсати қурбӣ ба речаи “шиноқунандаи танзимшаванда, бе муайян ва эълон кардани ҳудудҳои тағйирёбии қурб” асос ёфта, қурби расмӣ сомонӣ нисбат ба асъори хориҷӣ дар асоси талабот ва пешниҳод дар бозори дохилии асъор ва намоияи қурби самаранокӣ воқеии он ҷиҳати пешгирии омилҳои манфии иқтисоди хориҷӣ муқаррар карда мешавад. Бонки миллии Тоҷикистон тибқи речаи мазкур танҳо дар

ҳолатҳои истисноӣ метавонад ба бозори дохилии асъор даҳлат намояд.

Бонки миллии Тоҷикистон бо мақсади гузариш ба речаи муосири сиёсати пулию қарзӣ – ҳадафгирии таваррум дар доираи Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 ва Стратегияи сиёсати пулию қарзии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025 як қатор ислоҳоти муҳимро амалӣ намуда, ба рушди устувори низоми молиявӣ ва иқтисодиёти кишвар мусоидат хоҳад кард.

Айни замон, аз рӯйи 7 принципҳои асосии талаботи речаи ҳадафгирии таваррум – қисми бештари онҳо иҷро гардиданд, аз ҷумла:

- таъсирбахшии сиёсати фоизӣ ва механизми трансмиссионии сиёсати пулию қарзӣ (бештар иҷро шуд);
- иқтидори раванди таҳлилу тадқиқотӣ ва таҳияи дурнамоҳо (бештар иҷро шуд);
- мустақилияти бонки марказӣ (миллӣ) ва ҳамоҳангии сиёсати фискалӣ бо сиёсати пулию қарзӣ (бештар иҷро шуд);
- речаи сиёсати қурбӣ асъори шиноқунандаи танзимшаванда (бештар иҷро гардид);
- таъмини шаффофият ва раванди хуби ахборотдиҳӣ ба омма (иҷро гардид);
- тасмимгирии ва эълон на-

мудани ҳадафи рақамии таваррум (иҷро гардид);

- вазъи солимии низоми молиявӣ (бештар иҷро гардид).

Меъёри бозтамвил ҳамчун фишанги калидии сиёсати пулию қарзӣ вобаста ба вазъи макроиқтисодии кишвар самаранок истифода гардида, меъёри воқеии он бо назардошти интизориҳои таваррумӣ дар сатҳи мусбат нигоҳ дошта мешавад.

Дар ин асно, Бонки миллии Тоҷикистон тасмим гирифтааст, ки то интиҳои соли 2025 баъд аз бомуваффақият татбиқ намудани ислоҳотҳои зарурӣ ба речаи ҳадафгирии таваррум гузарад.

Дар таҷрибаи ҷаҳонӣ речаи ҳадафгирии таваррум яке аз речаҳои муосири пешбурди сиёсати пулию қарзӣ барои нигоҳдории сатҳи муътадили нархҳои дохилӣ ба ҳисоб меравад. Речаи мазкур бештар инкишоф ва истифодаи фишангҳои ғайримустақими монетариро дар назар дошта, кишварҳои татбиқкунандаи

он сиёсати пулию қарзиро пеш аз ҳама бо мақсади таъсир расондан ба меъёрҳои фоизи бозори пул ва тавасути он ба сатҳи талабот ва таваррум роҳандозӣ менамоянд.

Тибқи таснифоти ХБА дар речаи мазкур ба таври расмӣ эълон намудани ҳадафи рақамии таваррумро барои давраи миёнамуҳлат дар назар дошта, бонки марказӣ (миллӣ) барои ноил гардидан ба ин ҳадаф бояд тамоми имконияту тасми-ми ниҳодии худро равона созад.

Афзалиятҳои речаи ҳадафгирии таваррум, бахусус дар давраи буҳрони ҷаҳонии молиявӣ иқтисодии солҳои 2007-2009, инчунин буҳрони қарзии Аврупо дар солҳои 2010-2014 зоҳир шудааст. Гарчанде кишварҳои бо ин реча фаъолияткунанда суръати начандон зиёди рушди иқтисодиро нисбат ба давраи пеш аз буҳрон доштанд, онҳо тавонистанд талафоти ҷиддии иқтисодиро пешгирӣ кунанд.

То имрӯз беш аз 40 кишвари рушдёфта ва рӯ ба тараққӣ ҷаҳон (аз ҷумла қисме аз кишварҳои ИДМ) речаи ҳадафгирии таваррумро татбиқ менамоянд.

Бояд қайд намуд, ки дар соли 2025 ва давраи миёнамуҳлат (солҳои 2026 ва 2027) ҳадафи таваррум дар доираи 5,0 фоиз (± 2 банди фоизӣ) пешбинӣ карда мешавад.

■ ДИАГРАММАИ САТҲИ ТАВАРРУМИ СОЛОНА ВА ҲАДАФИ ОН ДАР ДАВРАИ МИЁНАМУҲЛАТ

Нишондиҳандаи мазкур бо назардошти таъсири хавфҳои эҳтимолии ҷойдошта ва бетағйир мондани дигар омилҳо аз рӯи сценарияҳои оптимистӣ ва заминавӣ дар доираи ҳадафи муқарраршуда пешбинӣ мегардад.

Дурнамои сатҳи таваррум дар асоси таҳлили сценарияҳои тағйирёбии эҳтимолии вазъи иқтисодии дохилию берунӣ, таъсири омилҳои мавсимӣ, маъмури ва интизориҳо пайваста ҳар семоҳа дар ҷаласаҳои Кумитаи сиёсати пулию қарзии Бонки миллии Тоҷикистон (минбаъд Кумита) баҳогузори карда шуда, метавонад тағйир ёбад. Тибқи нақша баргузори ҷаласаҳои Кумита барои соли 2025 дар умум 4 маротибаро (ҳар семоҳа) ташкил дода (Зами-маи 1), дар ҳолатҳои ғавқулода ҷаласаҳои ғайринақшавӣ низ баргузор карда мешаванд.

Дар соли 2025 тибқи интизориҳо омилҳои дохилию берунӣ, ки эҳтимолан ба болоравии сатҳи нархҳо оварда мерасонанд, чунин мебошанд:

- рушди иқтисодии ҷаҳонӣ ва афзоиши маҷмуи талабот;
- тағйирёбии иқлим, гармшавӣ ва номусоид будани обу ҳаво;

- афзоиши аҳолии кишварҳои ҷаҳон;
- афзоиши нархи ҳамлу нақли молу маҳсулот ва хизматрасонии нақлиёт байни кишварҳо;
- шиддат гирифтани вазъи геосиёсӣ ва сиёсати тиҷоратӣ;
- зиёдшавии сармоягузорӣ ба Ҷумҳурии Тоҷикистон ва афзоишёбии ҳаҷми пул дар муомилот;
- боло рафтани нархи хизматрасонии давлатӣ ва эҳтимолияти болоравии арзиши хизматрасониҳои дигар (коммуналӣ, барқ ва ғайра);
- афзоиши даромаднокии аҳолии кишвар ва маҷмуи талабот;
- омилҳои мавсимӣ ва ғайра.

Бонки миллии Тоҷикистон бо мақсади идомаи амалисозии гузариш ба речаи ҳадафгирии таваррум дар ин давра таъмини устувории пардохтпазирии кӯтоҳмуддати низоми

бонкӣ, муътадили қурби пули миллӣ, рушди бозътидоли ҳаҷми пул ва нигоҳдории сатҳи муътадили нархҳои дохилиро пайгирӣ менамояд.

Бояд қайд намуд, ки Бонки миллии Тоҷикистон танҳо имконияти бартараф ва ё пешгирӣ намудани омилҳои монетарии таваррумиро (омилҳои талаботӣ) дошта, бартараф намудани омилҳои ғайримонетарии таваррум (омилҳои таклифотӣ ва маъмурӣ) тибқи таҷрибаи кишварҳои дигар, танҳо дар мавриди таъмини ҳамоҳангии фаъолияти вазорату идораҳои дахлдори кишвар, аз ҷумла Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бонки миллии Тоҷикистон, Хадамоти зиддиинҳисорӣ, Агентии захираҳои моддӣ, Иттифоқи “Тоҷикматлубот” ва Агентии содироти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон имконпазир мебошад.

Дар баробари иҷрои уҳдадорихои худ инчунин баҳри таъмини самаранокӣ татбиқи сиёсати пулию қарзӣ ва гузариш ба речаи ҳадафгирии таваррум Бонки миллии Тоҷикистон дар соли 2025 ва давраи миёнамуҳлат ҷиҳати таъсирбахш намудани сиёсати фоизӣ ва механизми трансмиссионии сиёсати пулию қарзӣ чораҳои заруриро амалӣ хоҳад намуд. Бо мақсади пурзӯр намудани таъсирбахшии сиёсати фоизӣ ва бартараф намудани мушкилиҳои

дар он ҷойдошта, дар соли 2025 андешидани чораҳои зерин ба нақша гирифта шудааст:

- **идома додани тақвияти эътимоди аҳоли ва субъектҳои дигар ба фаъолияти низомии бонкии кишвар, бахусус Бонки миллии Тоҷикистон;**
- **ҷорӣ намудани механизми миёнақунонии захираҳои ҳатмӣ ва мавриди истифодаи доимӣ қарор додани он;**
- **бунёди низомии (платформаи) махсуси амалиётӣ ҷиҳати ҷоннок намудани бозори байнибонкии қарзӣ, рушди низомии бонкӣ ва таъсирбахшии сиёсати монетарӣ;**
- **ҷорӣ намудани фишангҳои нави пулию қарзӣ баҳри танзими сатҳи пардохтпазирии ташкилотҳои қарзии исломӣ;**
- **таҳкими раванди дурнамозии нишондиҳандаҳои мақсадноки макроиқтисодӣ;**
- **идома додани раванди таҳкими сиёсати коммуникатсионии Бонки миллии Тоҷикистон дар самти татбиқи сиёсати монетарӣ, бахусус речаи ҳадафгирии таваррум тавассути зиёд намудани маълумоти таҳлилий дар маҷаллаи сомонӣ интернетӣ ва баргузории**

- семинарҳо бо ташкилотҳои қарзии молиявӣ;**
- **идомаи ҳамкорӣ бо созмонҳои бонуфузи молиявии байналмилалӣ ҷиҳати ҷалби кумакҳои техникӣ дар самти рушди бозори пулии ҷумҳурӣ, бозори байнибонкӣ ва ҷорӣ намудани фишангҳои нави монетарӣ;**
 - **татбиқи бандҳои дахлдори Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 ва бандҳои дигари нақшаи чорабиниҳои Стратегияи сиёсати пулию қарзии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021 – 2025.**

Дар баробари чорабиниҳои асосии зикргардида, инчунин нигоҳ доштани сатҳи мақбули захираҳои байналмилалӣ барои таъмини хизматрасонии уҳдадорихои давлат ва муътадили бозори дохилии асъор, афзоиши миёнаравии молиявӣ, таъмини ҳамоҳангӣ дар татбиқи сиёсати монетариро фискалӣ ва вусъат бахшидани ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ низ амалӣ карда мешавад.

Замимаи 1			
НАҚШАИ БАРГУЗОРИИ ҶАЛАСАҲОИ КУМИТАИ СИЁСАТИ ПУЛИЮ ҚАРЗИИ БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН БАРОИ СОЛИ 2025			
Дар соли 2025 тибқи нақшаи тасдиқшудаи ҷаласаи Кумитаи сиёсати пулию қарзӣ аз 25 октябри соли 2024, ҷаласаҳои Кумита барои муайян намудани меъёри бозтамвил 4 маротиба (бе назардошти ҷаласаҳои ғайринақшавӣ) гузаронда мешаванд:			
- 6 феврал;	- 30 апрел;	- 31 июл;	- 29 октябр.
Қарорҳои дар Кумита қабулгардида дар сомонӣ интернетии Бонки миллии Тоҷикистон то соати 17:00 (рӯзи баргузории ҷаласа) нашр карда мешаванд.			
Қарорҳои қабулгардида ба натиҷаҳои дурнамои нишондиҳандаҳои асосӣ, ки дар доираи таҳлилҳои эмпирикӣ ва вазъи макроиқтисодии кишвар муайян гардидаанд, асос меёбанд.			

АХБОРИ БОНКӢ

ИТТИЛОӢТ ■ НАВИД ■ РӢЙДОД

ИТТИЛООТ • НАВИД • РҶЙДОД

Мулоқоти ҳайати ХБА бо бахши иқтисодии кишвар

4 октябри соли 2024 дар Бонки миллии Тоҷикистон мулоқоти бахши иқтисодии кишвар таҳти роҳбарии муовини якуми Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон Холиқзода Ҳоким Ҳикматулло бо ҳайати Хази-наи Байналмилалӣ Асҳор бо роҳбарии Мэттью Гартнер сурат гирифт, ки дар он марҳилаи аввали татбиқи барномаи фишанги ҳамоҳангсозии сиёсат баррасӣ гардид. Дар баробари роҳбарони бахшҳои иқтисодӣ дар мулоқот раиси Бонки миллии Тоҷикистон Толибзода Фирдавс Назримад ҳузур дошт.

Муовини якуми Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон Холиқзода Ҳоким Ҳикматулло барои ҳамкорӣ дар самти таҳкими сиёсати иқтисодӣ ва дастгирии татбиқи барномаи фишанги ҳамоҳангсозии сиёсат дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ХБА миннатдорӣ баён на-муд. Зикр гардид, ки оид ба иҷрои ҳадафҳои миқдорӣ дар доираи барномаи фишан-

ги ҳамоҳангсозии сиёсат бо ҳайати ХБА ҳамдигарфаҳмӣ ба даст оварда шудааст, ки нишондиҳандаҳои миқдорӣ ва ҳадафҳои ислоҳоти барои баррасии аввал гузошташуда гувоҳи он мебошанд.

Роҳбари ҳайати ХБА Мэттью Гартнер дар бораи тамоюли мусбат доштани нишондиҳандаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон суҳанронӣ наму-да, қайд намуд, ки дар доираи татбиқи барнома ҳайати ХБА бо тамоми вазорату идораҳои шомили барнома вохӯриҳо гузаронида, шарҳу эзоҳи пешниҳодгардида дар давраҳои минбаъдаи музокирот ба ино-бат гирифта мешаванд.

Ҷониби Тоҷикистон дар фа-

ровард ба муколамаи созанда доир ба ҳамаи масъалаҳои мар-бут ба татбиқи барнома изҳори омодагӣ карда, тавсияҳо ва андешаи коршиносони ХБА дар ин раванд муҳим арзёбӣ карда шуд.

ИТТИЛООТ • НАВИД • РЀЙДОД

Баррасии лоиҳаи “Маблағгузории соҳибкории занон”

1 октябри соли 2024 зимни мулоқоти роҳбарияти Бонки миллии Тоҷикистон бо ҳайти коршиносони Бонки аврупоии таҷдид ва рушд, ширкатҳои “ConsumerCentriX” ва “International Project Consult GmbH” лоиҳаи “Маблағгузории соҳибкории занон” баррасӣ гардид. Дар мулоқот ҷонибҳо роҷеъ ба оғози кори лоиҳа, ҳолати кунунии ҷамъоварӣ, таҳлил ва истифодаи маълумот дар бораи фаъ-

олияти занони соҳибкор, таҳияи нақша барои беҳтар

намудани инфрасохтори маҳаллӣ ҷиҳати дастгирӣ дар самти ҷамъоварӣ ва таҳлили маълумот бо назардошти ҷанбаҳои гендерӣ дар баҳши молиявии кишвар табудули назар намуданд.

Лоиҳаи мазкур аз ҷониби Бонки аврупоии таҷдид ва рушд ва Бонки миллии Тоҷикистон бо мақсади дастгирии маблағгузории занони соҳибкор таҳия гардидааст. Ҳадафи ин лоиҳа ташкили заминаи мусоид барои васеъ намудани имкониятҳои маблағгузорӣ ба соҳибкории занон мебошад.

Мулоқоти роҳбарияти Бонки миллии Тоҷикистон бо ҳайати Бонки Ҷаҳонӣ

8 октябри соли 2024 мулоқоти роҳбарияти Бонки миллии Тоҷикистон бо ҳайати Бонки Ҷаҳонӣ таҳти роҳбарии коршиноси калони

бахши молияи Гурӯҳи Бонки Ҷаҳонӣ дар кишварҳои Аврупо ва Осиёи Марказӣ Пиетро Каличе баргузор шуд.

Дар мулоқот раванди марҳилаи дуюми лоиҳаҳои “Устувор намудани баҳши молиявӣ” ва “Рушди бахшҳои молиявӣ ва хусусӣ” дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди баррасӣ қарор гирифт ва ҷонибҳо оид ба як қатор масъалаҳо, аз ҷумла таъсири

ИТТИЛООТ ■ НАВИД ■ РЀЙДОД

хавфҳои тағйирёбии иқлим ба низом, ҳимояи ҳуқуқҳои истеъмолкунандагони

ҷиҳати нигоҳ доштани суботи иқтисодӣ ва молиявӣ назаррас арзёбӣ намуда, ба

пайвастаи лоиҳаҳое, ки ба таҳкими бахшҳои иқтисодӣ ва иҷтимоии Ҷумҳурии Тоҷикистон нигаронида шудаанд, миннатдорӣ баён кард.
Рохбари ҳайати бахши молияи Гурӯҳи Бонки Ҷаҳонӣ дар кишварҳои Аврупо ва Осиёи Марказӣ Пиетро Каличе низ аз натиҷаҳои бадаст-овардаи бахши молиявии Ҷумҳурии Тоҷикистон, бахусус низоми бонкӣ изҳори қаноатмандӣ намуда, омодагии Бонки Ҷаҳониро ба-рои ҳамкории минбаъда иброз дошт.

хизматрасониҳои молиявӣ, такмили заминаи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, беҳтар кардани хизматрасониҳои молиявии рақамӣ ва ғайра мубодилаи афкор наму-данд.
Ҳангоми мулоқот раиси Бонки миллии Тоҷикистон Фирдавс Толибзода саҳми Бонки Ҷаҳониро дар сам-ти дастгирии кӯшишҳои муваффақонаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон

ҳайати Бонки Ҷаҳонӣ ба-рои ҳамкорӣ ва дастгирии

Ёддошти тафохум дар бораи ҳамкорӣ ва мубодилаи иттилоот бо Бонки марказии АМА

9 декабри соли 2024 раиси Бонки миллии Тоҷикистон Толибзода Фирдавс ва сафири фавқулода ва мухтори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Аморотӣ Муттаҳидаи Араб Ашрафҷон Гулов бо раиси Бонки мар-казии АМА ҷаноби Холид Муҳаммад Балама мулоқот

намуданд.
Дар мулоқот, ки зимни сафари корӣ ба Аморотӣ Муттаҳидаи Араб баргузор гардид, ҷонибҳо масъалаҳои муҳимми низоми бонки-ро баррасӣ намуда, барои рушду тавсеаи ҳамкориҳои байнибонкӣ дар самти на-зорати бонкӣ, низомҳои

пардохтӣ, муқовимат ба қонунигардонии даромадҳои бо роҳи ҷиноят бадаст-оварда ва маблағгузориҳои терроризм, кушодани суратҳисобҳои муросилотӣ, идоракунии захираҳои байналмилалӣ, асъори рақамӣ ва дар маҷмуъ рақамикунони низоми бонкӣ омодагии худро баён намуданд.
Дар ин замина ҷонибҳо “Ёддошти тафохум дар бораи ҳамкорӣ ва мубодилаи итти-

ИТТИЛООТ • НАВИД • РЀЙДОД

лоот байни Бонки марказии Амороти Муттаҳидаи Араб ва Бонки миллии Тоҷикистон”-ро ба имзо расониданд. Ин санад ба тақвияти ҳамкориҳои низоми бонкии кишварҳо, табодули таҷрибаю до-ниш ва оғози самтҳои нави ҳамкорӣ мусоидат мекунад.

Бояд гуфт, ки дар до-ираи сафари корӣ ба Аморо-ти Муттаҳидаи Араб раиси Бонки миллии Тоҷикистон Фирдавс Толибзода бо на-мояндагони “Машриқ Бонк” - роҳбари глобалӣ вобаста ба институтҳои мо-лиявӣ ва институтҳои молия-вии ғайрибонкӣ ҷаноби Азиз Ата мулоқот доир намуда, атрофи имконияти кушодани суратҳисобҳои муросилотӣ ва суратҳисобҳои амонатӣ барои анҷом додани амалиёт бо асёри хориҷӣ, инчу-

нин, масъалаи ба роҳ мондани ҳамкориҳои “Машриқ Бонк” бо бонкҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон гуфтугӯи судманд анҷом доданд.

“Машриқ Бонк” (Mashreq Bank) яке аз панҷ бузург-тарин бонкҳои Амороти Муттаҳидаи Араб ва минтақаи Шарқи Наздик ва Африқои

Шимолӣ (MENA) маҳсуб ёфта, молу маҳсулоти бон-киро аз қабili бонкдории чакана ва корпоративӣ, тичорати электрониро барои бонкҳои минтақаи Шарқи Наздик ва Африқои Шимолӣ, инчунин давлатҳои Оси-ёи Марказӣ пешниҳод мекунад.

Форуми байналмилалӣ молиявӣ: “ESG - ҳамчун омили рушди устувори иқтисоди кишвар”

31 октябри соли 2024 Форуми байналмилалӣ молиявӣ бо унвони “ESG - ҳамчун омили рушди устувори иқтисоди кишвар” дар шаҳри Душанбе баргузор гардид. Форуми мазкур бо мусоидат ва дастгирии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бонки миллии Тоҷикистон, Ассотсиатсияи ташкилотҳои маблағгузори хурди Тоҷикистон, Гурӯҳи Бонки

Ҷаҳонӣ (WB-IFC), Бонки Аврупоии Таҷдид ва Рушд, дафтари USAID дар Тоҷикистон, “Accelerate Prosperity”, IFAD ва ташкилотҳои қарзии молия-вии кишвар доир шуд.

Дар форуми мазкур муовини раиси Бонки миллии Тоҷикистон Гулбаҳор Назирӣ, муовини якуми вазири рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон Ашурбой Солеҳзода, директори

дафтари Швейтсария, Консули консулгарии Швейтсария дар Тоҷикистон Саломе Штайб, директори Дафтари рушди иқтисоди USAID Агата Сектор, муовини якуми раиси Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон Фаррух Юсуфзода, муовини директори Агентии инноватсия ва технологияҳои рақамии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Мералӣ Бодуршозода, роҳбари Гурӯҳи Бонки Ҷаҳонӣ дар Тоҷикистон Фарух Султонов ва директори департаменти молияи Бонки Аврупоии Таҷдид ва

ИТТИЛООТ ■ НАВИД ■ РЀЙДОД

Рушд дар Осиёи Марказӣ
Ҷаҳонгир Шамсиев доир ба
муҳим будани мавзуи форум,
таҳияи санадҳои дахлдор во-
баста ба идоракунии экологӣ,
иҷтимоӣ, корпоративӣ (ESG),
ташаббусҳои Ҳукумати
Ҷумҳурии Тоҷикистон дар
самти мазкур, таҳияи нақшаи
гузариш ба ҷанбаҳои сабз,
рушди бозори вомбаргҳои
сабз, ҷорӣ намудани
принсипҳои маблағгузори
устувор тавассути омӯхтани
таҷрибаи ҳуби байналмилалӣ
суханронӣ намуданд.

Дар ҷаласаҳои пленарии
ҷамъомад мутахассисон
масъалаҳои муҳимми ESG
ва таҷрибаҳои беҳтарин дар
сармоягузори масъулият-
нок, парадигмаи нави ESG
дар стратегияи сармоягузорӣ

дар кишварҳои Осиёи
Марказӣ ва масоили дигарро
баррасӣ намуда, ҳозиринро
бо таҷрибаҳои худ ҳангоми
қабули қарорҳо вобаста ба
идоракунии экологӣ, иҷтимоӣ,
корпоративӣ (ESG) ошно на-
муданд.

Зимни форуми мазкур ба
як қатор ташкилотҳои қарзии
молиявӣ, кормандони фаъол
ва собиқадорони низоми бонкии
кишвар Ифтихорнома ва ни-
шони “Аълоҷии маблағгузори
хурд” (АМФОТ) тақдим шуд.

Ҷаласаи Шурои бонкҳои марказии
Авруосиё дар Тоҷикистон

Ҷаласаи 51-уми Шурои
бонкҳои марказии (мил-
лии) Авруосиё дар ҳайати
роҳбарон ва намояндагони
бонкҳои марказии ҷумҳуриҳои
Арманистон, Белорус,
Қазоқистон, Қирғизистон,
Федератсияи Русия, Бонки
байнидавлатӣ ва Ҷумҳурии
Тоҷикистон 12 ноябри соли
2024 дар маркази таълимии
Бонки миллии Тоҷикистон
“Маҷмааи Хуталон” доир
шуд.

Иштирокдорони ҷаласа
масоили марбут ба вазъи
тавозуни пардохт ва динами-

каи захираҳои байналмилалӣ,
натиҷаҳои пурсиш оид ба

самти ESG, татбиқи самтҳои
асосии стратегияҳои мил-

ИТТИЛООТ ■ НАВИД ■ РЎЙДОД

лии дастрасии молиявӣ дар кишварҳои узви шурои мазкур, таҳлили муқоисавии меъёрҳои асосии ташкилотҳои қарзӣ, фаъолияти гурӯҳи қарзӣ оид ба ҳамоҳангсозии рушди низомҳои пардохти миллий, барномаи таълими

касбии кормандони банкҳои марказӣ, ҳисоботи қарз шурои машваратӣ оид ба фаъолияти аудиториҳои банкҳои марказӣ (миллӣ), фаъолияти Шурои машваратии ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагони хизматрасониҳои молиявӣ,

барномаи фаъолияти Шурои банкҳои марказии (миллии) Авруосиё дар солҳои 2025-2026 ва баргузориҳои ҷаласаи 52-юми Шурои банкҳои марказии (миллии) Авруосиёро баррасӣ намуданд.

Иштироки Сирочиддин Икромӣ дар Конфронси минтақавӣ оид ба маблағгузориҳои хатари офатҳои табиӣ ва суғурта дар Осиёи Марказӣ

Рӯзҳои 12-13 ноябри соли 2024 Конфронси минтақавӣ дар мавзӯи “Маблағгузориҳои хатари офатҳои табиӣ ва суғурта дар Осиёи Марказӣ” дар шаҳри Остонаи Ҷумҳурии Қазоқистон баргузор гардид. Дар конфронс намоёндагони мақомоти давлатӣ, вазоратҳои молия ва идоракунии қарз, танзимгарони низомии молиявӣ, аз ҷумла, банкҳои марказӣ ва мақомоти назорати суғуртавӣ, ширкатҳои суғуртаи маҳаллӣ, ширкатҳои азнавсуғуртакунии минтақавӣ ва ҷаҳонӣ, муҳаққиқон, қаршиносони бахши маблағгузориҳои хатари офатҳои табиӣ ва ташкилотҳои байналмилалӣ, ки ба маблағгузориҳои хатари офатҳои табиӣ дар минтақа машғуланд, иштирок намуданд.

Дар чорабиниҳои мазкур Ҷумҳурии Тоҷикистонро муовини раиси Бонки мил-

лии Тоҷикистон Сирочиддин Икромӣ, муовини вазири молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон Хайруллозода Шамсулло ва

вории молиявӣ ба хатарҳои афзояндаи офатҳои табиӣ дар кишварҳои Осиёи Марказӣ арзёбӣ шуд.

Дар конфронс гузориши Бонки Ҷаҳонӣ оид ба маблағгузориҳои устувори давлатӣ аз рӯйи хавфҳои офатҳои табиӣ, пешгирии ва идоракунии хавфҳо дар Осиёи Марказӣ муаррифи гардида, иштирокдорон

дигар масъулини идораҳои дахлдор намоёндагӣ намуданд.

Ҳадафи баргузориҳои конфронси мазкур гирд овардани ҷонибҳои манфиатдор, мақомоти давлатӣ ва бахши хусусӣ чӣхати қабули қарорҳои дахлдор бахри баланд бардоштани усту-

оид ба нақши давлат дар суғуртаи офатҳои табиӣ, ҳамкории давлат бо бахши хусусӣ ва равандҳои инноватсионии маблағгузориҳои хатарҳо аз офатҳои табиӣ, аз ҷумла, тавассути ба роҳ мондани фишангҳои суғуртавӣ таъбодули назар намуданд.

ИТТИЛООТ • НАВИД • РҶЙДОД

Нахустин Форуми байналмилалии
“Digital Tajikistan” дар Душанбе

25 ноябри соли 2024 дар шаҳри Душанбе барои бори аввал Ҳамоиши байналмилалии “ПЛАСС-Форум Digital Tajikistan” баргузор гардид. Ин Ҳамоиш бо ибтикори Агентии инноватсия ва технологияи рақамии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Бонки миллии Тоҷикистон ва ширкати вазорату идораҳои дахлдори кишвар доир шуд. Дар он зиёда аз 1000 нафар намояндагони ширкатҳои бонуфуз ва мақомоти расмӣ давлатӣ аз 26 кишвари ҷаҳон иштирок намуданд.

Дар Ҳамоиш директори Агентии инноватсия ва технологияи рақамии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Хуршед Мирзо,

вазири рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон Завқӣ Завқизода, сардори Хадамоти гумруки назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Хуршед Каримзода, муовини раиси Бонки миллии Тоҷикистон Сирочиддин Икромӣ ва дигар намояндагони мақомоти давлатии кишвар доир ба рушди иқтисоди рақамӣ ва таъсири он ба пешравию иқтисод, тичорати рақамӣ ва нақши он дар вусъат додани иқтисоди содиротӣ, нақши Бонки миллии Тоҷикистон дар дурнамои зиёд намудани дастрасии молиявӣ дар муҳити рақамӣ, нақши технологияҳои молиявӣ дар ҷалби сармоягузорӣ ва идоракунии дороиҳо суҳанронӣ намуданд.

Муовини раиси Бонки миллии Тоҷикистон Сирочиддин Икромӣ зимни суҳанронӣ қайд намуд, ки ҷорӣ намудани технология ва маҳсулоти нави рақамӣ ба бонкҳо имкон медиҳад, ки ба муштариёни худ роҳҳои осону мусоид ва самаранокро идоракунии маблағхоро пешниҳод намоянд.

Зимни Ҳамоиш коршиносон дар мавзӯҳои рушди ҷомеаи муносири рақамӣ, татбиқи бонкдорӣ исломӣ, рақамикунории бонкдорӣ ва хизматрасонии ҷаҳона, рақамикунории хизматрасониҳои давлатӣ ва низоми ҳамкорӣ бо шаҳрвандон, дурнамои бонкҳои рақамӣ ва ғайрибонкӣ дар Осӣи Марказӣ ва дигар масъалаҳои рақамӣ дар панелҳои алоҳида маъруза ва мубодилаи афкор намуданд.

Изҳори умедворӣ карда шуд, ки ПЛАС-Форум Digital Tajikistan ҳамчун як рӯйдоди муҳим, платформаи муколамаи созанда ва мубодилаи ғояҳо барои расидан ба қуллаҳои нави фаъолият замина хоҳад гузошт.

**“БТЧ” ва
шӯбаи матубот**

Соли 2025-ро бо дастовардҳои назаррас истиқбол намоем!

**Мусоҳиба бо Раиси Бонки миллии Тоҷикистон
Толибзода Фирдавс Назримад**

*Маҷаллаи “Бонкдорӣ Тараққиёт
Ҷаҳонишавӣ” бо мақсади инъикоси
дастовардҳои низоми бонкӣ дар соли
ҷамъбаستӣ ва нақшаҳои нав барои
соли 2025 тасмим гирифт бо
Раиси Бонки миллии Тоҷикистон
Толибзода Фирдавс Назримад
мусоҳиба орояд.*

- Тавре маълум аст, дар фароварди сол ҳамагон аз фаъолияти солона натиҷагирӣ карда, дар асоси дастоварду фаъолияти самаранок ва гузаштҳо фаъолияти минбаъдиро ба роҳ мемонанд. Низоми бонкӣ ҳам дар соли ҷамъбастӣ аз дастоварду натиҷаҳои хуб бархурдор буд, ҳамчун раиси Бонки миллии Тоҷикистон, фаъолияти Бонки миллии Тоҷикистон ва дар маҷмӯъ низоми бонкиро дар соли сипаришуда чи гуна арзёбӣ мекунед?

Бонки миллии Тоҷикистон фаъолияти худро мутобиқи қонунгузори соҳавӣ ва вазифагузориҳое, ки аз Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии

Тоҷикистон “Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон” бармеоянд, инчунин дар асоси “Дурномаи сиёсати пулию қарзии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли 2024 ва давраи миёнамуҳлат” роҳандозӣ намуд. Аз ин рӯ, Бонки миллии Тоҷикистон ҷиҳати ноил шудан ба мақсади асосии худ – нигоҳдории сатҳи муътадили нархҳои дохилӣ дар давраи дарозмуҳлат, дар соли 2024 як қатор тадбирҳои заруриро амалӣ намуд.

Аз ҷумла меъёри бозтамвил, ки фишанги каллиди сиёсати пулию қарзӣ барои анҷом додани амалиётҳои монетарӣ ба ҳисоб меравад, дар асоси дурномаи таъсири хавфҳои эҳтимолии дохилию берунӣ ба иқтисодиёт бо дарназардошти дар сатҳи поёнии ҳадафи муқарраргардида қарор доштани сатҳи таваррум ва беҳтар шудани интизориҳои таварруми аҳоли аз аввали соли 2024 тадриҷан ба андозаи 1,0 банди фоизӣ паст карда шуда, дар сатҳи 9,0 фоизи солона муқаррар гардид.

Баҳри танзим намудани ҳаҷми пул дар муомилот, идоракунии сатҳи пардохтпазирии ташкилотҳои қарзӣ ва коҳиш додани фишорҳои таварруми монетарӣ дар давоми соли баррасишаванда 120 музоядаи фуруши коғазҳои қиматноки Бонки миллии Тоҷикистон дар ҳаҷми 12,0 млрд

сомонӣ баргузор карда шуд. Дар баробари ин, аз ташкилотҳои қарзӣ тавассути амалиёти амонатҳои шабонарӯзӣ маблағҳои озод ҷалб карда шуд, ки ба ҳисоби миёна дар як рӯз 1,1 млрд. сомони ро ташкил менамояд.

Дар баробари ин, аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон муътадили қурби пули милли нисбат ба асъори хориҷӣ, бахусус доллари ИМА таъмин карда шуд, ки раванди мазкур бевосита ба нархҳои воридотии молу маҳсулоти ниёзи аввалияи аҳоли таъсири мусбат расонид.

Дар натиҷа, сатҳи

таваррум дар соли 2024 бо нишондиҳандаи 3,6 фоиз, яъне наздик ба ҳудуди поёнии ҳадафи муқарраргардида (6,0% +/- 2,0 б.ф.) ҷамъбаст гардид, ки нисбат ба соли қаблӣ 0,2 б.ф. кам мебошад. Таварруми ҳосилшуда аз ҳисоби молҳои хӯрокворӣ 3,0 фоиз, молҳои ғайрихӯрокворӣ низ 4,0 фоиз ва хизматрасонӣ бошад, 4,8 фоиз ба вуқӯ пайваст.

Бонки миллии Тоҷикистон сиёсати тақвият додани низоми бонкӣ, танзим ва назорати низоми бонкӣ, суботи молиявӣ, тақвият додани идоракунии корпоративӣ ва пешгирии хавфҳои эҳтимоли, рушди хизматрасониҳои бонкиро идома дода, ҳамаи нишондиҳандаҳои муҳимми низоми молиявии бонкиро таҳким бахшид.

Дар баробари ин, ҳар як ташкилоти қарзии молиявӣ фаъолияти худро дар доираи стратегияи рушди фаъолият барои солҳои 2022-2026 ба роҳ монда, новобаста аз фазои мураккаби сиёсӣ иқтисодӣ ҷаҳон ва идомаёбии номуайяниҳои молиявӣ, қисми зиёди нишондиҳандаҳои стратегияи номбурдари барзӣёд иҷро намудаанд.

Ҳамин тариқ, ба ҳолати 31 декабри соли 2024 дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон 65 адад ташкилоти қарзии молиявӣ фаъолият менамоянд, ки рӯ ба афзоиш доранд.

Дар ин рафти бояд қайд кард, ки дар соли 2024 Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон (19.09.2024, №18), ба ҷамъияти саҳомии пӯшидаи “Фридом Бонк Тоҷикистон” ҷиҳати анҷом додани амалиёти бонкӣ бо пули милли ва асъори хориҷӣ иҷозатнома дод. Бояд таъкид кард, ки ҚСП “Фридом Бонк Тоҷикистон” бонки фаръии ҷамъияти саҳомии “Фридом Бонк Қазоқистон” мебошад.

Воридшавии бонки нави хориҷӣ ба бозори бонкии кишвар аз он дарак медиҳад, ки ҷолибият ва фазои сармоягузори кишвар тадриҷан беҳтар гардида, ҳиссаи сармояи хориҷӣ дар сармояи оинномавии низоми бонкӣ зиёд шуда истодааст. Ҳамин аст, ки дар давоми соли 2024 ба сармояи оинномавии ташкилотҳои қарзии молиявӣ маблағи 637,8 млн сомонӣ ворид гардида, аз он маблағи воридшудаи сармояи хориҷӣ 166,6 млн сомони ташкил дод. Вобаста ба ин, ҳиссаи сармояи хориҷӣ дар сармояи оинномавӣ 28 фоизро ташаққул дода, нисбат ба соли 2019 20 банди фоизӣ афзоиш ёфтааст.

Дороиҳои умумии ташкилотҳои қарзӣ 47,5 млрд сомони ташкил дода, нисбат ба ҳамин давраи соли қаблӣ 26,0 фоиз зиёд шуд ва уҳдадориҳои

Бонки миллии Тоҷикистон сиёсати тақвият додани низоми бонкӣ, танзим ва назорати низоми бонкӣ, суботи молиявӣ, тақвият додани идоракунии корпоративӣ ва пешгирии хавфҳои эҳтимоли, рушди хизматрасониҳои бонкиро идома дода, ҳамаи нишондиҳандаҳои муҳимми низоми молиявии бонкиро таҳким бахшид.

онҳо ба 38,5 млрд сомонӣ баробар шуда, 27,0 фоиз зиёд гардиданд. Сармояи тавозунии ташкилотҳои қарзӣ 21,8 фоиз афзоиш ёфта, ба 9,0 млрд сомонӣ баробар шуд, ки ин инъикосгари солимии фаъолияти ташкилотҳои қарзии молиявӣ мебошад.

Натиҷаи фаъолияти молиявии ташкилотҳои қарзии молиявӣ ба ҳолати 31 декабри соли 2024 маблағи 1 245,6 млн сомони ро ташкил дода, нисбат ба соли 2023 ба маблағи 246,2 млн сомонӣ ва ё ба андозаи 24,6 фоиз зиёд бо фоида ҷамъбаст гардидааст, ки худ далели рушди низом мебошад.

Натиҷаи фаъолияти молиявии ташкилотҳои қарзии молиявӣ ба ҳолати 31 декабри соли 2024 маблағи 1 245,6 млн сомони ро ташкил дода, нисбат ба соли 2023 ба маблағи 246,2 млн сомонӣ ва ё ба андозаи 24,6 фоиз зиёд бо фоида ҷамъбаст гардидааст, ки худ далели рушди низом мебошад.

риш ёфт, ки аз боло рафтани эътимоди аҳоли ба низоми бонкӣ дарак медиҳад. Тамоюли қарздиҳии ташкилотҳои қарзии молиявӣ сол аз сол зиёду устувор гардида, дар давраи ҳисоботӣ қарзҳои умумии додашудаи низоми бонкӣ ба 24,6 млрд сомонӣ баробар шуда, зиёдшавии он бештар аз 29,3 фоиз (маблағи 5,6 млрд сомонӣ)-ро ташкил медиҳад, ки дар солҳои охир ин яке аз беҳтарин нишондиҳанда ба шумор меравад.

Дар соли 2024 аз ҳаҷми умумии қарзҳои додашуда 52,8 фоиз ба соҳибкорон рост меояд, ки 20,2 фоиз нисбат ба соли гузашта афзоиш ёфтааст. Вобаста ба қарзҳои хурд бояд гуфт, ки ҳиссаи он

Меъёри кифоятии сармояи ташкилотҳои қарзии молиявӣ ба охири соли 2024 андозаи 21,8 фоизро ташкил намуд, ки нисбат ба таълаботи муқарраршуда (12 фоиз) 9,8 банди фоизӣ зиёд мебошад. Нишондиҳандаи мазкур аз он шаҳодат медиҳад, ки сармояи низоми бонкӣ устувор буда, дар соли 2025 барои густариши фаъолияти ташкилотҳои қарзии молиявӣ имкониятҳои зарурӣ фароҳам аст.

Дар соли 2024 сохтори маблағгузорӣ васеъ шуда, фаъолнокии низоми бонкӣ дар пешниҳоди маҳсулоти гуногуни қарзӣ густа-

дар ҳаҷми умумии қарзҳои додашуда, тамоюли афзуншавӣ дошта, дар давраи ҳисоботӣ 72,6 фоиз ва ё маблағи 17 832,9 млн сомони ро ташкил дода, нисбат ба ҳамина давраи соли 2023 ба андозаи 31,3 фоиз ва ё ба маблағи 4 247,3 млн сомонӣ зиёд мебошад.

Боиси тазаккур аст, ки бо мақсади афзоиш додани қарзҳои хурд ба соҳибкорони хурду миёна дар минтақаҳои гуногуни ҷумҳурӣ тибқи қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон аз 29 октябри соли 2024, №77 ба Дастурамали №255 “Дар бораи тартиби додани қарз ва ҳисоб кардани фоиз дар ташкилотҳои қарзӣ” тағйиру иловаҳо ворид гардида, дар Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон санаи 10 декабри соли 2024, №12131 ба қайд гирифта шудааст.

Бо дарназардошти тағйироти мазкур, ташкилотҳои қарзии хурд ва фондҳои қарзии хурд имкон пайдо карданд, ки дар ҳамкорӣ бо дигар ташкилотҳои қарзӣ бо воситаи воҳидҳои сохтори онҳо, қарзҳо бо фоизҳои пасттар пешниҳод намуда, дастрасии аҳолиро ба маҳсулоти қарзӣ бо роҳи аз байн бурдани хароҷоти барзиёд васеъ намоянд.

Бақияи сандуқи қарзии низоми бонкӣ дар санаи ҳисоботӣ маблағи 21 377,0 млн. сомони ро ташкил карда, нисбат ба ҳамина давраи соли 2023 ба маблағи 3 532,1 млн. сомонӣ ё 19,8 фоиз зиёд шудааст.

Бақияи қарзҳои ғайрифайол 1,5 млрд сомони ро ташкил дода, вазни қиёсии онҳо дар таркиби сандуқи қарзӣ ба 7,1 фоиз баробар гардид, ки нисбат ба соли қаблӣ 5,4 б.ф. кам мебошад. Маҳз дар соли 2024 низоми бонкӣ тавонист, ки ҳиссаи қарзҳои ғайрифайолро ба дараҷаи назаррас коҳиш дода, онро аз адади дурақама то ба адади якрақама поён барад. Бояд қайд кард, ки ин нишондиҳанда дар соли 2019 26,4 фоизро ташкил медод. Дигар нуқтаи муҳимро бояд зикр кард, ки қариб 90 фоизи ин қарзҳо бо фонди пӯшонидани талафоти имконпазир таъмин мебошанд.

Дар баробари ин, Бонки миллии Тоҷикистон-тон фаъолияти худро дар самти татбиқи давра ба давраи гузариш ба назорати ба хавф нигаронидашуда татбиқ менамояд. Дар доираи раванди мазкур Бонки миллии Тоҷикистон як қатор санадҳои меъёрии ҳуқуқии навро қабул намуда, фаъолиятро дар самти таҳия ва тақмили санадҳои меъёрии ҳуқуқии соҳавӣ оид ба идоракунии хавфҳо идома

дода истодааст.

Вобаста ба ин, дар чорчӯбаи ҳамкорихои дучонибаи Бонки миллии Тоҷикистон бо Бонки Ҷаҳонӣ дар доираи барномаи “Устувори бахши молиявӣ (Фазаи 2)” бо мақсади дар амал татбиқ намудани стандартҳои Базел III, назорати ба хавф нигаронидашуда ва баҳогузори хавфҳои иқлимӣ дар низоми бонкӣ бо ҷалби мушовирони байналмилалӣ ба роҳ монда шудааст. Дар асоси нақшаи ҷойдошта ҷорӣ намудани стандартҳои нави Базел II-III, ҷузъҳои назорати ба хавф нигаронидашуда, инчунин гузаронидани арзёбии хавфҳои иқлимӣ дар низоми бонкӣ пешбинӣ гардидааст.

● **Дар Паёми навбатии Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар назди низоми бонкӣ як қатор вазифаҳои нав гузошта шуд. Дар соли 2024 аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон ҷиҳати иҷрои дастури супоришҳо аз Паёми Пешвои миллат чӣ гуна тадбирҳо анҷом дода шуд?**

Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон чун раҳнамо ва дастур барои ҳамаи соҳаҳо нақши калидӣ дошта, Паёми навбатӣ дар назди низоми бонкӣ ҳам як қатор вазифаҳои навро пеш гузошт. Бонки миллии Тоҷикистон ҷиҳати иҷрои дастури супоришҳо, ки дар Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 декабри соли 2023 “Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон” ироа гардиданд, Нақшаи чорабиниҳоро таҳия намуда, иҷрои ҳар як банди онро ҳадафи асосии фаъолият қарор доданд. Бонки миллии Тоҷикистон дар ҳамкорӣ бо ташкилотҳои қарзии молиявӣ фаъолияти худро дар соли 2024 ҷиҳати иҷрои бандҳои дахлдори Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон равона намуда, баҳри амалигардии он тамоми тадбирҳои зарурӣ меандешад.

Яке аз вазифаҳои дар назди низоми бонкӣ гузошташуда, ин андешидани тадбирҳои иловагӣ дар самти дарёфти манбаъҳои иловагии маблағгузорӣ ва дар ин замина зиёд намудани ҳаҷми қарзҳои дарозмуддат, дастрас ва бо фоизи паст пешниҳодшаванда мебошад.

Вақте суҳан дар мавриди зиёд кардани манбаъҳои иловагии маблағгузорӣ меравад, дар мадди аввал масъалаи ҳарчӣ бештар ҷалб кардани

маблағҳои пасандозии шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ба низоми бонкии кишвар меистад.

Дар ин радиф, Бонки миллии Тоҷикистон бо ташкилотҳои қарзии молиявӣ пайваста ҳамкорӣ намуда, ба онҳо тавсияи медиҳад, ки ҷалби бештари маблағҳои озоди аҳолиро ҳамчун пасандоз, бахусус аз ҳисоби маблағҳои интиқолии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон аз хориҷи кишвар ба роҳ монанд.

Ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар навбати худ ҷиҳати зиёд намудани пасандозҳо ва ҷалби бештари муштарӣ тадбирҳои дахлдор, аз ҷумла ҷорӣ кардани шаклҳои нави пасандозгузорӣ, ҳавасмандгардонии муштарӣ тариқи пур кардани суратҳисоби пасандозӣ, ҷалби маблағҳо тариқи замимабарномаҳо, анҷомдиҳии корҳои ташвиқотию тарғиботи ҷиҳати баланд бардоштани маърифати молиявии аҳоли, пахши реклама, варақаҳои таблиғотӣ, аудиороликҳои пасандозӣ ва тавсияҳо оид ба гузоштани маблағҳои интиқолшуда ба пасандоз корбарӣ намуда истодаанд.

Инчунин, бо мақсади идомаи ҷалби сармояи шаҳрвандон ба иқтисодиёти миллии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи авф бинабар қонунгардонии дороиҳо ва маблағҳои шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон” тамдид карда шуд, ки дар баробари дигар омилҳо баҳри ҷалби бештари амонатҳо ба низоми бонкӣ мусоидат намуд. Дар давраи аз *30 августи соли 2021 то 31 декабри соли 2024 ҳаҷми умумии маблағҳои қонунгардонидашуда зиёда аз 8,0 млрд сомони ро ташкил намуда, аз он маблағи 2,3 млрд сомонӣ ба сифати пасандозҳои муҳлатнок ҷалб карда шудааст.*

Яке аз вазифаҳои дар назди низоми бонкӣ гузошташуда, ин андешидани тадбирҳои иловагӣ дар самти дарёфти манбаъҳои иловагии маблағгузорӣ ва дар ин замина зиёд намудани ҳаҷми қарзҳои дарозмуддат, дастрас ва бо фоизи паст пешниҳодшаванда мебошад.

Ҳамзамон, аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон тайи солҳои охир ҷиҳати рушди бонкдорӣ исломӣ заминаи меъёрии ҳуқуқӣ фароҳам оварда шуда, дар натиҷаи татбиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар ин самт, ташкилотҳои қарзии исломӣ маблағҳои озоди аҳолиро ба сифати пасандоз ва сармоягузорӣ ҷалб намуданд, ки бақияи онҳо дар охири соли 2024 мувофиқан 97,2 млн сомонӣ ва 41 млн сомонино ташкил намуда, нисбат ба соли 2019 бақияи пасандозҳо 4,2 маротиба ва сармоягузориҳо бошад, 1 маротиба зиёд шудааст.

Дар натиҷаи фаъолияти якҷояи Бонки миллии Тоҷикистон бо ташкилотҳои қарзии молиявӣ нишондиҳандаи бақияи пасандозҳои низомии бонкӣ ба санаи 31 декабри соли 2024 маблағи 25 529,9 млн сомонино ташкил дода, дар муқоиса ба ҳамин давраи соли гузашта 31,2 фоиз (6 067,3 млн сомонӣ) афзоиш ёфтаанд.

аз беҳтарин нишондиҳандаи низомии бонкӣ мебошад.

Дар баробари ин, Бонки миллии Тоҷикистон ба вазорату идораҳо муроҷиат намуда, даъват ба амал овардааст, ки дар доираи ҳамкориишон бо ташкилотҳои молиявии байналмилалӣ маблағҳои арзону дарозмӯҳлати тариқи лоиҳаҳои грантӣ, қарзӣ ва сармоягузорӣ ҷалбшавандаро дар ташкилотҳои қарзии молиявӣ ҷойгир намоёнд. Вобаста ба ин, ба ташкилотҳои қарзии молиявӣ тавсия дода шуд, ки ҳамкорино бо вазорату идораҳо ба роҳ монда, дар ин замина манбаҳои маблағгузориҳои худро васеъ намуда, қарздиҳиро

дар соҳаҳои дахлдори иқтисодиёти кишвар ҷоннок намоёнд.

Ҳамзамон, Бонки миллии Тоҷикистон бо мақсади ҷалби бештари сармояи хориҷӣ ташкилотҳои қарзии молиявиро даъват намудааст, ки масъалаи ҷалб намудани маблағгузорино аз Фонди сармоягузориҳои Швейтсария барои бозорҳои рушдбанда ҳаматарафа баррасӣ намуда, бо дарназардошти имкониятҳои ҷойдошта ва пешгирии хавфҳо, ҳамкории судмандро бо ин ташкилот ба роҳ монанд.

Ҳамин аст, ки қарзҳои додашуда давра ба давра зиёд шуда, ҷи тавре дар боло қайд карда шуд, ба охири соли 2024 маблағи 24,5 млрд сомонино ташкил намуд, ки нисбати соли 2019 ба маблағи 15 млрд сомонӣ ё 157 фоиз афзоиш ёфтааст.

Дар навбати худ бақияи сандуқи қарзии низомии бонкӣ дар санаи ҳисоботӣ маблағи 21 377,0 млн. сомонино ташкил карда, нисбат ба ҳамин давраи соли 2019 ба маблағи 11 673,8 млн. сомонӣ ва ё 120,3 фоиз зиёд шудааст.

Ҳамзамон дар санаи зикргардида, қарзҳои дарозмуддат маблағи 15 119,3 млн сомонӣ ва ё 70,5 фоиз сандуқи қарзино ташкил дода, нисбат ба ҳамин давраи соли 2019 ба маблағи 9 050,2 млн сомонӣ ва ё 149,1 фоиз афзудааст. Мавриди зикр аст, ки дар санаи 31.12.2019 ҳаҷми қарзҳои дарозмуддат дар сандуқи қарзӣ маблағи 6 069,1 млн сомонӣ ва ё 62 фоизи сандуқи қарзино ташкил меод.

Вобаста ба паст кардани фоизи қарз, бояд қайд намуд, ки бо мақсади таъмини рушди соҳибкорӣ бо роҳи паст кардани меъёри фоизи қарзҳои ташкилотҳои қарзии молиявӣ, аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон таҳлилҳои зарурӣ дар самти муайян намудани арзиши қарз, истифодаи пурраи иқтидорҳои ҷойдоштаи ташкилотҳои қарзии молиявӣ ва коҳиш додани ҳиссаи хароҷотҳои дуҷумдараҷа пайваستا гузаронида мешавад.

Инчунин, аз ҷониби воҳиди сохторӣ дар самти назорати бонкӣ бевосита воҳурӣ бо роҳбарон ва масъулини ташкилотҳои қарзӣ дар мавзӯи арзиши қарз ва ҷораандешӣ ҷиҳати паст кардани фоизи қарзҳо мунтазам гузаронида шуда, ба ташкилотҳои қарзӣ дастур ва тавсияҳои мушаххас дода мешавад.

Ҳамин тариқ, меъёри миёнавазни фоизи қарзҳо дар моҳҳои январ - декабри соли 2024 бо пули миллий 22,12 фоиз ва бо асъори хориҷӣ 11,74 фоизро ташкил дода, дар муқоиса ба ҳамин давраи соли

гузашта мутаносибан ба 1,08 ва 0,07 банди фоизи паст шудаанд. Дар соли 2019 меъёри фоизи қарзҳо бо пули миллий 22,72 ва бо асъори хориҷӣ 15,89 фоизро ташкил медод. Ҳолати мазкур ҳоло ҳам қаноаткунанда набуда, Бонки миллии Тоҷикистон дар самти мазкур якҷоя бо ташкилотҳои қарзии молиявӣ барои ноил гардидан ба мақсади гузош-ташуда қарзҳои заруриро идома медиҳад.

Дигар аз самтҳои, ки дар Паёми наватӣ ба низоми бонкӣ таваҷҷуҳ карда шуд, ин дастгирии соҳибкории истеҳсолӣ ва додани қарзҳои хурди имтиёзнок барои рушди ҳунармандиву касбӣ мебошад.

Тавре дар боло қайд гардид, ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар асоси вазифагузориҳои Бонки миллии Тоҷикистон ҷиҳати иҷрои дастуру супоришҳои Роҳбари Олии мамлакат, вобаста ба бандҳои нақшаи чорабиниҳои зикршуда дар мавриди зиёд кардани пешниҳоди қарзҳо ҷиҳати дастгирии соҳибкории истеҳсолӣ ва додани қарзҳои хурди имтиёзнок барои рушди ҳунармандиву касбӣ тадбирҳои зарурӣ меандешад. Бонки миллии Тоҷикистон зимни вохуришҳои ҷаласаҳо ва бо ирсол намудани мактубҳои дастурии масъалаи мазкурро мунтазам дар назди ташкилотҳои қарзӣ таъкид месозад ва барои иҷрои онҳо тавсияҳои мушаххас медиҳад.

Ҳамин аст, ки дар натиҷаи тадбирҳои андешидашуда, ҳаҷми умумии қарзҳои додашуда ба соҳибкории истеҳсолӣ ба маблағи 7 631,2 млн сомонӣ баробар шуда, ҳиссаи онҳо дар таркиби қарзҳои додашуда 31,1 фоизро ташкил дод.

Ҳамчунин, дар соли 2024 аз ҷониби ташкилотҳои қарзии молиявӣ барои рушди ҳунариҳои мардумӣ 91,0 млн сомонӣ қарз дода шуд, ки нисбат ба ҳамин давраи соли 2023 ба маблағи 23,1 млн сомонӣ ё 34,0 фоиз зиёд мебошад.

Ҳамзамон, дар Паёми наватӣ таъкид гардид, ки ҳаҷми сармояи мустақим то соли 2026 то ба 10 фоизи маҷмуи маҳсулоти дохилӣ расонида шуда, дар панҷ сол, яъне солҳои 2022-2026 ба иқтисоди миллий ба маблағи беш аз 60 миллиард сомонӣ сармояи мустақим ҷалб карда шавад.

Бонки миллии Тоҷикистон ва ташкилотҳои қарзии молиявӣ ҷиҳати саҳмгузор будан дар иҷрои супоришҳои мазкур пайваста тадбирҳои заруриро андешида истодаанд. Яке аз чораҳои муҳимме, ки амалӣ гардид ин зиёд намудани андозаи ҳадди ақалли сармояи оинномавӣ

барои ташкилотҳои қарзии наватъсис ва муайян намудани меъёри нави кифоятии сармоя барои ташкилотҳои қарзии амалкунанда мебошад.

Тибқи талаботи санади меъёрии ҳукукии номбурда ҷиҳати давра ба давра дар давоми 5 соли минбаъда (аз соли 2023 то соли 2027) то ба маблағи 100 миллион сомонӣ расонидани андозаи ҳадди ақалли сармояи оинномавӣ барои бонкҳои наватъсис, то ба маблағи 60 миллион сомонӣ расонидани андозаи ҳадди ақалли сармояи оинномавӣ барои ташкилотҳои қарзии ғайрибонкии наватъсис ва дар ҳамин давра то ба маблағи 12 миллион сомонӣ расонидани андозаи ҳадди ақалли сармояи оинномавӣ барои ташкилотҳои амонатии қарзии хурди наватъсис муқаррар гардид, ки барои ҷалби сармояи иловагӣ ба низоми бонкӣ замина фароҳам меорад ва дар баробари ин барои зиёд кардани қарзҳои дарозмуҳлат бо фоизи нисбатан паст имконият медиҳад.

Вобаста ба ин, бақияи сармояи оинномавии пардохтшудаи ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар санаи 31 декабри соли 2024 ба 3 956,7 млн сомонӣ баробар шуда, нисбат ба ҳамин давраи соли 2023 ба 650,5 млн сомонӣ ё 19,7 фоиз зиёд шудааст.

Дар ин асно, аз ҷониби ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар соли 2024 ба маблағи 4 190,9 млн. долл. ИМА сармояи хориҷӣ ҷалб карда шудааст, ки нисбат ба охири соли 2023 ба андозаи 88,7 фоиз афзоиш ёфтааст. Аз ин сармоягузориҳои ҷалбшуда 32,4 млн долл. ИМА ба сармоягузориҳои мустақим тааллуқ дорад.

Илова бар ин, ҷиҳати мустаҳкам намудани сохтори сармояи асосии ташкилотҳои қарзии амалкунанда бо ҳамин васила баланд бардоштани тобоварии онҳо ба хавфҳои ҷойдоштаву минбаъда ва дар сатҳи муътадил нигоҳ доштани вазъии молиявии онҳо бо дарназардошти тавсияҳои Кумитаи Базел оид ба назорати бонкӣ меъёри наватъсис сармоя, ҳамчун меъёри кифоятии сармояи асосӣ (K1-3), ки аз маблағҳои худии саҳомон ва захираҳои аз ҳисоби ғайридашавандаи ташаккули ёборад аст, муқаррар карда шуд. Меъёри мазкур аз 01.01.с.2024 ба андозаи на камтар аз 10% пешбинӣ шудааст. Дар санаи 31 декабри соли 2024 меъёри кифоятии сармояи асосии ташкилотҳои қарзии молиявӣ ба 17,8 фоиз баробар гардид, нисбат ба талаботи муқарраршуда (10 фоиз) 7,8 банди фоизӣ зиёд мебошад.

- **Соли 2024 дар таърихи муносибатҳои байналмилалӣ Бонки миллии Тоҷикистон бори аввал ҷаласаи сатҳи баланд, яъне Ҷаласаи Гурӯҳи электорати Ҳазинаи Байналмилалӣ Асър ва Гурӯҳи Бонки Ҷаҳонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон баргузор гардид, ки аз боло рафтани нуфузи Тоҷикистон дар узвияти ин созмонҳои бонуфуз дарак медиҳад. Лутфан мегуфтед, ки барои рушди низоми бонкӣ ва дар маҷмӯъ иқтисоди миллий баргузори чунин ҷаласаи сатҳи баланд дар кишвари мо чӣ нақш мегузорад?**

Тавре ҳамагон шоҳид будем, рӯзҳои 1-3 июли соли 2024 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷаласаи Гурӯҳи электорати Ҳазинаи Байналмилалӣ Асър ва Бонки Ҷаҳонӣ баргузор гардид. Баргузори ҷаласаи чунин ниҳоди бонуфузи байналмилалӣ дар кишвари мо, худ як рӯйдоди муҳим ва заминаи нав барои ҷалби эҳтимолии сармоя дар оянда, чи ба низоми бонкӣ ва чи барои иқтисодиди кишвар маҳсуб меёбад. Зеро ҷаласаи ин ниҳоди байналмилалӣ калидӣ як муддат имкон фароҳам овард, ки таваҷҷуҳи як зумра кишварҳои хориҷӣ бо намояндагии бонкҳои марказиашон ва ниҳодҳои молия ба Тоҷикистон равона шуда, номи Тоҷикистон як муддат дар сархати хабарҳои иқтисодии сатҳи ҷаҳонӣ қарор дода мешавад. Ин ҳамоиш барои Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бори аввал баргузор гардид, ҷиҳати таҳкими ҳамкориҳо дар доираи кишварҳои узви интиҳобкунандагон бо ҳадафи боз ҳам баланд бардоштани нуфузи Тоҷикистон дар арсаи байналмилалӣ ва муаррифии дастовардҳои нави сармоягузорӣ имкониятҳои нави фароҳам меорад.

Бояд қайд кард, ки дар ҷаласаи Гурӯҳи электорати Ҳазинаи Байналмилалӣ Асър ва Бонки Ҷаҳонӣ масъалаҳои марбут ба мушкилоти иқтисоди ҷаҳонӣ, молия, роҳҳои пешбурди сиёсати пулию қарзӣ, паст кардани фишори таваррум ва дигар масъалаҳои муҳим мавриди баррасӣ қарор дода шуданд.

Дар ҷаласаи мазкур муовини якуми Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон, намояндагони вазорату идораҳои иқтисодии кишвар, Бонки миллии Тоҷикистон ва зиёда аз 70 нафар аз зумраи роҳбарияти Ҳазинаи Байналмилалӣ Асър ва Гурӯҳи Бонки Ҷаҳонӣ, вазоратҳои молия ва бонкҳои марказии Конфедератсияи Швейтсария, ҷумҳуриҳои Озарбойҷон, Лаҳистон, Сер-

бия, Қазоқистон, Қирғизистон, Туркменистон, Ўзбекистон ва ғайра иштирок намуданд.

Дар ҳошияи ин чорабинӣ зиёда аз 12 вохӯриҳои дӯҷониба байни намояндагони сатҳи баланди ташкилотҳои байналмилалӣ молиявӣ бо раисон ва муовинони раисони бонкҳои марказӣ ва вазирони молияи давлатҳои аъзои Гурӯҳи электорат доир гашт. Инчунин, дар доираи чорабинӣ ду семинари сатҳи баланд оид ба мавзӯҳои “Иқтисоди сабз ҳамчун алтернативаи рушди иқтисодӣ” ва “Рақамикунони ҳамчун тамоюли иқтисоди миллий ва ҷомеаи муосир” баргузор гардид, иштирокдорони чорабинӣ доир ба таъсири тағйирёбии иқлим, рушди маблағгузори сабз, мубодилаи таҷриба оид ба рушди Green FinTech, зехни сунъӣ дар низоми бонкӣ, пулҳои рақамӣ ва технологияҳои рақамӣ табодули назар карданд.

Иштирокдорони ҳамоиш вобаста ба вазъи мураккаби геополитикии имрӯза ва таъсири он ба рушди иқтисодии давлатҳои минтақа, муносибатҳои тичорати байналмилалӣ, бозорҳои молиявӣ ва ашъи хоми ҷаҳон изҳори нигаронӣ карданд. Аз ин рӯ, иштирокдорон бо дарназардошти сатҳи баланди номӯайяни ҷустуҷӯи роҳҳои нави таъмини суботи иқтисодӣ дар давраи ҷорӣ ва миёнамуҳлатро зарур шумориданд.

Ин чорабиниҳои сатҳи баланд ҷиҳати муаррифии дастовардҳои низоми бонкӣ ва нишондиҳандаҳои иқтисодии кишвар, алалхусус дар самтҳои рушди маблағгузори сабз, мубодилаи таҷриба оид ба рушди Green FinTech, зехни сунъӣ дар низоми бонкӣ, пулҳои рақамӣ ва технологияҳои рақамӣ шароити мусоид фароҳам овард.

- **Тибқи баҳодиҳии ахири ду созмони бонуфузи байналмилалӣ - Ширкати рейтингӣ “Moody’s Ratings” ва Агентии рейтингӣ “S&P Global Ratings” Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯйи рейтингӣ дарозмуддати соҳибхитӣ қарзии кишвар як зина боло бурда шуда, дар сатҳи мусбат ва мувофиқан дурнамои устувор қарор гирифт. Чунин мавқеъгирӣ ба Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла ба низоми бонкӣ чи нафъ дорад?**

Тибқи муқаррароти Протоколи ҷаласаи XIII-уми Шурои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазаи сармоягузорӣ аз 30 майи соли 2014, №1с/22

ва дар асоси шартномаҳо бо БМТ аз соли 2014 ширкатҳои рейтингии байналмилалӣ “Standard & Poor’s” ва “Moody’s Ratings” рейтингҳои кредитии соҳибхотирӣ Чумхурии Тоҷикистонро баҳогузорӣ менамоянд.

Баҳодиҳии “Standard & Poor’s”: Санаи 16 августи соли 2024 ширкати байналмилалӣ рейтингии “Standard & Poor’s” рейтингҳои кредитии соҳибхотирӣ дарозмуддати Чумхурии Тоҷикистонро аз “B-” ба сатҳи “B” бо дурнамои “устувор” баланд бардошт.

Ба баланд бардоштани рейтинг якҷанд омилҳои мусбат, аз ҷумла, беҳтар гардидани нишондиҳандаҳои иқтисодӣ ва рушди устувори онҳо, афзоиш ёфтани захираҳои байналмилалӣ, ки дар навбати худ ба хизматрасонии саривақтии қарзи беруна ва коҳиш додани фишори эҳтимолӣ ба тавозуни пардохти кишвар мусоидат менамояд, таъсир расониданд. Тақвияти нишондиҳандаҳои иқтисодии беруна дар давоми солҳои охир, аз ҷумла нишондиҳандаҳои асосии устувори низоми бонкӣ дар давраи солҳои охир, бахусус сатҳи таваррум, муътадили сиёсати қурбӣ, сиёсати оқилонаи монетарӣ, сатҳи дороиҳо ва сармояи низоми бонкӣ, афзоиши захираҳои байналмилалӣ, барқарор шудани боварӣ ба бахши бонкӣ ва интизориҳои нигоҳ доштани сатҳи назарраси қарзгирӣ имтиёзнок дар сохтори қарзи беруна низ аз зумраи омилҳои таъсиррасон ба баланд бардоштани рейтинг мебошанд.

Бояд қайд намуд, ки дурнамои “устувор” аз он шаҳодат медиҳад, ки вазъи ҷорӣ иқтисодӣ молиявӣ кишвар дар муддати кӯтоҳ тахминан дар сатҳи бетағйир монда, таҳдидҳои фаврӣ нисбат ба суботи молиявӣ кишвар дида намешавад. Ҳамчунин, иқтисодиёти кишвар минбаъд низ рушди муътадил хоҳад дошт ва Ҳукумати Чумхурии Тоҷикистон нисбат ба ҷолишҳои иқтисодӣ бо муваффақият тобоварӣ нишон медиҳад.

Баҳодиҳии “Moody’s Ratings.” Санаи 26 сентябри соли 2024 агентии рейтингии “Moody’s” рейтингҳои дарозмуддати соҳибхотирӣ қарзии Чумхурии Тоҷикистонро дар дараҷаи «В3» тасдиқ намуда, дурнамои онро, бинобар беҳтар шудани нишондиҳандаҳои иқтисодӣ, аз “устувор” ба “мусбат” баланд бардошт.

Тағйирёбии дурнамо аз “устувор” ба “мусбат” маънои онро дорад, ки ширкати рейтингӣ беҳбудии ояндаи вазъи иқтисодии Тоҷикистонро

пешбинӣ намуда, дар ояндаи наздик кишвар имконияти баланд бардоштани рейтингро дорад. Ин дар навбати худ аз устувори бештари иқтисодиёти кишвар ва вазъи муътадили молиявӣ он шаҳодат медиҳад.

Ба дурнамои мусбат омилҳои зерин, аз қабили муколамаи беҳтаршуда бо шарикони байналмилалӣ, рушди устувори иқтисодӣ ва афзоиши захираҳои байналмилалӣ, ки имкон медиҳанд кишвари мо уҳдадорихояшро дар самти хизматрасонии қарзи беруна ва коҳиш додани фишори эҳтимолӣ ба тавозуни пардохт сари вақт иҷро намояд, инчунин маблағгузориҳои иловагӣ имтиёзнок аз ҷониби шарикони рушд барои қоне кардани эҳтиёҷоти миёнамӯҳлати молиявӣ ва берунии лоиҳаи НБО “Роғун” мусоидат намуданд.

Мавриди зикр аст, ки дар рейтингҳои Чумхурии Тоҷикистон дар давоми солҳои 2014-2024 якҷанд маротиба тағйир ёфта, аз сатҳи В-/В УСТУВОР ба В/В УСТУВОР (аз ҷониби ширкати “Standard & Poor’s”) ва аз сатҳи В3 УСТУВОР ба В3 МУСБАТ (аз ҷониби ширкати “Moody’s”) баланд бардошта шуданд.

Бо мақсади беҳтар намудани мавқеи Тоҷикистон дар радабандиҳои байналмилалӣ, ташвиқи ҳавасмандгардонии сармоягузори ва таҳкими симои кишвар дар арсаи байналмилалӣ дар асоси Қарори Ҳукумати Чумхурии Тоҷикистон аз 21.05.с.2022, таҳти №240 “Дар бораи Комиссияи доимоамалкунанда оид ба баррасӣ ва арзёбии мавқеи Чумхурии Тоҷикистон дар радабандиҳои байналмилалӣ” Комиссияи доимоамалкунанда оид ба баррасӣ ва арзёбии мавқеи Чумхурии Тоҷикистон дар радабандиҳои

Ба баланд бардоштани рейтинг якҷанд омилҳои мусбат, аз ҷумла, беҳтар гардидани нишондиҳандаҳои иқтисодӣ ва рушди устувори онҳо, афзоиш ёфтани захираҳои байналмилалӣ, ки дар навбати худ ба хизматрасонии саривақтии қарзи беруна ва коҳиш додани фишори эҳтимолӣ ба тавозуни пардохти кишвар мусоидат менамояд, таъсир расониданд.

байналмилалӣ (минбаъд-Комиссия) таъсис дода шудааст.

Дар робита ба ин, тибқи банди 3 Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 21 майи соли 2022, №240 вазорату идораҳои дахлдорро зарур аст, ки чиҳати беҳтар намудани мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар радабандиҳои байналмилалӣ тадбирҳои заруриро андешида, аз натиҷаи корҳои анҷомдодашуда ҳар нимсола ба Комиссияи ҳисобот пешниҳод намоянд.

Аз ин бармеояд, ки интишор намудани

Аз ин бармеояд, ки интишор намудани ҳисоботҳои рейтингӣ барои ҷалби сармояи хориҷӣ, баҳусус ба низоми бонкии кишвар, беҳтар гардидани мавқеи кишвар дар ҳисоботҳои байналмилалӣ, ворид шудан ба бозорҳои фондии байналмилалӣ, таъмини фазои сармоягузорӣ, аз ҷумла ба соҳаи энергетика мусоидат менамояд.

ҳисоботҳои рейтингӣ барои ҷалби сармояи хориҷӣ, баҳусус ба низоми бонкии кишвар, беҳтар гардидани мавқеи кишвар дар ҳисоботҳои байналмилалӣ, ворид шудан ба бозорҳои фондии байналмилалӣ, таъмини фазои сармоягузорӣ, аз ҷумла ба соҳаи энергетика мусоидат менамояд.

Бо рушд кардани технологияҳои нави иттилоотӣ ва рӯ овардан ба иқтисодиёти рақамӣ низоми бонкӣ низ бояд ҳамқадами замон бошад. Дар ин росто ба тасвиб расидани Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи тадбирҳои вусъат додани ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ” аз 22

июни соли 2023, №586 саривақтӣ буда, мегуфтед, ки низоми бонкӣ дар татбиқи ин санад ва гузариши рақамӣ чи саҳм дорад?

Иқтисоди рақамӣ имрӯз ба яке аз рукнҳои муҳимми пешрафти иқтисоди ҷаҳонӣ табдил ёфтааст. Бо суръати бесобиқа рушд намудани технологияҳои рақамӣ ва татбиқи онҳо дар соҳаҳои гуногуни ҳаёт, Ҷумҳурии Тоҷикистон низ талош дорад, ки дар ин самт ҳамқадам бо ҷомеаи ҷаҳонӣ бошад. Дар ин раванд, Бонки миллии

Тоҷикистон дар доираи ваколатҳои худ якҷо бо ташкилотҳои қарзии молиявӣ ва дигар сохторҳои дахлдор барои таҳкими инфрасохтори пардохтӣ ва густариши технологияҳои рақамӣ як қатор чораҳои амалиро татбиқ менамояд.

Бо ин мақсад низоми бонкӣ барои рушди инфрасохтори пардохтӣ, истифодаи васеи воситаҳои электронии пардохтӣ ва таъмини дастрасии аҳоли ба хизматрасониҳои молиявӣ дар ҳамаи шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ мусоидат менамоянд. Аз ҷумла, барои муҳайё намудани шароит ва таҷҳизоти зарурии қабул ва пардохти ғайринақдӣ хизматрасониҳои муздноки давлатӣ дар самти иҷрои Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22 июни соли 2023, №586 “Дар бораи тадбирҳои вусъат додани ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ” (минбаъд - Фармон), нақши низоми бонкӣ ниҳоят муҳим мебошад. Зеро тамоми инфрасохтори пардохтӣ, ки барои ташкили низоми қабули пардохтҳои давлатӣ зарур мебошад, маҳз аз ҷониби ташкилотҳои қарзии молиявӣ таъмин карда мешавад.

Бо мақсади иҷрои Фармони мазкур ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар заминаи технологияҳои муосир навъҳои гуногуни хизматрасониҳои пардохтӣ бо истифода аз қортҳои пардохтии бонкӣ ва замимабарномаҳои мобилӣ пешниҳод намуда, шароит фароҳам овардаанд, ки тавассути низомҳо ва инфрасохтори пардохтӣ маблағи хизматрасониҳои муздноки давлатӣ ба таври ғайринақдӣ қабул карда шаванд. Инчунин, ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар сомонаҳои расмӣ як қатор вазорату идораҳои давлатӣ барои қабули пардохтҳои хизматрасонии интернет-эквайрингро таъмин кардаанд.

Ҳамчунин, ҳамгироии низомҳои иттилоотӣ ва билингии мақомоти давлатӣ бо замимабарномаҳои мобилии ташкилотҳои қарзии молиявӣ раванди ба таври ғайринақдӣ пардохт намудани хизматрасониҳои муздноки давлатӣ барои муштариён боз ҳам дастрас ва осонтар гардондааст.

Дар санаи 31 декабри соли 2024, дар ҳудуди ҷумҳурӣ ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар марказҳои хизматрасонии бонкӣ, муассисаю ташкилотҳои давлатӣ ва хусусӣ барои қабули пардохтҳои ғайринақдӣ молу хизматрасониҳо дар маҷмуъ 9 223 POS-терминал насб намудаанд, ки аз ин миқдор 5 530 адад маҳз барои пардохти хизматрасониҳои муздноки давлатӣ пешбинӣ

шудаанд. Боиси қайд аст, ки низоми бонкӣ барои таъмини бахшҳои давлатӣ ва хусусӣ бо таҷҳизоти пардохтӣ омода буда, дар баробари терминалҳои аллакай насбшуда, зиёда аз 2,1 ҳазор POS-терминал дар анборҳои худ захира намудаанд, ки дар сурати муроҷиати муассисаву идораҳои давлатӣ ё соҳибкорон метавонанд дар муддати кӯтоҳтарин насб карда шаванд.

Ҳамчунин, ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар умум 19 918 QR-рамзи ягона дар нуқтаҳои савдо ва хизматрасонӣ насб намудаанд, ки 3 161-тои он маҳз барои қабули пардохтҳои хизматрасониҳои давлатӣ истифода мешавад.

Дар ин давра хизматрасониҳои бонкӣ боз ҳам васеъ гашта, инфрасохтори пардохтӣ густариш ёфт, ки ба афзоиши маҳсулоати муосири бонкӣ ва ба ин васила ба зиёд шудани муштариёни низом боис гардид. Нишондиҳандаҳои омӯрӣ ба ҳолати 31.12.2024 далели гуфтаҳои болост, аз ҷумла дар ин давра беш аз 8,4 млн қорғҳои пардохтии бонкӣ ба муомилот бароварда шуда, шумораи онҳо нисбат ба ҳамин санаи соли 2023 26 фоиз афзоиш ёфтааст. 25 ташкилоти қарзии молиявӣ ҳамаҷониба электронии худро таҳия намудаанд. Тавассути ин ҳамаҷониба анҷом додани намудҳои гуногуни хизматрасониҳои бонкӣ, аз ҷумла амалиётҳои пардохтӣ, гирифтани қарз, кушодани амонат ва ғайра, бе зарурати ташриф овардан ба филиалҳо ва марказҳои хизматрасонии бонкӣ имконпазир шудааст. Ба ҳолати 31 декабри соли 2024 шумораи ҳамаҷониба электронии бақайдгирифташуда ба 12,1 млн адад расидааст, ки нисбат ба ҳамин давраи соли 2023 39 фоиз зиёдтар мебошад.

Зиёд гардидани шумораи воситаҳои муосири пардохтӣ аз он гувоҳӣ медиҳанд, ки аҳолии кишвар ҳарчӣ бештар ба пардохтҳои ғайринақдӣ рӯ оварда, аз моҳияту афзалиятҳои он самаранок истифода намуда истодааст. Ҳамин тариқ дар соли 2024 бо истифода аз воситаҳои электронии пардохтӣ (қорғҳои пардохтии бонкӣ ва ҳамаҷониба электронӣ) 92,4 млн амалиёти ғайринақдӣ ба маблағи 30,4 млрд сомонӣ гузаронида шуд, ки ин нишондиҳандаҳо нисбат ба соли 2023 аз рӯи шумора 62 фоиз ва аз рӯи ҳаҷми амалиёт 2,0 маротиба афзоиш ёфтааст.

Таносуби ҳаҷми амалиётҳои гирифтани пули нақд ва пардохтҳои ғайринақдӣ молу хизматрасонӣ бо истифода аз воситаҳои электронии пардохтӣ 73,8 фоиз ба 26,2 фоизро ташкил

дода, ҳиссаи амалиётҳои пардохти ғайринақдӣ нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 6,6 банди фоизӣ афзоиш ёфтааст.

Ин дастовардҳо шаҳодат медиҳанд, ки дар самти пешниҳоди хизматрасониҳои бонкӣ рақобати солим байни ташкилотҳои қарзӣ таъмин шуда, истифодаи воситаҳои электронии пардохтӣ аз ҷониби аҳоли рӯ ба афзоиш дорад. Ин омилҳо на танҳо самаранокии низоми бонкиро афзоиш медиҳад, балки эътимоди аҳолиро ба он тақвият мебахшанд.

● **Бозори хизматрасониҳои бонкӣ имрӯз хеле рушд ёфта, торафт тавсеа меёбад. Зиёд шудани маҳсули бонкӣ дар бозори хизматрасониҳо ва васеъ гардидани доираи мизоҷон дар бозор оё маънии онро дорад, ки дар низоми бонкӣ рақобати солим ғайришуда, эътимоди аҳоли ба низоми бонкӣ афзудааст?**

Бонки миллии Тоҷикистон, ҳамчун мақоми танзиму назорати ташкилотҳои қарзии молиявӣ, зимни таҳия ва татбиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ба масъалаи таъмини рақобати солим дар низоми бонкӣ аҳамияти аввалиндараҷа дода, ҳамаи иштирокдорони бозори бонкиро зери танзиму назорати баробар қарор медиҳад.

Ҳамзамон, Бонки миллии Тоҷикистон кушиш ба ҳарч медиҳад, ки шумораи ташкилотҳои қарзии молиявиро дар бозори молиявӣ зиёд намуда, бо ин роҳ дар байни онҳо рақобати солимро қорӣ намояд.

Вобаста ба ин, Бонки миллии дар қонунгузорию қорӣ барои таъсисдиҳии ташкилотҳои қарзии молиявӣ тамоми имкониятҳоро фароҳам оварда, ҷиҳати сода гардонидани расмиёти додани иҷозатнома Дастурамали №243 “Оид ба иҷозатномадиҳии ташкилотҳои қарзӣ”-ро таҳия ва мавриди амал қарор додааст. Дастурамали мазкур бо дарназардошти таҷрибаи пешқадами ҷаҳонӣ дар самти иҷозатномадиҳӣ

Бонки миллии Тоҷикистон кушиш ба ҳарч медиҳад, ки шумораи ташкилотҳои қарзии молиявиро дар бозори молиявӣ зиёд намуда, бо ин роҳ дар байни онҳо рақобати солимро қорӣ намояд.

тахия гардида, барои таъмини шаффофияти чараёни иҷозатномадиҳӣ, мукаммал ва кам намудани муҳлати баррасии дархост чиҳати гирифтани иҷозатномаи фаъолияти бонкӣ мусоидат намуда, мушкилиҳои дар самти мазкур ҷойдоштаро барта- раф менамояд.

Дар натиҷаи сиёсати пешгирифта дар давраи солҳои 2021-2024 ба 11 адад ташкилотҳои қарзӣ, аз ҷумла ба 2 адад бонк, 1 адад ташкилоти қарзии ғайрибонкӣ ва 8 адад ташкилотҳои амонатии қарзии хурд иҷозатнома барои анҷом додани фаъолияти бонкӣ дода шуд.

Дар натиҷаи сиёсати пешгирифта дар давраи солҳои 2021-2024 ба 11 адад ташкилотҳои қарзӣ, аз ҷумла ба 2 адад бонк, 1 адад ташкилоти қарзии ғайрибонкӣ ва 8 адад ташкилотҳои амонатии қарзии хурд иҷозатнома барои анҷом додани фаъолияти бонкӣ дода шуд.

гуногуни маҳсулотҳои қарзӣ ва амонатӣ ба аҳоли пешниҳод намуда, ҷалби муштарӣён ва нишондиҳандаҳои молиявии худро давра ба давра зиёд карда истодаанд.

Дар баробари ин, Бонки миллии Тоҷикистон тайи солҳои охир сиёсати таъмини фаъолияти шаффофи ташкилотҳои қарзии молиявиро пеш бурда истодааст. Бояд қайд кард, ки фаъолияти шаффофи ташкилотҳои қарзии молиявӣ боиси он мегардад, ки эътимоди аҳоли ва сармоягузори дохилию хориҷӣ ба низомии бонкӣ зиёд гардида, омили мазкур дар навбати худ барои ҷалби маблағгузориҳо мусоидат менамояд.

Яке аз чунин тадбирҳо ин мунтазам ҷойгир намудани маълумот дар бораи саҳмиядорони асосии бонкҳо, сармоягузориҳои бонкҳо ба сармояи дигар ташкилотҳову корхонаҳо ва нишондиҳандаҳои асосии молиявии ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар сомонии Бонки миллии Тоҷикистон мебошад, ки барои ҷалби бештари сармояи дохиливу хориҷӣ мусоидат менамояд.

Қобили таваҷҷуҳ аст, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Қонун “Дар бораи суғуртаи амонату пасандозҳо” баҳри таъмини ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои пасандоздорон ва таҳкими боварии аҳоли ба низомии бонкии ҷумҳурий мавриди амал қарор дорад. Бо дарназардошти тағйири иловаҳои ба Қонун воридшуда аз 15 март соли 2023, №1961 доираи пасандоздорони суғурташаванда васеъ гардида, ба он дар баробари шахси воқеӣ, инчунин соҳибкори инфиродӣ, шахсони ҳуқуқии субъекти соҳибкориҳои хурд ва ташкилотҳои ғайритиҷоратӣ дохил карда шудааст. Ғайр аз ин, андозаи ҷубронпулӣ аз рӯи амонату пасандозҳои суғурташуда 35 000 (сию панҷ ҳазор) сомонӣ муқаррар гардид, ки ин бевосита ба таҳкими боварии аҳоли ба низомии бонкии кишвар мусоидат хоҳад кард.

Дастовардҳои мазкур дар доираи татбиқи ислоҳоти низомии бонкӣ амалӣ гардида, он аз таъмини рақобати солим ва баланд гардидани эътимоди аҳоли ба низомии бонкӣ гувоҳӣ медиҳад.

Дар баробари ин, тавсеаи хизматрасониҳои бонкӣ, густариши инфрасохтори пардохтӣ ва афзоиши маҳсулоти муосири бонкӣ пеш аз ҳама ба баланд бардоштани бехатарӣ, самаранокӣ ва сифати хизматрасониҳои пардохтӣ нигаронида шуда, ин иқдомҳо на танҳо иҷрои амалиёти бонкӣ ва ҳифзи дороиҳои пулии шахрвандонро осону бехатар ме- созанд, балки барои афзоиши эътимоди аҳоли ба низомии бонкӣ мусоидат намуда истодааст.

● Бонки миллии Тоҷикистон дар соли 2025 баҳри рушду пешрафти фаъолият чи нақшаҳо дорад ва кадом самтҳои асосиро барои авлавият қарор до- дааст?

Албатта, раванди ислоҳот ва рушд дар ҳамаи соҳаҳо, аз ҷумла дар низомии бонкӣ як раванди доимӣ мебошад. Новобаста аз он ки дастовардҳо зиёд мешаванд, талаботи истифодабарандагони хизматрасониҳо дар шароити кунунӣ бо суръа-

ти баланд афзоиш меёбад, ки зарурати пайваста такмил додани фаъолияти соҳаи бонкиро пеш мегузорад.

Бонки миллии Тоҷикистон мутобиқи Стратегияи сиёсати пулию қарзии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025 ва “Самтҳои асосии сиёсати пулию қарзии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли 2025 ва давраи миёнамуҳлат” тасмим гирифтааст, ки то интиҳои соли 2025 баъд аз бомуваффақият татбиқ намудани ислоҳоти зарурӣ аз речаи ҳадафгирии монетарӣ (ҳадафгирии нишондиҳандаҳои монетарӣ ба монанди пулҳои захиравӣ ва пули нақд дар муомилот) ба речаи ҳадафгирии таваррум гузарад (ҳадафи таваррум ба таври расмӣ эълон карда мешавад ва барзиёдии ҳаҷми пул ба воситаи фишангҳои монетарӣ ва канали фоизӣ ба танзим дароварда мешавад).

Бояд қайд намуд, ки дар таҷрибаи ҷаҳонӣ речаи ҳадафгирии таваррум яке аз речаҳои муосири пешбурди сиёсати пулию қарзӣ барои нигоҳдории сатҳи муътадили нархҳои дохилӣ ба ҳисоб меравад.

Речаи мазкур бештар инкишоф ва истифодаи фишангҳои ғайримустақими монетариро (яъне ҳаҷми пулро дар ҳолати барзиёдии тавассути канали (меъёри) фоизӣ ба танзим медарорад) дар назар дошта, кишварҳои татбиқкунандаи он (зиёда аз 40 кишвар ба монанди Қазоқистон, Россия, Гурҷистон, Арманистон, ИМА, Канада ва ғ.) сиёсати пулию қарзиро пеш аз ҳама бо мақсади таъсир расонидан ба меъёрҳои фоизи бозори пул, сатҳи талабот ва баъдан ба сатҳи таваррум роҳандозӣ менамоянд.

Ҳамзамон, Бонки миллии Тоҷикистон аз фаъолияти низоми бонкӣ дар соли 2024 натиҷагирӣ карда, баҳри таъмини иҷрои саривақтии Стратегияи миллии фарогирии молиявии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2022-2026, пурра ҷорӣ намудани низоми рақамии хизматрасониҳои бонкӣ ва суғуртавӣ дар манотиқи кишвар ва истифодаи васеи технологияҳои молиявӣ, баланд бардоштани сатҳи сифати хизматрасониҳои бонкӣ ва суғуртавӣ, инчунин таъмини баробарии гендерӣ, андешидани тадбирҳо ва таҳкими заминаи сармоявӣ ва ҷалби бештари сармоягузорӣ, хусусан маблағгузориҳои дарозмуҳлат, зиёд

намудани ҳиссаи дороиҳои даромаднок дар таркиби дороиҳои умумӣ, пурзӯр намудани идоракунии хавфҳои киберӣ ва таъмини амнияти иттилоотӣ, идома додани татбиқи дурусти Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи авф бинобар қонунигардонии дороиҳо ва маблағҳои шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон”, танзим ва назорати бозори дохилии асъор тадбирҳои заруриро меандешад.

Дар баробари ин, чиҳати иҷрои босифати Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи тадбирҳои вусъат додани ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ”, Бонки миллии Тоҷикистон дар соли 2025 бо мақсади таҳкими минбаъдаи низоми пардохтӣ, тақвияти хизматрасониҳои бонкӣ ва густариши ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ татбиқи як қатор тадбирҳои муҳимро ба нақша гирифтааст, аз ҷумла такмили заминаи меъёри ҳуқуқӣ баҳри рушди танзим ва назорати хизматрасониҳои пардохтӣ ва низоми пардохтӣ, ташкили низоми мушаххаскунии фосилавии шаҳрвандон (Banking ID) чиҳати осон гардидани дастрасӣ ба хизматрасониҳо, таъсиси Платформаи ҳамгироии миллии (National SWITCH) барои анҷом додани амалиёт бо кортҳои пардохтии бонкӣ бо мақсади муттаҳид намудани низоми пардохтӣ, татбиқи Низоми пардохтҳои босуръат ва ғайра. Бонки миллии Тоҷикистон тасмим гирифтааст, ки барои пурра ҷорӣ намудани низоми ғайринақдӣ дар ҳамаи соҳаҳои иқтисоди миллии, ки ба афзоиши шаффофият, самаранокӣ ва коҳиши истифодаи пули нақд мусоидат менамояд, тадбирҳои зарурӣ андешад. Зеро ин тадбирҳо ба баланд бардоштани самаранокии низоми бонкӣ, таъмини дастрасии хизматрасониҳо барои аҳоли ва ҳавасмандгардонии онҳо барои истифодаи воситаҳои муосири пардохт мусоидат хоҳанд кард.

Дар фарҷоми сухан мехоҳам қайд намоям, ки мо - кормандони низоми бонкии кишвар вазифадор ҳастем, ки соли 2025-ро бо дастовардҳои назаррас истиқбол гирифта, минбаъд низ чиҳати таъмини рушди устувори иқтисоди миллиамон саҳми арзанда гузорем ва барои расидан ба ҳадафҳои стратегии кишвар ҷораҳои зарурӣ андешем.

“БТЧ”

ANNUAL MEETINGS

2024 | WASHINGTON DC

INTERNATIONAL MONETARY FUND
WORLD BANK GROUP

ИШТИРОКИ РАИСИ БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН ДАР ҶАЛАСАҲОИ СОЛОНАИ ХАЗИНАИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ АСЪОР ВА ГУРҶҲИ БОНКИ ҶАҲОНӢ

Рӯзҳои 21-26 октябри соли 2024 ҷаласаҳои солонаи Хазинаи Байналмилалӣ Асър ва Гурӯҳи Бонки Ҷаҳонӣ дар шаҳри Вашингтони ИМА баргузор шуд. Дар ҷаласаҳои мазкур намоёндагии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳайати раиси Бонки миллии Тоҷикистон Толибзода Фирдавс Назримад ва вазири молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон Қаҳҳорзода Файзиддин Саттор иштирок намуданд.

Раиси Бонки миллии Тоҷикистон дар Конфронси байналмилалии сармоягузорӣ дар шаҳри Риёзи Шохигарии Арабистони Саудӣ ширкат варзид

Ҳайати
Ҷумҳурии Тоҷикистон
бо роҳбарии муовини якуми
Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон
Ҳолиқзода Ҳоким Ҳикматулло дар
Конфронси 28-уми байналмилалии
сармоягузорӣ, ки рӯзҳои 24-27
ноябри соли 2024 дар шаҳри
Риёзи Шохигарии Арабистони
Саудӣ баргузор гардид,
ширкат дошт.

Раиси Бонки миллии Тоҷикистон Толибзода Фирдавс Назримад ба ҳайати мазкур шомил буда, дар қатори роҳбарони аввали Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатӣ, вазоратҳои саноат ва технологияҳои нав, энергетика ва захираҳои об, кишоварзӣ, Кумитаи рушди

сайёҳӣ, Агентии содирот, Палатаи савдо ва саноат ва доираҳои соҳибкории кишвар дар мулоқоту вохӯриҳо ширкат дошт ва масоили ҳамкориро баррасӣ намуд.

Рӯзҳои 25-26 ноябр раиси Бонки миллии Тоҷикистон дар ҳайати расмӣ кишвар дар Конфронси байналмилалии сармоягузорӣ, Комиссияи муштарак байниҳукумати оид ба ҳамкории иқтисодӣ, тиҷоратӣ ва илмӣ ва мизи мудаввар бо иштироки доираҳои тиҷоратӣ сармоягузори Тоҷикистону Арабистони Саудӣ ширкат намуд.

Бояд гуфт, ки иштирок дар Конфронси мазкур ба рои баррасии масъалаҳои муҳимми иқтисодӣ ҷаҳонӣ, мушкилоти ҷойдошта, сармоягузори мустақим ҷиҳати ноил гаштан ба рушди устувор, рақамикунӣ ва маблағгузори сабз заминаи мусоид фароҳам овард.

Дар доираи иштирок дар Конфронси сармоягузорӣ раиси Бонки миллии Тоҷикистон Толибзода Фирдавс дар ҳайати расмӣ кишвар таҳти роҳбарии муовини якуми Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Президенти Бонки Исломии Рушд

доктор Муҳаммад Сулаймон Ал-Чассер, директори Фонди Саудии Рушд Султон Ал -Маршад, вазири сармоягузории Арабистони Саудӣ Холид ал -Фолиҳ, вазири муҳити зист, об ва кишоварзӣ Абдурахмон Ал-Фазлӣ, вазири саноат ва захираҳои табиӣ Бандар Ал-Хурайф, раиси Иттиҳоди палатаҳои савдо Ҳасан Ал-Хувайзӣ ва роҳбарияти Эксимбонки Арабистони Саудӣ мулоқоту вохӯриҳо анҷом доданд.

Зимни мулоқот бо раиси Фонди Саудии Рушд ҷаноби Султон Абдурахмон ал-Маршад ҷонибҳо масъалаҳои муҳимми молия ва банқдорӣ, дар маҷмӯъ масоили иқтисодиро мавриди баррасӣ қарор дода, омодагии худро барои рушди ҳамкорӣ дар доираи лоиҳаҳои сармоягузорӣ ва таҳкими муносибатҳои судманд баён дошанд.

Дар рафти мулоқот бо раиси Бонки Исломии Рушд ҷаноби Муҳаммад ал-Чассир ҷонибҳо масоили ҳамкоро

Дар фароварди мулоқот раиси Бонки Исломии Рушд ҷаноби Муҳаммад ал -Чассир барои саҳм доштан дар рушди ҳамкороҳои тарафайн дар тули солҳо аз ҷониби роҳбари ҳайати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мукофоти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ордени “Дӯстӣ” сарфароз гардонида шуд.

дар соҳаҳои иҷтимоӣ, нақлиёт, энергетика, амнияти озуқаворӣ ва дигар самтҳои муҳим баррасӣ намуданд. Ҷониби Тоҷикистон мусоидати Бонки Исломии Рушдро дар рушди низоми банқдорӣ исломӣ, ки барои низоми банкии Тоҷикистон самти нав буда, таваҷҷуҳи низоми анъанавии банкиро ба худ ҷалб кардааст, муҳим арзёбӣ намуд. Дар фароварди мулоқот

раиси Бонки Исломии Рушд ҷаноби Муҳаммад ал -Чассир барои саҳм доштан дар рушди ҳамкороҳои тарафайн дар тули солҳо аз ҷониби роҳбари ҳайати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мукофоти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ордени “Дӯстӣ” сарфароз гардонида шуд.

Дар ҳошияи сафари ҳайати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шаҳри Риёзи Арабистони Саудӣ ҷониби Тоҷикистон бо муовини якуми раиси Бонки марказии Арабистони Саудӣ оид ба назорат ва технология ҷаноби Холид ибни Валид аз-Зоҳир мулоқот баргузор намуд.

Дар мулоқот масоили рушди ҳамкороҳои байнибанкӣ, аз ҷумла рушди низоми банқдорӣ исломӣ, густариши амалиётҳои байнибанкӣ, ҷалби сармоя ба низоми банкӣ, ба роҳ мондани ҳамкории мустақим миёни банкҳои тиҷоратии ҳарду кишвар ва дигар масъалаҳои қобили таваҷҷуҳ мавриди баррасӣ қарор дода шуданд. Ҷонибҳо барои тавсеаи

ҳамкорӣ изҳори хоҳиш карда, иброз доштанд, ки воҳӯрии мазкур дар таҳкиму тавсеаи муносибатҳои дучонибаи банкҳои марказӣ ва банкҳои тичоратӣ нақши муҳим хоҳад дошт.

Ҳамзамон, дар воҳӯрии ҳайати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо намоёндагони EXIMBANK-и Шохигарии Арабистони Саудӣ ҷонибҳо доир ба роҳандозӣ ва рушди ҳамкорӣҳои байнибанкӣ, хусусан дар риштаи барпо кардани муносибатҳои муросилотӣ мубодилаи афкор намуданд. Вобаста ба ин, роҳбарияти EXIMBANK-и Арабистони Саудӣ омодагии худро барои кушодани суратҳисобҳои муросилотӣ дар банкҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон баён дошт.

Бояд тазаккур дод, ки масоили ҳамкорӣҳои байнибанкӣ инчунин мавриди таваҷҷуҳи ҷаласаи навбатии Комиссияи байниҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Шохигарии Арабистони Саудӣ оид

ба ҳамкорӣҳои иқтисодӣ, тичоратӣ, сармоягузорӣ, техникӣ ва фарҳангӣ қарор гирифт. Таъкид шуд, ки ҳамкорӣҳои мутақобилаи судманд дар доираи қори Комиссияи байниҳукумати барушди ҳамкорӣҳои дучонибаи иқтисодӣ мусоидат хоҳанд кард.

Ҳамин тариқ, дар мулоқоти воҳӯриҳои болозикр ҷонибҳо вазъи феълӣ ва дурнамои ҳамкорӣҳои дучонибаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Шохигарии Арабистони Саудиро мавриди баррасӣ қарор дода, алоқамандии худро ҷиҳати васеъ гардонидани ҳамкорӣ дар татбиқи лоиҳаҳои инфрасохторӣ ва иҷтимоӣ, ҷалби сармояи мустақим ба соҳаҳои афзалиятноки иқтисодиёти миллий, тавлиди энергияи сабз, рақамикунӣ, низоми банкӣ, рушди содирот, обу иқлим ва дигар масъалаҳои барои ҷонибҳо манфиатбахш иброз намуданд.

Дар доираи сафари ҳайати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба

Шохигарии Арабистони Саудӣ байни мақомоти дахлдорӣ ду кишвар чанд санади ҳамкорӣ дар самти ҳамкорӣҳои иқтисодӣ, тичоратӣ, сармоягузорӣ, техникӣ ва фарҳангӣ, кишоварзӣ, ҳифзи муҳити зист, содирот ба имзо расонида шуданд.

Санадҳои мазкур барои густариши ҳамкорӣҳои судманди дучониба заминаи мусоид фароҳам сохта, қадами муҳим дар рушди минбаъдаи ҳамкорӣҳои ду кишвар ба ҳисоб меравад.

Бо мақсади тақвият бахшидани ҳамкорӣ байни доираҳои тичоратӣ сармоягузорию ду кишвар ва татбиқи санадҳои имзошуда ҷониби Тоҷикистон ва Арабистони Саудӣ ба ифоқа омаданд, ки ҷаласаи нахустини Шурои соҳибкории Тоҷикистону Арабистони Саудиро моҳи декабри соли 2024 дар шаҳри Душанбе барпо намоянд.

Таҳияи
М. Ҳасанова

Рӯзҳои 17-26-уми ноябри соли 2024 ҳайати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади дарёфти имкониятҳои нав ва густариши ҳамкорӣ дар самтҳои афзалиятнок, тақвият бахшидани ҳамкориҳои тичоратӣ иқтисодӣ, фароҳам овардани заминаи устувор барои рушди равобити дучониба ва бисёрҷониба бо роҳбарии вазири саноат ва технологияҳои нави Ҷумҳурии Тоҷикистон Шералӣ Кабир, дар ҳайати раиси Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон Султон Раҳимзода, муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон Фируз Шарифзода ба кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ сафари корӣ анҷом дод.

Оғози сафари кории ҳайати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шумули ниҳодҳои иқтисодӣ аз

Имкониятҳои нав барои густариши ҳамкорӣ бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ

Гузориш аз сафари кории муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон Шарифзода Фируз Ҳомиддин дар ҳайати кории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ

мулоқот бо валиаҳди салтанати Негери Сембилан ҷаноби Тунку Али Резауддин сурат гирифт. Зимни мулоқот ҷонибҳо аз вазъи воқеии соҳаҳои марбут ба фаъолият ва дурнамои густариши ҳамкориҳои Тоҷикистону Малайзия дар бахшҳои тичорату сармоягузорӣ, энергетика, сайёҳӣ, кишоварзӣ ва саноат сухан карда, таҳкими ин муносибатҳоро дар заминаи ҳуқуқӣ ба манфиат хонданд.

Рӯзи дигар ҳайати Ҷумҳурии Тоҷикистонро муовини Сарвазири Малайзия ҷаноби Юсуф Фадиллаҳ ба ҳузур пазируфта, самтҳои гуногуни ҳамкориро дар бахшҳои сармоягузорӣ ба соҳаҳои стратегӣ, аз ҷумла энергетика, кишоварзӣ, инфрасохтор ва ба ин васила таъсиси платформаҳои муштаракӣ содироту воридотро мавриди баррасӣ қарор доданд.

Дар зимн, муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон Фируз Шарифзода доир ба

лияти ин корхона ва истеҳсоли маҳсулоти он аз наздик ошно гардид.

дар Форуми сармоягузори вуттичоратии Тоҷикистону Малайзия иштирок намуд. Дар Форуми Фируз Шарифзода бо маърузаи муфассал доир ба имкониятҳои сармоягузори дар баҳши молиявӣ, сохтори низоми бонкии кишвар, дороиҳо, уҳдадориҳо ва сармояи софи ташкилотҳои қарзии молиявӣ ва сугуртавӣ, саҳми сармояи хориҷӣ дар ташкилотҳои молиявӣ, вазъи воқеии муносибатҳои муросилотӣ бо бонкҳои хориҷӣ, даромаднокии баҳши бонкӣ ва сугурта баромад карда, ба саволҳои соҳибкорону сармоягузoron посухҳои мушаххас дод. Зимни Форум аҳамияти муносибатҳои дучонибаи кишварҳо, иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи гидроэнергетика ва энергияи барқароршаванда, саноат, металлургия ва имкониятҳои сармоягузори дар низоми бонкӣ ва сугуртаи кишвар аз ҷониби ҳайати Ҷумҳурии Тоҷикистон муаррифӣ гардид. Ин ҳамоиш ба ҷониби Тоҷикистон имконият фароҳам овард, ки бо роҳбарони ширкатҳои бузурги Малайзия мулоқот намуда, дар мавриди барпо кардани ҳамкориҳо дар самтҳои барои ҷонибҳои афзалиятнок муҳокимаронӣ намоянд.

имкониятҳои сармоягузори дар низоми бонкӣ ва сугуртаи Тоҷикистон, ҳамкориҳои низоми бонкии кишварҳо ва ба ин васила барпо намудани муносибатҳои муросилотӣ сухан кард. Мавсуф нақши муҳимми сармоягузориҳои бонкӣ ва фаъолияти молиявии байналмилалиро барои ҳамкорӣ муҳим хонда, тадбирҳои зеринро барои рушди иқтисоди ҷонибҳои мусбат арзёбӣ намуд.

Ҷониби Малайзия бо мақсади густариши ҳамкориҳои дучонибаи ҷиҳати шинос шудан аз имкониятҳои мавҷуда дар самтҳои иқтисодӣ ва сармоягузори ба Тоҷикистон даъват шуданд.

Худи ҳамон рӯз ҳайати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо роҳбарияти ширкати “Public Gold” дар Малайзия, ки бо истеҳсол ва фурӯши маснуот аз тилло ва нукра машғул аст, мулоқот анҷом дода, бо фаъо-

Зимни Форум аҳамияти муносибатҳои дучонибаи кишварҳо, иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи гидроэнергетика ва энергияи барқароршаванда, саноат, металлургия ва имкониятҳои сармоягузори дар низоми бонкӣ ва сугуртаи кишвар аз ҷониби ҳайати Ҷумҳурии Тоҷикистон муаррифӣ гардид.

Муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон Фируз Шарифзода дар идомаи ҷиҳати муаррифии имкониятҳои сармоягузори ба низоми бонкӣ ва сугуртаи Тоҷикистон дар ҳайати қорӣ

Мавзуи ҳамкорӣ дар мавриди ҷалби сармоягузори ба низоми бонкӣ, аз ҷумла кушодани намоёндагӣҳо ва бонкҳои фаръии Малайзия дар Тоҷикистон, барпо кардани муносибатҳои муросилотии бонкии ҳарду ҷониб ва рушди бозори қарзҳои ипотеки

дар Тоҷикистон, идоракунии захираҳои байналмилалӣ ва диверсификатсияи онҳо, аз масъалаҳои муҳим барои баррасӣ зимни мулоқот бо вазирони молияи Малайзия ҷаноби Датук Сери Амир Ҳамза Азизан, роҳбарияти бонки Малайзия Malayan Banking Berhad «Maybank» ва Бонки исломии «Maybank» баррасӣ гардид. Дар мулоқот намоёндаи яке аз ширкатҳои бузурги Малайзия оид ба идоракунии фондҳо Permodalan Nasional Berhad (PNB), инчунин Фонди ҳифзи иҷтимоии кормандони Малайзия (KWSP) ва Khazanah ва Tabung Haji ширкат доштанд.

Дар идома, зимни сафари корӣ ба Сингапур, муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон Фируз Шарифзода бо ҳайати Тоҷикистон дар Форуми тичоратӣ-сармоягузории кишварҳо дар шаҳри Сингапур ширкат варзид, ки онҳо низ имкониятҳои сармоягузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар

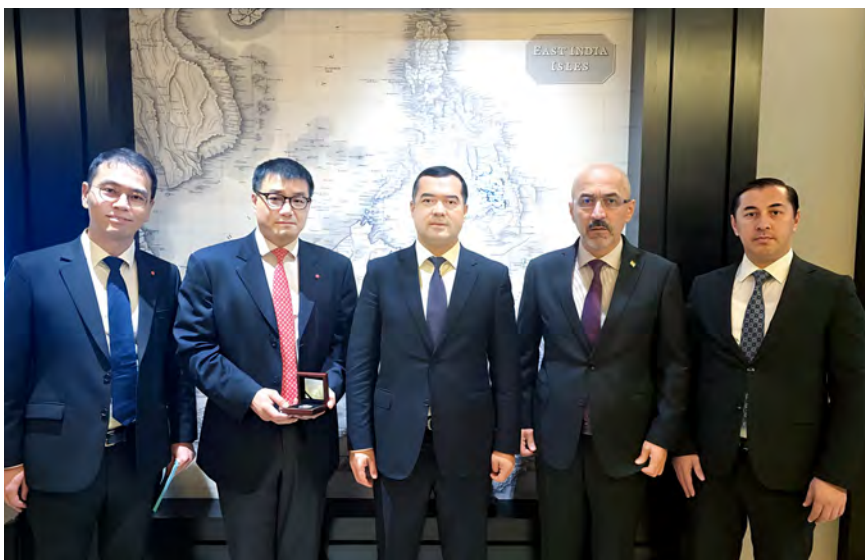
ҳузури ширкатҳои бузургтарини Сингапур ва намоёндагони ассотсиатсияи шабакаҳои тичоратии Enterprise 50 (E50) муаррифӣ гардид.

Имконияту зарфиятҳоро барои сармоягузории низомии бонкӣ ва суғуртаи кишвар дар Форуми мазкур муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон Фируз Шарифзода муаррифӣ намуда, дар фаровард ба саволҳои соҳибкорону сармоягузoron оид ба вазъи низомии бонкӣ, даромаднокии бахши бонкӣ ва суғуртаи кишвар посухҳои мушаххас дод.

Ҳамзамон, ҳайати кории Ҷумҳурии Тоҷикистонро котиби доимии Вазорати савдо ва саноати Ҷумҳурии Сингапур доктор Беҳ Свон Чин ба ҳузур пазируфт. Дар мулоқот дар мавзӯи ҷалби доираи соҳибкории Сингапур барои амалисозии лоиҳаҳои муштаракӣ ҳамкорӣ дар бахшҳои гуногуни иқтисодии Тоҷикистон, масъалаи ҳамкорӣ дар низомии бонкӣ,

аз ҷумла ҳамкориҳои ниҳодҳои монетарии Сингапур ва Бонки миллии Тоҷикистон мубодилаи афкор анҷом дода шуд.

Муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон Фируз Шарифзода дар доираи ширкат дар Форуми сармоягузорӣ, дар Сингапур бо роҳбари Гурӯҳи муассисаҳои молиявии DBS Bank (Development Bank of Singapore) ҷаноби Йео Хонг Нам вохӯрӣ намуда, оид ба стратегияҳои пешрафта дар самти идоракунии хавфҳо, дастгирии ташаббусҳо дар соҳаи маблағгузории сабз, кушодаҳои суратҳисобҳои муросилотӣ ва суратҳисобҳои амонатӣ барои анҷом додани амалиёт бо асбӯрӣ хориҷӣ, имконияти истифодаи суратҳисоби кастодиянӣ чиҳати иштирок дар бозорҳои молиявии байналмилалӣ, инчунин, масъалаи ба роҳ мондани ҳамкориҳои DBS Bank бо бонкҳои низомсозии Ҷумҳурии Тоҷикистон суҳбати судманд анҷом дод.

Ҳангоми ташрифи ҳайат ба Индонезия, 22 ноябри соли 2024 муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон дар мулоқоти ҳайати кишвар бо намоёндагони Бонки содиротӣ ва воридотӣ (EXIMBANK) иштирок дошт. Мавзуи асосии муҳокимаи ҷонибҳо - маблағгузориҳои лоиҳаҳои сармоягузориҳои шарикӣ, инчунин амалиётҳои содиротӣ тавассути пешниҳоди хатҳои қарзӣ, ташкили форумҳо чиҳати рушди тиҷорат ва табодули таҷриба барои рушди соҳибкорӣ қарор гирифт. Дар Индонезия ҳайати Ҷумҳурии Тоҷикистонро муовини вазири саноати Ҷумҳурии Индонезия ҷаноби Файсал Ризо, муовини вазири савдои Ҷумҳурии Индонезия хонум Дях Роро Эсти Видя Путри ба ҳузур пазируфта, дурнамои ҳамкорӣ дар фанновариҳои саноатӣ, ҷалби сармояи мустақим, санадҳои ҳамкориҳои дар доираи сафари мазкур бо ширкатҳои Ҷумҳурии Индоне-

зия ба имзорасида мубодилаи афкор сурат гирифт.

Дар ҷамъиши Палатаи савдо ва саноати Ҷумҳурии Индонезия ҳайати Тоҷикистон имкониятҳои сармоягузорию ба бахшҳои афзалиятнок муаррифӣ карда, бо сармоягузориҳои ин кишвар суҳбатҳои алоҳида доир намуд. Аз ҷумла, муовини якуми раиси Бонки миллии Фируз Шарифзода дар мулоқот бо доираи соҳибкорони бонифузи ин кишвар оид ба кушодани бонкҳои фаръӣ, филиал ва ё намоёндагии онҳо дар Тоҷикистон, бонкдорӣи исломӣ, қарзҳои ипотекии дастрас ва дигар масъалаҳо вобаста ба рушди низоми бонкӣ муколамаи судманд анҷом дод.

Дар рафти сафари кории ҳайат ба Шохигарии Таиланд муовини якуми раиси Бонки миллии Тоҷикистон Фируз Шарифзода бо президенти калонтарин бонки Таиланд Bangkok Bank ҷаноби Чартсири Софонпанич мулоқот намуда,

масоили густариши ҳамкориро дар бахши бонкиву суғурта дар сатҳи сифатан наф, аз ҷумла бо таъсиси намоёндагии бонки Bangkok Bank дар Тоҷикистон, инчунин ба роҳ мондани муносибатҳои мурошилотиро бо бонкҳои Тоҷикистон мавриди таваҷҷуҳ қарор дод.

Ҳайати Тоҷикистон инчунин бо вазири саноати Таиланд ҷаноби Аканат Промпхан ва президенти Бонки содиротӣ ва воридотӣи Таиланд (EXIMBANK) доктор Рэк Ворракетпакатор мулоқот анҷом дода, масъалаи иштироки Бонки содиротӣ ва воридотӣи Таиландро дар лоиҳаҳои муҳимми бахшҳои саноат, энергетика ва кишоварзӣ ба манфиати кор хонд.

Маврид ба зикр аст, ки сафари ҳайати кории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ бо мулоқоту вохӯриҳои ниҳодҳои бонифузи кишварҳо ва институтҳои молиявии онҳо дар фазои ҳамдигарфаҳмӣ сурат гирифта, имкон аст, ҷамъишҳои мазкур ба ҷалби сармоя, аз ҷумла ба низоми бонкиву суғурта, ташкили муассисаҳои молияӣ ва корхонаҳои муштарақ, рушди ҳамкориҳои иқтисодиву тиҷоратӣ, баланд бардоштани иқтидори содиротӣ, воридоти технологияҳои муосир ва тақвияти ҳамкориҳои дучонибаи иқтисодию сармоягузорӣ мусоидат хоҳад кард.

Таҳияи
Ҳасанова М.

Натиҷагирӣ аз раванди татбиқи Стратегияи миллии фарогирии молиявии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Назирӣ Гулбаҳор Назир,
муовини раиси Бонки миллии Тоҷикистон, доктори илмҳои иқтисод

Тоҷикистон барои солҳои 2022-2026” (СМФМ) мавриди амал қарор дорад.

Мутобиқи муқаррароти қарори мазкур Бонки миллии Тоҷикистон мақоми Ҳамоҳангсози фаъолияти вазорату идораҳои дахлдори ҷумҳурӣ дар самти фарогирии молиявӣ муайян шудааст.

Бояд тазаққур дод, ки чиҳати ноил гардидан ба мақсади Стратегияи Шурои Ҳамоҳангсозӣ, кумитаи иҷроия ва гурӯҳҳои кории мавзӯӣ таъсис дода шуда, раванди татбиқи он мунтазам мониторинг ва арзёбӣ мешавад (диаграммаи 1).

Бо мақсади арзёбии вазъи иҷрои бандҳои Нақшаи чорабиниҳои амалисозии СМФМ 8 ноябри соли 2024 ҷаласаи навбатии Шурои Ҳамоҳангсозӣ, ки мақоми олии идоракунии СМФМ мебошад, баргузор гардид. Қобили қайд аст, ки дар ҷаласа роҳбарони вазорату идораҳои дахлдор ширкат варзиданд ва дар ҷаласа раванди татбиқи

Бо мақсади тавсеаи доираи фарогирии аҳоли бо хизматрасонии молиявӣ, ҳимояи ҳуқуқҳои онҳо ва баланд бардоштани сатҳи саводнокии молиявӣ, инчунин пешниҳоди саривақтӣ, осону беамониат ва босифати хизматрасонии молиявӣ қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 июли соли

2022, №314 “Дар бораи Стратегияи миллии фарогирии молиявии Ҷумҳурии

ДИАГРАММАИ 1

Нақшаи чорабиниҳои амалисозии СМФМ дар соли 2023 ва нимсолаи якуми соли 2024 мавриди баррасӣ қарор дода шуд.

Дар маҷмӯъ, барои муқаррар намудани ҳолати иҷрои воқеии Стратегия 49 индикатор аз руи се ҷанбаи фароғирӣ: **дастрасии хизматрасонии молиявӣ, истифодаи хизматрасонии молиявӣ ва сифати хизматрасонии молиявӣ** бо нишон додани ҳадафҳои мақсаднок ва сатҳи иҷрои фосилавӣ **нисбат ба 4 самти афзалиятнок** муайян карда шудааст (диаграммаи 2).

Лозим ба қайд аст, ки роҳбарияти Бонки миллии Тоҷикистон зери роҳбарии хирадмандонаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба масъалаҳои татбиқи сиёсати пулию қарзӣ, беҳбуд бахшидани фазои сармоягузорӣ ва муҳайё намудани шароити мусоид барои вусъат додани фароғирии молиявӣ таваҷҷуҳи махсус зоҳир менамояд.

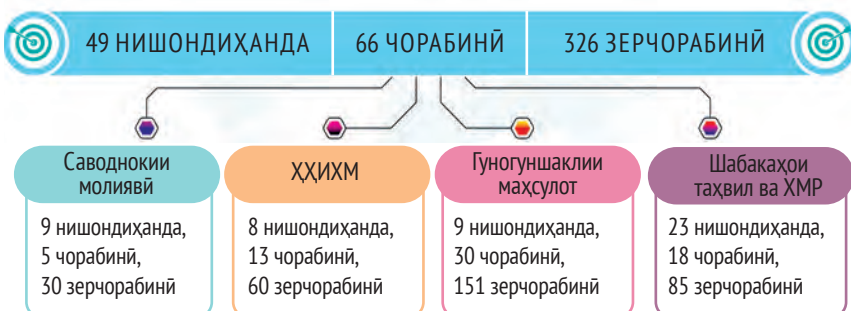
Бонки миллии Тоҷикистон, ҳамчун мақоми татбиқкунандаи сиёсати пулию қарзӣ, бо мақсади иҷрои дастуру супоришҳои Роҳбарияти Олии мамлакат дар самти **васеъ намудани доираи фароғирии аҳоли бо хизматрасонии молиявӣ, инчунин пешниҳоди саривақтӣ, осону беамомниат ва босифати онҳо корҳои муайянро** анҷом дода истодааст, аз ҷумла:

1. Ҷиҳати тавсеаи дастрасии хизматрасонии бонкӣ заминаҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба **васеъ намудани инфрасохтори пешниҳоди хизматрасонии бонкӣ, мушаххаскунии фосилавӣ, ҷорӣ намудани механизми бонқдорӣ тавассути интерфейси кушодаи барномавӣ, таъмини ҳамгироии мутақобилаи қортҳои пардохтии бонкӣ, ҳамёнҳои электронӣ ва истифодаи QR-рамзи ягона** ва ғайра таҳия карда шудааст.
2. Дар самти истифодаи хизматрасонии бонкӣ, дар ин давра аз ҷониби ташкилотҳои қарзии молиявӣ барои муштари-

ён 12,6 млн суратҳисоби бонкӣ, 7,6 млн қорти пардохтии бонкӣ ва 10,4 млн ҳамёни электронӣ пешниҳод карда шудааст.

3. Бо мақсади ҷимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон **механизми баррасии шикоятҳои истеъмолкунандагон хизматрасонии молиявӣ муқаррар ва қабул** карда шудааст. Ҳамзамон, ҷиҳати таъмини низоми бозорҳои назорати рафтори иштирокчиёни бозори хизматрасонии молиявӣ, **назорати фосилавӣ ва санҷиш дар ҷойҳо (онсайт ва оффсайт)** гузаронида мешавад.
4. Ҷиҳати баланд бардоштани сатҳи саводнокии молиявӣ аҳоли ва субъектҳои хоҷагидор дар дохил ҷунин чорабиниҳо гузаронда шуданд: **фестивали “Саводнокии молиявӣ”, “Моҳи саводнокии молиявӣ”, 564 семинар-машварат бо фароғирии зиёда аз 20 000 иштирокчӣ, 360 тренинг бо фароғирии зиёда аз 41 588 шунаванда, интишор намудани маълумоту гузоришҳо дар саҳифаҳо ва сомонаҳои иҷтимоӣ ва ғайра.**
5. Бо мақсади баланд бардоштани сатҳи саводнокии молиявӣ қорамандони Бонки миллии Тоҷикистон ба якҷанд **чорабиниҳои байналмилалӣ ва минтақавӣ Альянси Фароғирии Молиявӣ (AFI)** сафарбар карда шуданд.

ДИАГРАММАИ 2

Қобили қайд аст, ки ҳадафи асосии СМФМ беҳтар наму-дани дастрасӣ ва таъмини хизматрасонии босифа-ти молиявӣ мебошад, ки дар рушди устувори бахши молиявӣ, беҳтар намудани фазои соҳибкорӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли, рушди сар-мояи инсонӣ ва дар ин зами-на баланд бардоштани сатҳу сифати зиндагии аҳоли нақши муҳим дорад.

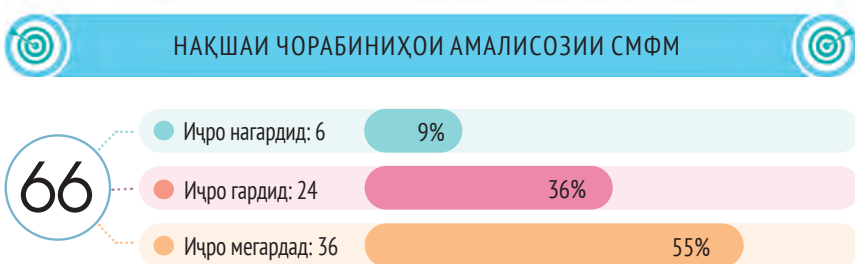
Тибқи қарори зикргарди-да аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон ҳамасола мони-торинги маҷмуии чараёни иҷроии Нақшаи чорабиниҳои амалисозии СМФМ гузарони-да мешавад.

Мутобиқи нақшаи чораби-ниҳои амалисозии СМФМ дар соли 2023 аз 33 чораби-нии пешбинишуда, иҷроии 18 чорабинӣ пурра таъмин гардида, иҷроии 10 чорабинӣ дар сатҳи аз 50 фоиз зиёд ва иҷроии 5 чорабинӣ аз сатҳи 50 фоиз камтар мебошад.

Соли 2024 дар нақшаи чорабиниҳои амалисозии СМФМ анҷом додани 29 чорабинӣ пешбинӣ гардида-аст. Дар маҷмӯъ, 30 июни соли 2024 сатҳи иҷроии бандҳо аз рӯи ҳамаи самтҳо **36 фоиз иҷро гардида, 55 фоиз дар ҳолати иҷро қарор дорад ва 9 фоиз ҳанӯз оғоз на-гардидааст**. Лозим ба қайд аст, ки муҳлати иҷроии баъзе бандҳо солҳои 2024-2026-ро низ дар бар мегиранд (диаграммаи 3).

Оид ба натиҷаи мони-торинги сатҳи ноилшавӣ

■ ДИАГРАММАИ 3

ба нишондиҳандаҳои мақсадноки фарогирии молиявӣ аз рӯи ҳолати дастрасӣ, ченакҳои истифода ва сифати нишондиҳандаҳои фарогирии молиявӣ қайд намудан зарур аст, ки чунин нишондиҳандаҳо ҳамасола дар охири сол андозагирӣ карда мешаванд.

Тавре ки натиҷаи мони-торинги сатҳи ноилшавӣ ба нишондиҳандаҳои мақсадноки фарогирии молиявӣ нишон медиҳад, ҳолати **ҷанбаи фароги-рии дастрасӣ** аз рӯи нишондиҳандаи фарогирии молиявӣ аз 10 нишондиҳанда танҳо 1- тои он ба сатҳи мақсадноки пешбинишудаи соли 2023 баромадааст, ки ин дар натиҷаи тағйир ёфтани сохтори бозори пешниҳоди хизматрасонии молиявӣ, вобаста ба ворид шуда-ни технологияҳои рақамӣ алоқаманд аст.

Аз рӯи **ҷанбаи фароги-рии истифодабарӣ**, ки дар маҷмӯъ 20 нишондиҳандаро дар бар мегирад, 10 нишон-диҳанда ба сатҳи мақсадноки пешбинишуда ноил гардида, ҳолати иҷроии 10 нишон-диҳанда (50%), бинобар

сабаби дар се сол як мароти-ба гузаронидани тадқиқот (аз ҷониби **Финдекс, Бонки Ҷаҳонӣ ва Ассотсиатсияи байналмилалӣ алоқаи мобилӣ (GSMA)**), номуайян боқӣ мемонад.

Аз рӯи **ҷанбаи фарогирии сифатнокӣ** сатҳи ноилшавӣ ба нишондиҳандаҳои мақ-саднок нисбатан беҳтар буда, аз 18 нишондиҳандаи сифатӣ танҳо як нишонди-ҳанда (шумораи умумии шахсони бо барномаҳои омӯзиши молиявӣ фароги-рифташуда) дар муқоиса ба нишондиҳандаи мақсаднок иҷро нагардидааст.

Лозим ба тазаккур аст, ки СМФМ аз чор самти аф-залиятнок иборат буда, барои андозагирии он 49 нишондиҳанда ва монито-ринги татбиқи самараноки он 66 чорабинӣ (иборат аз 326 зерчорабинӣ), муайян карда шудааст.

Сатҳи иҷроии бандҳои нақ-шаи амалисозии СМФМ аз рӯи ҳамаи самтҳо дар нимсо-лаи 1 соли 2024 чунин арзёбӣ гардид (диаграммаи 4):

1. Дар самти **шабакаҳои таҳ-вил ва хизматрасонии молиявии рақамӣ ҳолати**

ДИАГРАММАИ 4

иҷро дар маҷмӯъ 39 фоизро ташкил дода, нисбат ба охири соли 2023 ба андозаи 17 банди фоизӣ зиёд мебошад. Самти мазкур яке аз самтҳои васеътарин аз ҳисоби нишондиҳандаҳо ба ҳисоб рафта, 47 фоизи нишондиҳандаҳо ва 27,3 фоизи чорабиниҳоро дар бар мегирад.

2. Дар самти **гуногуншаклии маҳсулоти молиявӣ ҳолати иҷро ҳамагӣ 23 фоизро ташкил дода**, нисбат ба охири соли 2023 ба андозаи 13 банди фоизӣ зиёд мебошад. Самти мазкур зиёда аз 45 фоизи чорабиниҳоро дар бар гирифта, калонтарин самт ба ҳисоб меравад. Ҳамзамон, қобили тазаккур аст, ки раванди иҷро гардидани чорабиниҳое, ки дар ҳолати иҷро қарор доранд, бештар аз 70 фоизро ташкил медиҳанд.

3. Дар самти **ҳимояи ҳуқуқҳои истеъмолкунандагони хизматрасониҳои молиявӣ ҳолати иҷро 54**

фоизро ташкил дода, нисбат ба охири соли 2023 ба андозаи 4 банди фоизӣ тағйир ёфтааст.

4. Дар самти саводнокии молиявӣ ҳолати иҷро 60 фоизро ташкил дод, ки нисбат ба охири соли 2023 ба андозаи 27 банди фоизӣ зиёд мебошад.

Бо назардошти ин гуфтаҳо, барои таъмини иҷрои саривақтӣ ва самараноки нақшаи чорабиниҳои амалисозии СМФМ барои солҳои 2022-2026 то охири соли ҷорӣ зарур аст, ки чунин корҳо ба анҷом расонида шаванд, аз ҷумла:

- мусоидат ба рушди доираи хизматрасонӣ, ки метавонанд тавассути шабакаҳои дастрасии хизматрасониҳои молиявӣ рақамӣ пешниҳод шаванд;
- суръат бахшидан ба доираи хизматрасонӣ молиявӣ, ки аз ҷониби таҳвилгарони хизматрасонӣ ғайрибонкӣ пешниҳод гардидаанд;

- таҳияи маҷмуи чораҳои ҳавасмандгардонӣ барои шабакаҳои дастрасии хизматрасонӣ молиявӣ рақамӣ ва рушди низоми пардохти босуръат барои таъмини ҳамкориҳои таҳвилгарони хизматрасонӣ пардохтӣ ҳангоми интиқоли фаврии маблағҳои пулӣ, аз ҷумла маблағҳои электронӣ;
- таъмини диверсификатсияи хизматрасонӣ молиявӣ, бахусус пардохти хизматрасонӣ давлатӣ, андоз ва дигар шаклҳо дар ин самт;
- таъсиси Академияи бонкӣ, чиҳати тақвияти сатҳи дониши кормандони низоми молиявӣ бонкӣ ва суғурта;
- дар оянда татбиқи намудани низоми қарздиҳии таъминшуда, аз ҷумла қарздиҳӣ дар асоси таҳлили гардиши маблағҳои пулӣ барои субъектҳои соҳибкорӣ хурду миёна ва афзоиш додани иқтисодии таҳвилгарони хизматрасонӣ молиявӣ;
- мукамалсозии феҳристи гаравҳо чиҳати дар оянда зиёд кардани истифодаи он бо мақсади қарздиҳӣ ва таҳияи концепсияи дастгирии бахши молиявӣ дар доираи барномаҳои дастгирии давлатии субъектҳои соҳибкорӣ хурду миёна ва таҳкими минбаъдаи заминаи меъёрии ҳуқуқии принципҳои маблағгузориҳои иқтисодӣ.

Арзёбии рафтори истеъмоли ва рафтори пасандозӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Аннотатсия: Дар мақола ҷанбаҳои асосии рафтори истеъмоли ва пасандозии аҳоли дар шароити муносири иқтисодӣ дар асоси арзёбии омилҳои ба онҳо таъсиррасонанда мавриди баррасӣ қарор дода шудааст. Истеъмол ва пасандоз нишондиҳандаҳои асосие мебошанд, ки динамикаи рушди иқтисодӣ, сатҳи зиндагии шаҳрвандон ва устувории низоми молиявиро муайян мекунанд.

Вожаҳои калидӣ: истеъмолот, пасандоз, рафтори истеъмоли, майли миёнаи истеъмолот, майли миёнаи пасандоз, майли ниҳии истеъмолот, майли ниҳии пасандоз, даромади дар ихтиёрбуда, хароҷот барои хариди мол ва пардохти хизматрасонӣ.

Мамадалиев Ф.С.,
директори пажӯишгоҳи илмӣ-тадқиқотӣ,
номзади илмҳои иқтисодӣ

Д

ар шароити муносибатҳои муносири иқтисодӣ рафтори истеъмоли дар ташаккули талабот ба молу

хизматрасонӣ нақши асосиро мебозад. Рафтори истеъмоли як соҳаи муҳимми омӯзиш ба ҳисоб рафта, дар асоси он хоҳиш, ниёз, талабот, ангежаҳо, рафтор ва афзалиятҳои истеъмолкунандагон муайян ва сиёсат дар ин самт қабул гардида, ҷорабиниҳо андешида мешаванд.

Илми иқтисодӣ истеъмолро яке аз марҳилаҳои раванди такрористеҳсол медонад, ки дар он натиҷаҳои истеҳсолот барои қонеъ гардонидани тамоми талаботи инфиродӣ, коллективӣ ва иҷтимоӣ истифода мешаванд¹.

Рафтори истеъмоли раванDEST, ки дар доираи он одамон қарорҳои худро барои баҳогузорӣ, интихоб, харидорӣ ва истифодаи молу хизматрасонӣ ҷиҳати қонеъ намудани талабот содир менамоянд. Аз ин лиҳоз, рафтори истеъмоли зери таъсири омилҳои гуногун қарор дорад:

Ин омилҳо бевосита ба тағйир ёфтани рафтори истеъмоли таъсир расонида, барои расидан ба мақсади ниҳии он мусоидат менамоянд. Ҳамзамон, онҳо метавонанд бо мурури замон тағйир ёбанд, ки ин дарки рафтори истеъмо-

лиро барои омӯзиш мушкил месозад.

Рафтори истеъмоли таърихи тулонӣ дошта, вобаста ба ҷанбаҳои алоҳидаи он намояндагони мактабҳои гуногун нуқтаи назари илмӣ ва амалии худро ибраз намудаанд. Дар маҷмӯъ, нуқтаи назари олимонро вобаста ба рафтори истеъмоли метавон ба самтҳои зерин ҷудо намуд:

- 1. **Нуқтаи назари иқтисодчиён.** Иқтисоддонҳо рафтори истеъмолиро аз нуқтаи назари интиҳоби оқилона меомӯзанд. Онҳо тахмин мекунанд, ки истеъ- молкунандагон кӯшиш мекунанд ғоидаи худро аз захираҳои маҳдуд ба ҳадди аксар расонанд ва дар асоси нарх, даромад ва афзалиятҳо қарор қабул кунанд.
- 2. **Нуқтаи назари равоншиносон.** Равоншиносон ба ангезаҳои дохилӣ ва омилҳое, ки ба рафтори истеъмоли таъсир мерасонанд, таваҷҷуҳ доранд. Онҳо равандҳои равониро, аз қабилӣ дарк, ҳавасмандкунӣ, эътиқод ва эҳсосот меомӯзанд, ки метавонанд ба қарорҳои истеъмоли таъсир расонанд.
- 3. **Нуқтаи назари ҷомеашиносон.** Ҷомеашиносон таъсири муҳити иҷтимоӣ, фарҳанг ва меъёрҳои иҷтимоиро ба рафтори истеъмоли меомӯзанд. Онҳо таъсири мутақобилаи байни ода- мон ва ҷомеа ва нақши институтҳои иҷтимоиро

дар ташаккули қарорҳои истеъмоли баррасӣ меку- нанд.

- 4. **Нуқтаи назари маркетингшино- сон.** Маркетингшиносон рафтори истеъмолиро аз нуқтаи назари фуруши мол ва хизматрасонӣ баҳо медиҳанд. Онҳо меомӯзанд, ки чӣ гуна ширкатҳо метавонанд дониши рафтори ис- теъмолиро барои таҳияи стратегияҳои муассири маркетингӣ ва қонеъ кардани ниёзҳои муштариён истифода баранд.
- Дар мақолаи мазкур мо масъалаи рафтори истеъ- молиро аз нуқтаи назари иқтисодӣ мавриди омӯзиш ва таҳлил қарор медиҳем. Лозим ба қайд аст, ки ис- теъмолкунандагон дар иқтисодиёт нақши калидӣ доранд, аз ин рӯ омӯзиш ва таҳлили рафтори истеъмо- лии онҳо дар асоси монито- ринг ва баҳодиҳии таъсири омилҳо, ба монанди даро- мади пулии дар ихтиёрбуда,

хароҷот барои пардохти молу маҳсулот (истеъмол) ва пасан- доз барои сиёсати иқтисодӣ муҳим арзёбӣ мегардад. Ин нишондиҳандаҳои сегона барои муайян намудани сатҳи некуаҳволии иқтисодӣ ва рафтори молиявии аҳоли нақши ниҳоят муҳимро иҷро мекунанд.

Қайд кардан зарур аст, ки мувофиқи тамсилаи мувозинатӣ даромади бада- стовардаи хонаводаҳо (Y) ба хароҷоти истеъмоли (C) ва пасандоз (S), аз рӯи формулаи зерин тақсим карда мешавад:

$$Y=C+S$$

Аз ин лиҳоз, дар мақолаи мазкур таҳлили нишон- диҳандаҳо аз рӯи талаботи баробарии зикргардида анҷом дода мешавад. Тавре ки аз маълумоти омори расмӣ бар- меояд, дар соли 2023 даро- мади пулии дар ихтиёрбудаи аҳоли нисбат ба соли 2015 ба андозаи 3,8 маротиба афзо- иш ёфта, ба ҳисоби миёна ҳамаСОла нишондиҳандаи мазкур 37,1 ғоиз зиёд шудааст (ниғ. ба ҷадвали 1).

■ **ҶАДВАЛИ 1.** ДАРОМАДИ ПУЛИИ ДАР ИХТИЁРБУДАИ АҲОЛӢ ДАР СОЛҲОИ 2015-2023

	Даромади пулии дар ихтиёрбудаи аҳоли, млн сомони	Афзоиши мутлақ, млн сомони	Суръати афзоиш, %
2015	24 272,1	-	-
2019	46 073,3	21 801,2	89,82
2020	63 468,8	39 196,7	161,49
2021	78 163,5	53 891,4	222,03
2022	92 267,7	67 995,6	280,14
2023	117 373,9	93 101,8	383,58

Сарчашма: Ҳисоби муаллиф дар асоси маводи Тоҷикистон дар рақамҳо, 2024. – С. 52, 146

Дар ин давра афзоиши ҳадди аксар дар соли 2020 дар муқоиса бо соли 2019 ба андозаи 37,8 Ҷоиз ва ҳадди ақали афзоиш дар соли 2022 дар муқоиса бо соли 2021 ба андозаи 18 Ҷоиз мушоҳида карда мешавад.

Лозим ба тазаккур аст, ки сатҳи даромади пулӣ бевосита ба рафтори истеъмоли таъсир расонида, метавонад майли истеъмодро бештар гардонад ва майл ба пасандозро коҳиш диҳад. Аз ин лиҳоз, Ҷ.М. Кейнс ба маврид қайд намудааст, ки маҳз даромади ҷорӣ ё мутлақ ба сатҳи истеъмолот таъсир мерасонад².

Дар давоми солҳои 2015-2023 бо зиёд шудани ҳаҷми даромади пулии дар ихтиёрбудаи аҳоли, ҳаҷми хароҷот барои хариди мол ва пардохти хизматрасонӣ (истеъмолот) низ тамоили зиёдшавӣ дошта, суръатафзоиши миёнасолони он 50,8 Ҷоизро ташкил медиҳад (ниг. ба ҷадвали 2).

Соли 2023 дар муқоиса бо соли 2015 хароҷот барои хариди мол ва пардохти хизматрасонӣ 6,8 маротиба зиёд шуда, нисбат ба даромади аҳоли дар ин давра 1,3 маротиба зиёд мебошад.

Ҷой доштани чунин тамоил аз баланд будани майли миёна ба истеъмолот (АРС) ва зиёд будани майли ниҳой ба истеъмолот (МРС) дар ҳолати зиёд шудани даромади пулиро нишон медиҳад⁴.

Майли миёна ба истеъмолот (АРС) ин ҳиссаи даромади дар ихтиёрдоштааст, ки хонаводаҳо барои истеъмоли молу хизматрасонӣ сарф мекунанд⁵. Майли ниҳой ба истеъмол (МРС) суръатест, ки истеъмоли молу хизматрасонӣ дар посух ба тағйирёбии даромад тағйир меёбад.

Дар сурати баланд будани сатҳи МРС ин маънои

онро дорад, ки афзоиши даромад ба андозаи бештар барои истеъмол сарф мешавад, ки ба ақидаи баъзе коршиносон ин ба афзоиши иқтисодиёт мусоидат мекунад. Тавре ки аз таҳлили Ҳазинаи Аврусиёи Субот ва Рушд бармеояд, дар нимсолаи якуми соли 2023 муҳаррики асосии рушди иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон истеъмолот ба ҳисоб меравад⁶.

Натиҷаи ҳисобҳои нишон медиҳад, ки нишондиҳандаи майли миёна ба истеъмолот дар соли 2023 ба 1,15 баробар аст ва ин маънои онро дорад, ки аҳоли дар баробари пурра равона намудани даромади дар ихтиёрдоштааш, инчунин 15,1 Ҷоиз маблағи иловагӣ барои истеъмолот харҷ кардааст, ки нисбат ба соли 2015 ба андозаи 43,7 банди Ҷоиз зиёд мебошад (диаграммаи 1).

Ҳадди ақали нишондиҳандаи мазкур ба соли 2015 рост меояд, ки ба 0,71 баробар буд.

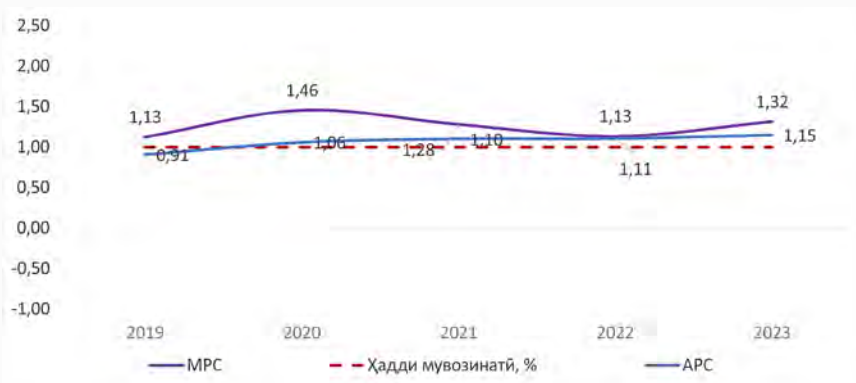
Дар соли 2023 нишондиҳандаи МРС ба 1,32 баробар шуда, аз он шаҳодат медиҳад, ки дар натиҷаи 1 Ҷоиз зиёд шудани даромади пулӣ, истеъмолот ба андозаи 32 Ҷоиз зиёд шудааст. Сатҳи аз ҳама баланди нишондиҳандаи мазкур дар соли 2020 ба назар мерасад, ки ба 1,46 баро-

ҶАДВАЛИ 2. ХАРОҶОТИ АҲОЛИ БАРОИ ХАРИДИ МОЛ ВА ПАРДОХТИ ХИЗМАТРАСОНӢ ДАР СОЛҲОИ 2015-2023

	Хароҷот барои хариди мол ва пардохти хизматрасонӣ, млн сомонӣ	Афзоиши мутлақ, млн сомонӣ	Суръати афзоиш, %
2015	17 335,2	-	-
2019	41 880,7	24 545,5	141,6
2020	67 217,6 ³	49 882,4	287,8
2021	86 050,0	68 714,8	396,4
2022	102 049,7	84 714,5	488,7
2023	135 088,6	117 753,4	679,3

Сарчашма: Ҳисоби муаллиф дар асоси маводи Тоҷикистон дар рақамҳо, 2024. – С. 52. Бюллетени оморӣ бонкӣ, 12 (305). – С. 32.

ДИАГРАММАИ 1. ТАМОИЛИ АРС ВА МРС ДАР СОЛҲОИ 2019-2023

Сарчашма: Ҳисоби муаллиф дар асоси маводи Тоҷикистон дар рақамҳо, 2024. – С. 52. Бюллетени омили бонкӣ, 12 (305). – С. 32.

бар буда, аз он шаҳодат медиҳад, ки дар натиҷаи 1 фоиз зиёд шудани даромади аҳоли, истеъмолот ба андозаи 46 фоиз зиёд гардидааст.

Ҷой доштани чунин ҳолат, ба ақидаи мо аз ҳисоби қарз, пасандозҳои қаблӣ ё интиқоли маблағҳо таъмин шуда истодааст. Дар ин ҷо метавон консепсияи Ҷ.М.Кейнсро ба хотир овард, ки тибқи он “....тамоми хароҷоти хонаводаро ба ду қисм тақсим кардан мумкин аст: **хароҷоте, ки аз сатҳи даромад вобаста нест ва хароҷоте, ки бевосита аз сатҳи даромад вобаста аст**”.

Бояд қайд кард, ки тибқи таҷрибаи дигар кишварҳо дар шароити вусъат додани қарзидҳӣ, аҳоли тадриҷан аз модели рафтори пасандозгузорӣ даст кашида, ба афзоиш додани истеъмолот мегузарад⁷.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон психологияи истеъмом намудан бо сабабҳои гуногун дар байни аҳоли зиёд мебошад, ки тасдиқи ин гуфтаҳо дар нишондиҳандаҳои АРС ва МРС дар солҳои таҳлилӣ инъикос ёфтааст.

Тавре ки қаблан изҳор намудем, аҳоли як қисми даромадро барои хариди молу маҳсулот, қисми дигарро барои пасандоз

нигоҳ медорад. Дар ин ҷо афзалиятҳо, ҳадафҳо ва шароити зиндагӣ ба қарори истеъмолкунанда дар бораи чӣ қадар маблағро барои истеъмолот ва чӣ қадар маблағро барои пасандоз равона кардан таъсир мерасонанд.

Пасандозҳои аҳоли зери таъсири омилҳои зиёд таъшақкул меёбанд, ки онҳоро ба иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва психологӣ ҷудо кардан мумкин аст.

Фаҳмидани ин омилҳо барои таҳияи сиёсати самарабахши иқтисодӣ, ки ба баланд бардоштани сатҳи пасандозҳои аҳоли ниғаронида шудааст, муҳим арзёбӣ мегардад.

Пасандоз низ ҳамчун қисми даромади пулии аҳоли дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тамоили гуногуни тағйирёбиро доро буда, дар муқоиса бо соли 2015 дар солҳои 2022 ва 2023 мутаносибан ба андо-

ҶАДВАЛИ 3. ПАСАНДОЗҶОИ АҶОЛӢ ДАР СОЛҶОИ 2015-2023

	ПасандозҶои аҶолӢ, млн сомонӢ	Афзоиши мутлақ, млн сомонӢ	Суръати афзоиш, %
2015	5 111,6	-	-
2019	4 239,3	-872,3	-17,1
2020	5 338,1	226,6	4,4
2021	5 366,9	255,4	5,0
2022	8 081,0	2 969,4	58,1
2023	10 545,5	5 433,9	106,3

Сарчашма: Ҳисоби муаллиф дар асоси маводи Тоҷикистон дар рақамҳо, 2024. – С. 52. Бюллетени омили бонкӣ, 12 (305). – С. 32. Бюллетени омили бонкӣ, 12 (293). – С. 31. Бюллетени омили бонкӣ, 12 (245). – С. 32. Бюллетени омили бонкӣ, 12 (316). – С. 31. Бюллетени омили бонкӣ, 12 (329). – С. 32. Бюллетени омили бонкӣ, 12 (341). – С. 34.

заи 58,1 ва 106,3 фоиз афзоиш ёфтааст (ниг. ба ҷадвали 3).

Тавре ки ҳисобҳои занҷирӣ нишон медиҳанд, тайи солҳои 2022 ва 2023 тамоили зиёдшавии пасандозҳои аҳоли мушоҳида гардида, мутаносибан 50,6 фоиз ва 30,5 фоизро ташкил медиҳад.

Пасандоз низ ба монанди истеъмолот тавассути нишондиҳандаҳои майли миёнаи пасандоз (APS) ва майли ниҳии пасандоз (MPS) арзёбӣ карда мешавад. Майли миёнаи пасандоз (APS) ин ҳиссаи даромади дар ихтиёрдоштаест, ки хонаводаҳо барои пасандоз намудан нигоҳ медоранд. Майли ниҳии пасандоз (MPS) ин тағйирёбии пасандозҳо дар посух ба тағйирёбии даромад мебошад⁸.

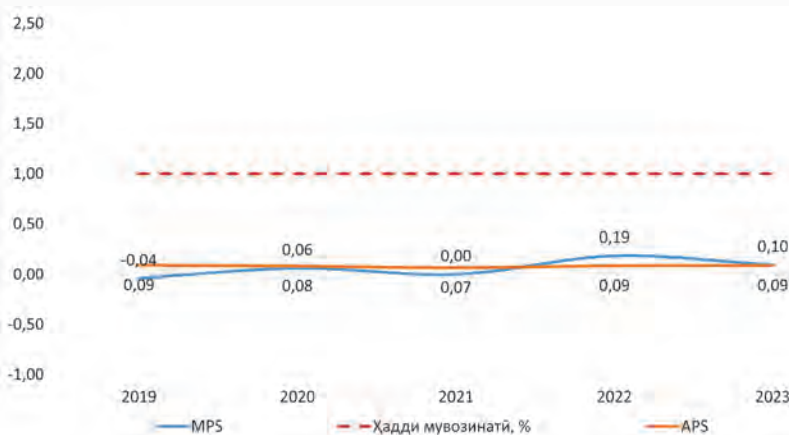
Нишондиҳандаҳои мазкур ба мо имкон медиҳанд муайян намоем, ки кадом ҳисса ва тағйирёбии даромади аҳоли ба ҷои хароҷот барои истеъ-

моли фаврӣ ва кадом ҳисса барои оянда захира (пасандоз) кардан равона карда мешавад. Ҳиссаи бештари APS ва сатҳи баланди MPS нишон медиҳанд, ки аҳоли майли пасандоз намуданро доро мебошад ва ин дар навбати худ барои сармоягузорӣ ва устувории низоми бонкӣ муҳим арзёбӣ мегардад.

Тавре ки аз диаграммаи 2 бармеояд, нишондиҳандаи APS қариб ки дар ҳамаи солҳо дар сатҳи ниҳоят паст қарор дорад. Дар солҳои 2022 ва 2023 ин нишондиҳанда ба 0,09 баробар буда, аз он шаҳодат медиҳад, ки дар ин солҳо дар сохтори даромади аҳоли ҳиссаи пасандоз ҳамагӣ 9 фоизро ташкил дода, дар муқоиса ба соли 2015 мутаносибан ба андозаи 63,7 банди фоизӣ коҳиш ёфтааст.

Ҳамзамон, MPS дар соли 2023 ба 0,10 баробар буда, аз он шаҳодат медиҳад, ки дар натиҷаи зиёд шудани сатҳи даромад ба 1 фоиз пасандозҳои аҳоли ба андозаи 10 фоиз зиёд шудаанд. Дар соли 2022 сатҳи баланди MPS ба назар мерасад, ки ба 0,19 баробар аст ва дар ин сол нишондиҳандаи MPS дар муқоиса ба дигар давраҳо нисбатан пасттар буда, аҳоли ба пасандоз кардан бештар майл намудааст.

ДИАГРАММАИ 2. ТАМОИЛИ APS ВА MPS ДАР СОЛҶОИ 2019-2023

Сарчашма: Ҳисоби муаллиф дар асоси маводи Тоҷикистон дар рақамҳо, 2024. – С. 52.

Тавре ки қаблан изҳор намуда будем, рафтори истеъмоли ва рафтори пасандозии аҳоли зери омилҳои гуногун қарор дорад ва бо истифода аз усулҳои таҳлили коррелятсионӣ-регрессионӣ зичии алоқамандии омилҳоро андозагирӣ менамоям.

Мақсади таҳлили коррелятсионӣ ва регрессионӣ ин омӯзиши таъсири омилҳои гуногун ба рафтори истеъмоли аҳоли ва омода намудани тамсилаи эконометрикии он мебошад.

Дар натиҷаи ҳисобҳои чунин модели (тамсилаи) эконометрикӣ ҳосил карда шуд:

$$Y = -14745.5083 + 1.2673X_1 + 0.09807X_2,$$

Шарҳи иқтисодии параметрҳои модели мазкур чунин аст: **дар натиҷаи афзоиши X_1 (даромади дар ихтиёрбудаи**

аҳоли) ба 1 фоиз, Y (истеъмолот) ба ҳисоби миёна 1,267 фоиз зиёд мегардад. Афзоиши X_2 (пасандозҳои аҳоли) ба андозаи 1 фоиз боиси ба ҳисоби миёна 0,098 фоиз кам шудани Y (истеъмолот) мегардад.

Дар асоси коэффисиенти максималии $\beta_1=0,995$ ба ҳулосае омадем, ки омили X_1 (даромади дар ихтиёрбудаи аҳоли) ба натиҷаи Y (истеъмолот) таъсири бештар дорад.

Аҳамияти омории муодила бо истифода аз коэффисиенти детерминатсия ва санчиши Фишер ($R^2=0.9995^2=0.999$) санҷида шуд. Муайян карда шуд, ки дар вазъияти таҳқиқшаванда 99,9 фоизи тағйирёбии умумии Y (истеъмолот) бо тағйирёбии омили X_1 (даромади дар ихтиёрбудаи аҳоли) шарҳ дода мешавад.

Бо назардошти гуфтаҳои боло, метавон чунин ҳулоса

баровард, ки дар шароити муносибатҳои муносири иқтисодӣ рафтори истеъмоли мақсаднокро бе баланд бардоштани сатҳи саводнокии молиявӣ тасаввур кардан номумкин аст.

Баланд шудани сатҳи дониш ва малақаҳои молиявӣ метавонад ба одамон дар қабули қарорҳои молиявии огоҳона (истеъмолот ва пасандоз) кумак расонад, ки дар ниҳоят ба сатҳи некуахлоқии молиявӣ ва муваффақияти онҳо дар ҳаёт таъсир мерасонад. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо назардошти муҳимияти ин масъала Стратегияи миллии фарогии молиявии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2022-2026 қабул карда шуд, ки яке аз самтҳои афзалиятноки он саводнокии молиявӣ ба ҳисоб меравад.

САРЧАШМАҲОИ ИСТИФОДАШУДА:

1. Щавель С.А. Общественная миссия социологии. Минск: Беларуская навука; 2010. – С.302.
2. Дж. М. Кейнс. Общая теория занятости, процента и денег. 1936. –С.19-36.
3. Эзох: Нишондиҳандаи мазкур тавассути аз нишондиҳандаи хароҷот ва пасандозҳои аҳоли тарҳ намудани нишондиҳандаи пасандоз ҳосил шудааст. Лозим ба қайд аст, ки дар Маҷмуаи Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Тоҷикистон дар рақамҳои нишондиҳандаи мазкур ба 7710,5 млн сомонӣ баробар буда, аз солҳои қаблӣ ба маротиба кам мебошад.
4. Моцаренко, Н.В. Макроэкономика: учебное пособие / Н.В. Моцаренко, В.С. Антонюк, И.В. Данилова. – Челябинск: Издательский центр ЮУрГУ, 2021. – С. 48-50.
5. Мокичев С.В., Малаев В.В., Котенкова С.Н., Галлямова Д.Х., Мокичев С.Д. Экономическая теория. Часть II. Макроэкономика. – С. 16.
6. Социально-экономические тенденции первого полугодия 2023 года и среднесрочные перспективы. ЕФСР. – С. 3.
7. Алипперова Н.В. Поведение потребителей: современные реалии и глобальные тренды. Гуманитарные науки. Вестник финансового университета, 4'2019. – С. 47.
8. Моцаренко, Н.В. Макроэкономика: учебное пособие / Н.В. Моцаренко, В.С. Антонюк, И.В. Данилова. – Челябинск: Издательский центр ЮУрГУ, 2021. – С. 50-51.
9. Ахмедова М.М. О проблеме инфляции и импортозависимости в условиях открытой экономики (на примере экономики РТ). Статистика и экономика Т. 14. № 6. 2017. - С. 9.

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” ва зарурати ворид намудани тағйиру иловаҳо ба он

1 март соли 2024 аз ҷониби Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Оид ба ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” ба имзо расид, ки он барои такмили низоми ташкилотҳои суғуртавӣ, назорати фаъолияти иштирокдорони бозори суғурта ва танзими низоми иҷозатномадиҳӣ барои амалӣ намудани фаъолияти суғуртавӣ равона шудааст. Маҷаллаи “Бонқдорӣ Тараққиёт Ҷаҳонишавӣ” тасмим гирифт, ки ба хонандагон аз тағйиру иловаҳои воридшуда тавзеҳот пешниҳод намояд.

Соҳаи суғурта яке аз бахшҳои муҳимми низоми молиявӣ махсуб мешавад, ки барои таъмини рушди иқтисодиёти миллӣ саҳми арзанда до-рад ва ҳамзамон барои сармоягузориҳо дар соҳаҳои воқеии иқтисодиёти киш-вар васеъ истифода меша-вад. Суғурта унсури муҳим барои ҳимояи ҳуқуқи манфиатҳои молумулкӣ ва

шахсии ғайримолумулкии шаҳрвандон ва давлат буда, дуруст ба роҳ мондани фаъо-лияти он дар доираи қонун-гузорӣ дастовардҳои зиёди хусусиятҳои иҷтимоию иқтисодӣ доштаро ба бор меоварад.

Тайи солҳои охир Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва хоса Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам

Эмомалӣ Раҳмон ба рушди низоми суғуртаи мамла-кат таваҷҷуҳи ҷиддӣ зоҳир менамоянд. Дар асоси та-лаботи банди 65-и Нақшаи чорабиниҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба иҷрои дастури супоришҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар мулоқот бо кормандони мақомоти молия, андоз, гумрук, сармоягузори ва бонкҳо 10 майи соли 2019 ироа гардид, инчунин дар

доираи Матритсаи барнома оид ба рушди баҳши молиявӣ ва идоракунии фискалии (зербарномаи 2) Бонки Осиёи Рушд бо мақсади мукамал намудани заминаи меъёрии ҳуқуқии фаъолияти суғуртавӣ ва ба талаботи муосири низоми суғурта ҷавобгӯ намудани он аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон дар ҳамкорӣ бо институтҳои байналмилалӣ молиявӣ ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” тағйиру иловаҳо ворид карда шуд.

Бояд қайд намуд, ки Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ”, ки соли 2016 қабул гардида буд, рисолати худро ба ҷо овард, аммо бо васеъ шудани соҳа он тамоми паҳлӯҳои фаъолияти суғуртавӣ, аз ҷумла мақоми идоракунӣ, фаъолияти филиалҳо ва намояндагиҳои ташкилотҳои суғуртавии ватанию хориҷӣ, мутобикат ба стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботҳои молиявӣ ва танзиму назорати субъектҳои фаъолияти суғуртавиرو мушаххас фарогир набуда, дар он баъзе аз муқаррароту мафҳумҳо норавшан ба назар мерасид.

Илова бар ин, дар Қонуни мазкур ҷиҳати ба танзим даровардани баъзе самтҳои фаъолияти суғуртавӣ заминаи меъёрию ҳуқуқӣ пешбинӣ нагардида буд, ки ин ҷиҳат дар сатҳи зарурӣ танзиму назорат кардани соҳаи суғуртаро дар шароити муосир то андозае душвор менамуд.

**Суғурта унсuri муҳим
барои ҳимояи ҳуқуқи
манфиатҳои молумулкӣ ва
шахсии ғайримолумулкии
шаҳрвандон ва давлат буда,
дуруст ба роҳ мондани
фаъолияти он дар доираи
қонунгузорӣ дастовардҳои
зиёди хусусиятҳои иҷтимоию
иқтисодӣ доштаро ба бор
меоварад.**

Ба хотири мутобик намудани муқаррароти Қонуни мазкур ба талаботи муосир ба моддаи 1 бо мақсади тавсиф додани баъзе истилоҳоти фаъолияти суғуртавӣ мафҳумҳои иловагӣ, аз қабили “субъектҳои фаъолияти суғуртавӣ”, “суғуртаи ҳатмӣ”, “меъёрҳои мақбули ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртакуни)”, “филиали ташкилоти суғуртавии (азнавсуғуртакунии) хориҷӣ”, “кормандони роҳбарикунанда” ва “шахси аз нигоҳи касбӣ босалоҳият ва бозътимод” пешбинӣ гардида, ба баъзе мафҳумҳои дигар низ тағйиру иловаҳои хусусияти таҳриридошта ворид карда шуданд.

Дар баробари ин, ба моддаи 8 Қонуни мазкур бо мақсади

васеъ намудани доираи фаъолият ҷиҳати ба суғурта фаро гирифтани аҳолии минтақаҳои гуногуни кишвар талаботи нав нисбат ба фаъолият, таъсисёбӣ ва танзими филиал ва намояндагиҳои ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртакуни) илова гардид.

Ҳамзамон, баҳри мушаххас намудани заминаи фаъолияти суғуртавӣ “Моддаи 6. Асосҳои амалӣ намудани фаъолияти суғуртавӣ” дар таҳрири нав пешниҳод карда шуд, ки он ба масъалаҳои болозикр равшанӣ андохта, раванди дурусти фаъолияти ташкилотҳои суғуртавиرو таъмин менамояд ва баҳри расидан ба ҳадафҳои натиҷабахш ва дастгирии субъектҳои соҳибкорӣ такони ҷиддӣ мебахшад. Дар моддаи 12 Қонун низ ҷиҳати мусоидат барои бақайдгирии давлатии ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртакуни) ҳамкориҳои мақоми назорати суғуртавӣ тавассути додани хулоса пешбинӣ шуда буд, ки он нофаҳмиҳо ва сарбории иловагиро ҳангоми бақайдгирии ташкилотҳои суғуртавӣ ба миён меовард. Ин ҳолатҳо ҳам аз байн бурда шуданд.

Лозим ба ёдоварист, ки суғуртаи мутақобила яке аз субъектҳои фаъолияти суғуртавӣ ба ҳисоб рафта, дар доираи қонуни алоҳида ба танзим дароварда мешавад. Аммо дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ”, ки соли 2016 қабул гардида буд, танҳо мафҳумҳои он

шарҳ дода шуда, вале тартиби амалишавии фаъолияти суғуртаи мутақобила дар моддаи алоҳида пешбинӣ нашуда буд. Вобаста ба ин, бо мақсади мутобиқ намудани қонунгузорӣ дар лоиҳаи Қонун моддаи алоҳида “Моддаи 25². Суғуртаи мутақобила” илова карда шуд. Чӣ тавре ки маълум аст, суғуртаи мутақобила ҳамчун соҳаи алоҳидаи бахши суғурта дорои хусусиятҳои ба худ хос мебошад. Аз ин лиҳоз, дар матни Қонуни соҳавӣ муқаррар намудани талаботи алоҳида ҳамчун заминаи меъёрию ҳуқуқӣ муҳим арзёбӣ мегардад.

Суғурта ҳамчун фишанги ҳимояи ҳуқуқи манфиатҳои молумулкии аҳоли истифода бурда мешавад ва ҳуҷҷати тасдиқунандаи он полиси суғуртавӣ мебошад. Ҷиҳати роҳандозӣ намудани талаботи ягона, аз байн бурдани гуногуншаклӣ, пешниҳоди иттилооти асосӣ ба суғурташавандагон ва оммафаҳм гардидани матни полиси суғуртавӣ, ба Қонун моддаи нав “Моддаи 27¹. Полиси суғуртавӣ ва талабот нисбат ба он” илова карда шуд.

Бо мақсади баланд бардоштани пардохтпазирии ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртакунӣ), таъминии усувориҳои молиявии онҳо, самаранок истифода бурдани сармоя, ҷобачогузориҳои дурусти дороиҳо ва дуруст ба роҳ мондани ташаккулдиҳии захираҳои суғуртавӣ ба Қонуни мазкур моддаи нав “Моддаи 27². Меъёрҳои

Ҷиҳати роҳандозӣ намудани талаботи ягона, аз байн бурдани гуногуншаклӣ, пешниҳоди иттилооти асосӣ ба суғурташавандагон ва оммафаҳм гардидани матни полиси суғуртавӣ, ба Қонун моддаи нав “Моддаи 27¹. Полиси суғуртавӣ ва талабот нисбат ба он” илова карда шуд.

таъмин менамояд.

Вобаста ба таъмини раванди дурусту шаффофи ҳисоботдиҳии субъектҳои фаъолияти суғуртавӣ ва ба стандартҳои байналмилалии ҳисоботҳои молиявӣ мутобиқ намудани онҳо, дар лоиҳаи Қонуни мазкур боби нав “Боби 4¹. Ҳисобдорӣ ва ҳисоботи молиявӣ” пешбинӣ гардидааст. Тағйироти мазкур барои равшанӣ возеҳ, саривақт ва бозътимод пешниҳод гардидани ҳисоботҳои молиявии субъектҳои фаъолияти суғуртавӣ вобаста ба шаклҳои муқаррарнамудаи мақоми назорати суғуртавӣ дар соҳаи суғурта пешбинӣ

мақбули ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртакунӣ), дигар меъёрҳо ва маҳдудиятҳо” ворид карда шуд. Риояи меъёрҳои мақбул аз ҷониби ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртакунӣ) паст намудани сатҳи хавфҳои мавҷудаи соҳа ва пеш аз ҳама, саривақт иҷро гардидани уҳдадорихоро дар назди суғурташавандагон

карда шуд.

Ҳамчунин дар “Моддаи 32. Аудити ҳатмӣ ва нашри ҳисоботи муҳосибиӣ (молиявӣ) солонаи ташкилоти суғуртавӣ (азнавсуғуртакунӣ)” барои дар сатҳи зарурӣ гузаронидани аудити берунӣ ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртакунӣ) ва ба муқаррароти Қонуни

Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти аудиторӣ” мутобиқ намудани талаботи моддаи мазкур иловаҳои дахлдор ворид карда шуданд.

Дар баробари ин, ба Қонуни мазкур бо мақсади пурзӯр намудани масъалаҳои танзиму назорат ва самаранокии фаъолияти ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртакуни) моддаи нав “Моддаи 34¹. Чораҳои фаврии ислоҳӣ ва таъсиррасонӣ” илова карда шуд. Моддаи мазкур салоҳияти мақоми назорати суғуртавиرو дар ҳолатҳои аз ҷониби ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртакуни) риоя нагардидани муқаррароти қонунгузорӣ, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва дигар тартиботи муқаррарнамудаи қонунгузорӣ ҳангоми анҷомдиҳии фаъолияти суғуртавӣ муайян карда, фаъолияти самараноки субъектҳои фаъолияти суғуртавиرو таъмин менамояд. Иловаи мазкур механизми то бекор намудани иҷозатномаи субъектҳои фаъолияти суғуртавиرو муайян менамояд ва барои аз байн бурдани камбудиву норасоӣҳои ошкоршуда имконияти зарурӣ фароҳам меоварад.

Ҷиҳати ба роҳ мондани механизми самараноки назорати барои пешбурди фаъолият, таҳия ва татбиқи стратегияи рушди ташкилотҳои суғуртавӣ, инчунин муайянсозии самти дурусти бизнес-равандҳо бо ҷалби мутахассисони соҳавӣ

Тағйиру иловаҳои ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” воридгардида дар асоси омӯзиши амиқи таҷрибаи мавҷудаи кишварҳои минтақа ва ҷаҳон, таклифу пешниҳодҳои ташкилотҳои байналмилалии молиявӣ, вазорату идораҳои дахлдор ва ташкилотҳои суғуртавии кишвар бо дарназардошти хусусиятҳои иқтисодии миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон ворид шудааст.

дар Қонуни мазкур “Моддаи 36. Мақомоти идоракунии ташкилоти суғуртавӣ (азнавсуғуртакуни)” такмил дода шуд.

Вобаста ба фароҳам овардани шароити мусоид ҷиҳати ҷалби мутахассисони соҳибтаҷриба ва баландихтисос ба соҳаи суғурта, инчунин бо дарназардошти таҷрибаи андӯхтаи солҳои охир дар “Моддаи 37. Талаботи тахассусӣ ва дигар талаботҳо ба кормандони роҳбарикунандаи субъектҳои фаъолияти суғуртавӣ” ба Қонуни амалкунанда тағйиру иловаҳои зарурӣ ворид карда шуданд. Дар баробари ин, аз

Қонуни амалкунанда вобаста ба зарурати истехсоли назорати соҳа моддаи 29 хориҷ карда шуда, ба моддаҳои 1, 3, 4, 13, 19, 20, 24, 27, 34, 36 ва 37 тағйиру иловаҳои хусусияти таҳриридошта ворид карда шуданд.

Тағйиру иловаҳои ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” воридгардида дар асоси омӯзиши амиқи таҷрибаи мавҷудаи кишварҳои минтақа ва ҷаҳон, таклифу пешниҳодҳои ташкилотҳои байналмилалии молиявӣ, вазорату идораҳои дахлдор ва ташкилотҳои суғуртавии кишвар бо дарназардошти хусусиятҳои иқтисодии миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон ворид шудааст, ки онҳо барои вусъат бахшидани раванди рушди низоми суғурта дар ҷумҳури мусоидат менамоянд.

Бонки миллии Тоҷикистон бо мақсади такмилу мукамалгардони заминаи меъёрии ҳуқуқии соҳаи суғуртаи кишвар ва ба талаботҳои байналмилалӣ мутобиқ намудани он аз имкониятҳои мавҷуда истифода намуда, минбаъд низ ислоҳоти пайгиронаи соҳаи суғуртаро идома медиҳад.

**Идораи
назорати суғуртавӣ**

Рӯзҳои
9-11 октябри соли 2024
бо ибтиқори Бонки миллии
Тоҷикистон семинари омӯзишӣ
дар мавзӯи “Салоҳияти
гендерӣ барои бонк-
дорон” барои намоёндогони
ташкilotҳои қарзии молиявӣ
дар Маркази таълимии
шаҳри Гулистон баргузор
гардид.

Баргузори семинари “Салоҳияти гендерӣ барои бонкдорон”

Семинари мазкур бо мақсади ноил гардидан ба ҳадафҳои рушди устувор тавассути рушди нуруи инсонӣ, таъмини баробарии гендерӣ, татбиқи стратегияю барномаҳо вобаста ба баланд бардоштани мақоми зан дар ҷомеа ва васеъ намудани фарогирии молиявии занон доир шуд.

Дар чорабинӣ мутахассисони Бонки миллии Тоҷикистон ва Хазинаи Байналмилалӣ Асҳор

ба иштирокдорон во-
баста ба муҳим будани
баробарии гендерӣ дар
соҳаҳои молиявию бонкӣ,
нишондиҳандаҳои омории
гендерӣ, роҳҳои баланд
бардоштани нақши за-
нон дар низоми бонкӣ
тибқи таҷрибаи ҷаҳонӣ,
раванди татбиқи Страте-
гияи миллии фарогирии
молиявӣ ва ҷанбаҳои
гендерӣ дар он, дастра-
сии бонувони соҳибкор
ба хизматрасониҳои
молиявӣ, бароба-
рии гендерӣ ва субо-
ти молиявӣ бо шарҳи
натиҷаҳои тадқиқоти

эмпирикӣ ва ҷанбаҳои
гендерии ҳадафҳои
рушди устувор баромад
намуда, аз таваҷҷуҳи
Асосгузори сулҳу ваҳдати
миллӣ - Пешвои миллат,
Президенти Ҷумҳурии
Тоҷикистон, муҳтарам
Эмомалӣ Раҳмон дар
таҳкими нақши зан дар
ҷомеа истикбол карданд.

Иштирокдорон дар
семинар ҳамчунин оид ба
масоили пешсафии занон,
афзун намудани маҳорати
роҳбарӣ ва масоили дигар
маълумот гирифтанд ва ба
онҳо сертификатҳо супо-
рида шуд.

Аз соли 2011 инҷониб кормандони Бонки миллии Тоҷикистон дар доираи Лоиҳаи пешниҳоди стипендияҳо барои рушди захираҳои инсонӣ (JDS) барои таҳсил ба магистратура ва докторантураи донишгоҳҳои Япония интихоб мегарданд. То ин давра дар донишгоҳҳои Япония беш аз 20 нафар таҳсилро хатм намуда, фаъолияти худро дар Бонки миллии Тоҷикистон идома медиҳанд.

• РИСОЛАИ МАГИСТРӢ:

Тоҷикистон ҳамчун як давлати иқтисодаш рӯ ба тараққӣ бо бахши молиявии афзоянда аҳаммияти татбиқи сиёсати макропруденсиалии барои ҳифзи суботи молиявии худро эътироф кардааст. Низоми молиявии кишвар барои рушди иқтисодӣ, сармоягузорӣ ва дастрасӣ ба қарз нақши муҳим мебозад. Аз ин рӯ, арзёбии самаранокии фишангҳои сиёсати макропруденсиалии дар Тоҷикистон ва арзёбии таъсири онҳо ба устувории низоми молиявӣ зарур аст.

Дар рисола фишангҳои мушаххаси сиёсати макропруденсиалии, аз қабилӣ нишондиҳандаи қарз нисбат ба гарав (LTV) ва таносуби қарз ба даромад (DTI) баррасӣ шудааст. Таносуби LTV ва DTI нишондиҳандаҳои муҳимми молиявӣ мебошанд, ки қарздиҳандагон барои арзёбии қобилияти қарзгирандагон ва идоракунии хавфҳои низом истифода мебаранд. Ин меъёрҳо барои ба эътидол овардани низоми молиявӣ ва пешгирии қарздиҳии аз ҳад зиёд ва дефолтҳои эҳтимолӣ муҳиманд. Фаҳмидани самаранокии таносуби LTV ва DTI ва гирифтани омӯзиши таҷрибаи кишварҳои дигар барои бехтар кардани раванди қабули қарорҳои сиёсӣ ва такмил додани таҷрибаи қарздиҳӣ дар Тоҷикистон муҳим аст.

Мақсади тадқиқот омӯзиши татбиқи сиёсати макропруденсиалии, бахусус фишангҳои LTV ва DTI дар кишварҳои буд, ки дар ин соҳа таҷрибаи васеъ доранд. Дар тадқиқот ҳамчунин тавсияҳои созмонҳои байналмилалӣ молиявӣ вобаста ба татбиқи сиёсати макропруденсиалии баррасӣ шуданд.

• MASTER'S THESIS (ABSTRACT):

As a developing economy with a growing financial sector, Tajikistan has recognized the significance of implementing macroprudential policies to safeguard its financial stability. The country's financial system plays a vital role in facilitating economic growth, investment, and access to credit. Therefore, it is imperative to assess the effectiveness of macroprudential policy measures adopted in Tajikistan and evaluate their impact on the stability and resilience of the financial system.

The thesis looked at specific macroprudential tools like loan-to-value (LTV) and debt-to-income (DTI) ratios. LTV and DTI ratios are critical financial indicators used by lenders to assess borrowers' creditworthiness and manage systemic risks. These ratios are critical in stabilizing the financial system and preventing excessive borrowing and potential defaults. Understanding the effectiveness of LTV and DTI ratios and drawing lessons from other countries experiences is critical for informing policy decisions and improving lending practices in Tajikistan.

The focus of research was to examine the implementation of macroprudential policy, specifically the LTV and DTI tools, in countries with extensive expertise in this area. It also reviewed recommendations from international financial organizations concerning the implementation of macroprudential policy and its various tools.

ДАВЛАТОВ
Самандар

- **Ташилот:** Бонки миллии Тоҷикистон
- **Вазифа:** Мутахассиси пешбари шуъбаи таҳлили макропруденсиалии идораи суботи молиявӣ
- **Донишгоҳ:** Донишгоҳи Ритсумейкан
- **Лоиҳа:** Лоиҳаи пешниҳоди стипендияҳо барои рушди захираҳои инсонӣ (JDS)
- **Дараҷаи илмӣ:** Магистр
- **Мавзӯи тадқиқот:** Арзёбии татбиқи фишангҳои сиёсати макропруденсиалии LTV ва DTI дар Тоҷикистон, бо назардошти таҷрибаи байналмилалӣ

Номи “Аввалин бонки молиявии хурд” ба “Бонки сармоягузори ва қарзии Тоҷикистон” табдил ёфт

ҚСП “Аввалин бонки молиявии хурд” номи худро ба Ҷамъияти саҳомии пӯшидаи “Бонки сармоягузори ва қарзии Тоҷикистон” иваз кард. Бонки мазкур дар сомонаи худ таъкид намудааст, ки бо тағйирёбии ном ҳар амалиёте, ки ба мизочон рабт дорад, бетағйир мемонад ва танҳо дар баъзе бахшҳои коргузори, баъзе тағйирот ворид карда мешаванд. Тағйирёбии ном ба муомилаи бонк, ба ҳамроҳшавӣ ва ё якҷояшавӣ тааллуқ надорад ва сохтори моликони (саҳомон), шурои директорон, роҳбарият ва тамоми кормандони он бетағйир хоҳанд монд.

Ҳамин тавр шартномаҳои пасандоз ва амонатҳо бо бонки мазкур иваз намешаванд ва тағйир додани шартномаҳои муштариён бо бонк зарур нест. Ҳамчунин ҳама шартномаҳои қарзӣ бо бонк чун пешина боқӣ мемонанд. Ҳамаи қортҳои бонкии бо номи пешинаи бонк додашуда низ, то ба охир расидани муҳлати эътибори худ ғайр аз боқӣ мемонанд.

“Орзуҳои солинавӣ-2025”-и “Амонатбонк”

Корхонаи воҳиди давлатии “Бонки амонатгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон “Амонатбонк”” дар арафаи соли нав бо мақсади пешниҳоди қарзҳои иқдоми “Орзуҳои солинавӣ-2025”-ро оғоз намуд. Тибқи ин иқдом муштариён метавонанд, ба маблағи то 50 000 сомонӣ бо муҳлати то 36 моҳ қарз дарёфт кунанд. Меъёри фоизи солонаи қарзҳои 16%-ро ташкил медиҳад. “Амонатбонк” ин қарзҳоро бо таъминнокии то 25 000 сомонӣ бе зомин ва аз 25 001 то 50 000 сомонӣ бо зомин пешниҳод мекунад.

“Ориёнбонк” маҳсулоти бонкии нави худро пешниҳод мекунад

ҚСҚ “Ориёнбонк” маҳсулоти бонкии нави худро муаррифӣ кард, ки барои беҳтаркунонии идоракунии молия ёрӣ мерасонанд. Ин маҳсулот “Tap to Phone” - технологияи пардохт бидуни тамос бо истифода аз смартфон, “OriyonBusiness” – барномаи идоракунии молиявии корпоративӣ, “VISA Platinum” ва “VISA Infinite” – қортҳои премиалии VISA бо имтиёзҳои махсус ва “Oriyon24” – барномаи мобилӣ барои анҷом додани амалиётҳои молиявӣ мебошанд, ки бо мақсади осонтар, зудтар ва беҳавфтар кардани амалиётҳои молиявӣ тарҳрезӣ шудаанд.

Барномаи идоракунии молиявии корпоративии “OriyonBusiness” барномаи пешрафтааст, ки идоракунии молиявии корпоративиро осон мекунад ва самаранокии равандҳои тижоратиро баланд мебардорад.

“Ориёнбонк” барои қорӣ намудани технологияҳои навтарин, ки дараҷаи баланди эътимоднокии ва бароҳатро таъмин менамояд, ғайр аз кор мебарад.

ҚСП “Спитамен Бонк” дар ИМА соҳиби ҷоиза шуд

ҚСП “Спитамен Бонк” дар маросими байналмилалии “Global Frontier Awards” ҷоизаи “Excellence in Treasury Innovation and Risk Management”-ро дарёфт кард. Ин ҷоизаи бонуфузро ширкати “Boston Brand Media” тақдим намуд, ки аз соли 2015 ба инҷониб ба ширкатҳо тавассути стратегияҳои брендинг ва хизматрасонии маркетинг кӯмак мекунад.

Бояд гуфт, ки “Спитамен Бонк” аввалин бонке аз Тоҷикистон гардид, ки ба ин ҷоиза даст ёфт. Масъулини ин бонк дарёфти ин ҷоизаро муваффақияти байналмилалии бонк ва мизочонаш арзёбӣ карданд.

Бонки “Арванд” Ҷоизаи Таъсири Иҷтимоиро гирифт

ҶСП Бонки “Арванд” ҷоизаи байналмилалии “Social Impact Award” (Ҷоизаи Таъсири Иҷтимоӣ) –ро ба даст овардааст. Сомонаи бонки мазкур дар ин бора навиштааст, Бонки “Арванд” аз байни 32 ташкилотҳои молиявии осиёӣ, ки дар Индекси Маблағгузори Хурд дар соли 2024 мавриди пурсиш қарор гирифтаанд, ҷои аввалро гирифтааст. Индекси Маблағгузори Хурд яке аз нишондиҳандаҳои фарогирии молиявии истеъмолкунандагон дар ҷаҳон аст, ки аз ҷониби ширкати “60 Decibels” муқаррар мешавад. Ин нишондиҳанда беш аз 36000 мизочони ташкилотҳои молиявиро дар 45 кишвари мухталиф дарбар мегирад.

“60 Decibels” як ширкати ҷаҳонӣ бо технологияи андозагирии таъсир аст. Он нишондиҳандаҳои самаранокӣ таъсирро пешниҳод мекунад, ки ба созмонҳо имкон медиҳад, таъсирро нисбат ба ширкатҳои ҳамкор дарк кунанд. Ин ширкат дар зиёда аз 80 кишвари ҷаҳон беш аз 1200 муҳаққиқ дорад.

ҶСП “Актив Бонк” тарофаҳои хизматрасониҳояшро нав кард

ҶСП “Актив Бонк” аз 1-уми ноябри соли 2024 ба тарофаҳо барои хизматрасониҳои шахсони ҳуқуқӣ ва соҳибкорони инфиродӣ дар қисмати интиқоли маблағ тағйирот ворид кард. Тавре сомонаи бонки мазкур иттилоъ медиҳад, “агар маблағи интиқолро муштарӣ қаблан бо роҳи интиқоли асъори хориҷӣ аз суратҳисоби худ аз дигар бонкҳои Тоҷикистон ба ҶСП “Актив Бонк” гузаронида бошад маблағи он то 500 ҳазор доллари ИМА бошад – комиссияи амалкунанда + 500 сомонӣ муқаррар карда мешавад.”

Ҳамчунин тибқи ин тағйирот, агар маблағи интиқолро муштарӣ қаблан бо роҳи интиқоли асъори хориҷӣ аз суратҳисоби худ аз дигар бонкҳои Тоҷикистон ба ҶСП “Актив Бонк” гузаронида бошад маблағи он аз 500 ҳазор доллари ИМА зиёд бошад – комиссияи амалкунанда бо изофа намудани 1000 сомонӣ муқаррар карда мешавад.

Бонки байналмилалии Тоҷикистон дар ноҳияи Панҷ

Бонки байналмилалии Тоҷикистон дар ноҳияи Панҷ маркази хизматрасонӣ кушод. Ин бонк васеъ намудани доираи фарогирии аҳоли бо хизматрасониҳои муносиб гардонидани амалиёти бонкӣ барои тамоми сокинони минтақаҳои ҷумҳуриро аз аҳдофи кушодани маркази нави хизматрасонии бонкӣ дар ноҳияи мазкур арзёбӣ кард. Бино ба иттилои бонки мазкур маркази нави хизматрасонӣ ба муштарӣ доираи васеи хизматрасониҳои бонкиро дар сатҳи баланд пешниҳод менамояд.

Маркази нав бо фанновариҳои замонавӣ мучахҳаз буда, имкон медиҳад хизматрасонии зуд ва бехатар ба аҳоли таъмин карда шавад. Муштарӣ бонк имкон пайдо карданд, аз хизматрасониҳои бонкии зарурӣ дар ноҳияи худ истифода баранд.

Таҳияи
А.Мўминов

ИҶОЗАТНОМАҲО ва бозхонд

Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон бо қарори навбатии худ ба ҷамъияти саҳомии пӯшидаи “Фридом Бонк Тоҷикистон” барои фаъолияти бонкӣ ҷиҳати анҷом додани амалиёти бонкӣ бо пули милли ва асъори хориҷӣ иҷозатнома дод.

Бо қарори навбатии Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон, бо сабаби иваз шудани номи Ҷамъияти

саҳомии пӯшидаи “Аввалин бонки молиявии хурд” ба Ҷамъияти саҳомии пӯшидаи “Бонки сармоягузорӣ ва қарзии Тоҷикистон” барои фаъолияти бонкӣ ва анҷом додани амалиёти бонкӣ бо пули милли ва асъори хориҷӣ иҷозатнома дода шуд.

Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон бо қарори худ ба Вестерн Юнион Нетворк барои фаъолияти оператории низоми пардохтии “Вестерн Юнион” бо сабаби тағйир ёфтани суроғаи ҳуқуқиаш

ба тариқи аз нав ба расмият даровардан иҷозатнома дод.

Тибқи қарори навбатии Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон “UnionPay International Co. Ltd.” барои фаъолияти оператории низоми пардохт иҷозатнома дарёфт кард. (Қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон аз 9 октябри соли 2024, №51).

Бар асоси қарори навбатии Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон номи Ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди Ташкилоти амонатии қарзии хурди “Фазо С” ба Ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди Ташкилоти амонатии қарзии хурди ЛОЛС “Молия” табдил ёфта, ба ташкилоти мазкур ба воситаи азнавбарасмиятдарорӣ барои фаъолияти ташкилотҳои амонатии қарзии хурд ҷиҳати анҷом додани амалиёти бонкӣ бо пули милли ва асъори хориҷӣ иҷозатнома дода шуд.

Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон бо қарори худ ба ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди “ДС Суғурта” ба тариқи азнавбарасмиятдарорӣ

иҷозатномаи фаъолияти суғуртавӣ дод.

Тибқи қарори навбатии Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон ба ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди “Ташкилоти суғуртавии Бима Ҳаёт” ба тариқи азнавбарасмиятдарорӣ иҷозатномаи фаъолияти суғуртавӣ дода шуд.

Мутобиқи қарори навбатии Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон ба ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди “Ташкилоти суғуртавии Бима” бо роҳи азнавбарасмиятдарорӣ иҷозатномаи фаъолияти суғуртавӣ дода шуд.

Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон бо қарори навбатии худ ба ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди “Эковис” барои аудити ташкилотҳои суғуртавӣ иҷозатномаи фаъолияти аудиторӣ дод. (Қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон таҳти №48 аз 9 октябри соли 2024).

Бо қарори навбатии Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон ба ҷамъияти дорои масъу-

лияти маҳдуди “КВИКПЕЙ” барои фаъолияти операторӣ иҷозатнома дода шуд. (Қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон таҳти №17 аз 19 сентябри соли 2024).

Тибқи қарори навбатии Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон ба Ҷамъияти саҳомии пӯшидаи “Бюрои Таърихи Қарзии Сомониён” тавассути азнавбарасмиятдарорӣ иҷозатнома барои фаъолияти Бюрои таърихи қарз дода шуд.

Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон бо қарори худ ба Ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди “Ташкилоти суғуртавии Эсхата Суғурта” барои фаъолияти суғуртавӣ иҷозатнома дод.

Тибқи қарори навбатии Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон ба ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди ташкилоти амонатии қарзии хурди “Стандарт Молия” ҷиҳати анҷом додани амалиёти бонкӣ бо пули миллий ва асъори хориҷӣ иҷозатнома дода шуд.

Ба ҷамъияти саҳомии пӯшидаи ташкилоти амонатии қарзии хурди “Бизнес Капитал” бар асоси қарори навбатии Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон барои анҷом додани амалиёти бонкӣ бо

пули миллий ва асъори хориҷӣ иҷозатнома дода шуд.

Бо қарори навбатии Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон ба ҷамъияти саҳомии пӯшидаи ташкилоти амонатии қарзии хурди «Сандуқ» барои анҷом додани фаъолияти бонкии исломӣ тавассути “равзанаи бонкии исломӣ” дар шакли филиал бо пули миллий ва асъори хориҷӣ иҷозатнома дода шуд.

Бозхондҳо

Дар асоси қарори навбатии Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон дархости Фонди қарзии хурди “Барор” оид ба бозхонди иҷозатнома ва барҳамдиҳии ихтиёрӣ қонеъ гардид ва иҷозатномаи он бозхонд ва аз эътибор соқит дониста шуд.

Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон бо қарори навбатии худ дархости Фонди қарзии хурди “Солиҳин” оид ба бозхонди иҷозатнома ва барҳамдиҳии ихтиёро қонеъ намуд.

ТАНГАҲОИ ХОТИРАВӢ ВА ҶАШНИИ БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН

Идома аз шумораи гузашта

16. ТАНГАҲОИ ХОТИРАВӢ, КИ БА “XV-СОЛАГИИ ИСТИҚЛОЛИЯТИ ТОҶИКИСТОН” БАХШИДА ШУДААНД.

Тангаҳои тиллои дорои арзиши 200, 100 ва 50 сомонӣ

Маълумоти техникий тангаҳои хотиравӣ, ба ифтихори
“XV-солагии Истиқлолияти Тоҷикистон”

• Арзиш	200	100	50
• Сифат	“proof”		
• Филиз	Тилло Au 900		
• Вазни умумӣ	25гр.	15гр.	10гр.
• Таркиби химиявӣи филизи холис	22,50гр.	13,50гр.	9,00гр.
• Қутр	32мм.	28мм.	24мм.
• Ғафсӣ	1,90мм.	1,90мм.	1,37мм.
• Миқдор (дона)	2000	2000	2000
• Нархи фурӯш (сомонӣ)	18058,78	10835,22	7223,56

Рӯи танга (аверс): дар қутри ҳалқаи берунӣ дар боло ба шакли нимдоира навиштаҷоти “Ҷумҳурии Тоҷикистон”, дар поён “дусад сомонӣ”.

Дар маркази қурс Нишони Давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар поёни Нишонӣ аз тарафи чап навиштаҷоти “AU900”.

Паси танга (реверс): дар қутри ҳалқаи берунӣ аз тарафи чап ба шакли нимдоира бо забони тоҷикӣ навиштаҷоти “Истиқлолияти

Тоҷикистон” ва баъди бисёрнуқта тақрири ҳамин навиштаҷот бо забони англисӣ.

Дар маркази қурс тасвири бинои Қасри миллат, ки дар гунбади он Парчами давлатии Тоҷикистон барафрохта шудааст. Зери парчам дар паси манзараи харитаи Тоҷикистон навиштаҷоти “XV-сол YEARS 1991 - 2006”, дар қисмати поёни бино соли сикка зада шудани он – 2006.

17. ТАНГАИ ДОРОИ АРЗИШИ 5 СОМОНӢ, КИ БА “XV-СОЛАГИИ ИСТИҚЛОЛИЯТИ ТОҶИКИСТОН” БАХШИДА ШУДААСТ.

Рӯи танга (аверс): дар қутри ҳалқаи берунӣ навиштаҷоти “Ҷумҳурии Тоҷикистон” ва дар зери ҳалқа соли барориш – 2006.

Дар маркази қурс, дар боло Нишони Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар мобайн рақами 5, ки арзиши тангари ифода мекунад ва дар поён навиштаҷоти “сомонӣ”, дар ду тарафи

Маълумоти техникий тангаи дорои арзиши 5 сомонӣ, ки
бахшида шудааст ба “XV-солагии Истиқлолияти Тоҷикистон”

• Арзиш	5 сомонӣ
• Сифат	“proof”
• Филиз	нуқра Ag 925
• Вазни умумӣ	34,00гр.
• Таркиби химиявӣи филизи холис	33,3гр.
• Қутр	42мм.
• Ғафсӣ	3,50мм.
• Миқдор	2000 дона
• Нархи фурӯш	341,08сомонӣ

ТАНГАҲОИ ХОТИРАВӢ ВА ҶАШНИИ БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН

он нақшу нигори миллӣ.

Паси танга (реверс): дар қутри ҳалқаи берунӣ аз тарафи чап навиштаҷоти “Истиқлолияти Тоҷикистон”, аз тарафи рост унсурҳои нақшу нигори миллӣ. Дар доираи дохилӣ тасвири Қасри миллат, ки дар гунбади он парчами Тоҷикистон ба рафроста шудааст. Дар болои парчам аз тарафи чап дар паси манзараи харитаи Тоҷикистон навиштаҷоти “XV–сол, 1991 – 2006”.

18. ТАНГАИ ДОРОИ АРЗИШИ 3 СОМОНӢ, КИ БА “2700–СОЛАГИИ ШАҲРИ КҶҢЛОБ” БАХШИДА ШУДААСТ.

Рӯи танга (аверс): дар қутри ҳалқаи берунӣ навиштаҷоти “Ҷумҳурии Тоҷикистон” ва дар поёни ҳалқа соли барориш – 2006.

Дар маркази курс рақами 3, ки арзиши тангари ифода мекунад ва дар поён калимаи “сомонӣ”. Дар ду тарафи он унсурҳои нақшу нигори миллӣ.

Маълумоти техникий тангаи дорои арзиши 3 сомонӣ, ки бахшида шудааст ба “2700–солагии шаҳри Кӯлоб”

• Арзиш	3 сомонӣ
• Сифат	“proof”
• Филиз	нуқра Ag 925
• Вазни умумӣ	26,00гр.
• Таркиби химиевӣи филизи ҳолис	20,35гр.
• Қутр	39мм.
• Ғафсӣ	2,80мм.
• Миқдор	2000 дона
• Нархи фурӯш	246,33сомонӣ

Паси танга (реверс): дар қутри ҳалқаи берунӣ бо забони тоҷикӣ навиштаҷоти “2700 – солагии ш. Кӯлоб” ва тақрори ҳамин навиштаҷот бо забони англисӣ.

Дар маркази курс қисми марказии нишони ҷашнвораи 2700–солагии ш. Кӯлоб.

19. ТАНГАИ ДОРОИ АРЗИШИ 1 СОМОНӢ, КИ БА “СОЛИ ТАМАДДУНИ ОРИЁӢ” БАХШИДА ШУДААСТ.

Рӯи танга (аверс): дар қутри ҳалқаи берунӣ навиштаҷоти “Як сомонӣ”. Дар маркази курс рақами “1”, ки арзиши тангари ифода мекунад ва дар боло Нишони Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дар поён соли барориш – 2006.

Маълумоти техникий тангаи дорои арзиши 1 сомонӣ, ки бахшида шудааст ба “Соли Тамаддуни Ориёӣ”

• Арзиш	1 сомонӣ
• Сифат	“proof”
• Филиз	нуқра Ag 925
• Вазни умумӣ	20,00гр.
• Таркиби химиевӣи филизи ҳолис	16,65гр.
• Қутр	35мм.
• Ғафсӣ	2,50мм.
• Миқдор	2000 дона
• Нархи фурӯш	189,5сомонӣ

Паси танга (реверс): дар қутри ҳалқаи берунӣ навиштаҷоти “Соли Тамаддуни Ориёӣ”, дар поён соли барориш – 2006. Дар маркази курс саҳнаи шикори шоҳ.

Давом дорад

ҲИСОБОТИ БОНКҲО ВА ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИЙ

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ СОЛИ 2024 (МЛН. СОМОНИ)			❑ ДОРОИҲО	
НОМҒҮИ БОНКҲО	31.12.2023	31.12.2024	Тағйирот нисбати 31.12.2023	
			номиналӣ	нисбӣ
КВД БА ҚТ "Амонатбанк"	7 579,3	8 719,9	1 140,5	15,0%
ҚСК "Бонки Эсхата"	5 678,3	6 926,7	1 248,4	22,0%
ҚСК "Ориёнбанк"	5 287,3	5 349,5	62,2	1,2%
ҚСП "Бонки байналмилалии Тоҷикистон"	2 573,3	3 919,0	1 345,7	52,3%
ҚСП "Душанбе Сити Бонк"	1 823,9	3 290,1	1 466,2	80,4%
ҚСП "Спитамен Бонк"	1 782,1	3 004,7	1 222,6	68,6%
ҚСК "Коммерсбонки Тоҷикистон"	1 834,6	2 384,1	549,5	30,0%
ҚСК "Алиф Бонк"	1 339,8	1 769,8	430,0	32,1%
ҚСП Бонки "Арванд"	1 205,0	1 561,1	356,1	29,6%
ҚСП "Бонки сармоягузори ва қарзии Тоҷикистон"	1 175,1	1 294,2	119,2	10,1%
КВД БССТ "Саноатсодиротбанк"	784,8	1 096,4	311,6	39,7%
ҚСП "Актив Бонк"	413,3	555,4	142,1	34,4%
ҚСП "Бонки Рушди Тоҷикистон"	102,0	123,0	21,1	20,7%
ҚСП "Фридом Бонк Тоҷикистон"	0,0	96,2	96,2	100,0%
Шӯъбаи бонки "Тиҷорат"-и ҚИЭ	119,2	93,3	-25,9	-21,7%
ҚСК "Тавҳидбанк"	243,6	328,1	84,5	34,7%

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БА ҲОЛАТИ 31.12.2024

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ СОЛИ 2024 (МЛН. СОМОНӢ)			УҲДАДОРИҲО	
НОМГӢИ БОНКҲО	31.12.2023	31.12.2024	Тағйирот нисбати 31.12.2023	
			номиналӣ	нисбӣ
КВД БА ҚТ "Амонатбанк"	6 719,7	7 730,2	1 010,5	15,0%
ҚСК "Бонки Эсхата"	4 699,5	5 807,5	1 108,0	23,6%
ҚСК "Ориёнбанк"	4 038,7	3 963,8	-74,9	-1,9%
ҚСП "Бонки байналмилалӣ Тоҷикистон"	2 180,9	3 352,3	1 171,3	53,7%
ҚСП "Душанбе Сити Банк"	1 599,5	2 858,1	1 258,6	78,7%
ҚСП "Спитамен Банк"	1 576,8	2 648,8	1 072,1	68,0%
ҚСК "Коммерсбонки Тоҷикистон"	1 506,2	2 013,9	507,7	33,7%
ҚСК "Алиф Банк"	1 164,9	1 530,8	365,9	31,4%
ҚСП Бонки "Арванд"	988,4	1 309,3	320,9	32,5%
ҚСП "Бонки сармоягузорӣ ва қарзии Тоҷикистон"	938,3	1 027,2	88,8	9,5%
КВД БССТ "Саноатсодиротбанк"	214,5	459,5	245,0	114,2%
ҚСП "Актив Банк"	310,9	447,0	136,1	43,8%
ҚСП "Бонки Рушди Тоҷикистон"	46,3	64,8	18,5	39,9%
Шӯъбаи бонки "Тиҷорат"-и ҚИЭ	76,8	47,0	-29,8	-38,8%
ҚСП "Фридом Банк Тоҷикистон"	0,0	0,0	0,0	0,0%
ҚСК "Тавҳидбанк"	144,4	204,0	59,7	41,3%

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ СОЛИ 2024 (МЛН. СОМОНИ)			САРМОЯ	
НОМГҶИ БОНКҲО	31.12.2023	31.12.2024	Тағйирот нисбати 31.12.2023	
			номиналӣ	нисбӣ
ҚСҚ "Ориёнбонк"	1 248,6	1 385,8	137,1	11,0%
ҚСҚ "Бонки Эсхата"	978,7	1 119,2	140,5	14,4%
КВД БА ҚТ "Амонатбонк"	859,7	989,7	130,0	15,1%
КВД БССТ "Саноатсодиротбонк"	570,3	636,9	66,6	11,7%
ҚСП "Бонки байналмилалии Тоҷикистон"	392,4	566,7	174,3	44,4%
ҚСП "Душанбе Сити Бонк"	224,4	432,0	207,6	92,5%
ҚСҚ "Коммерсбонки Тоҷикистон"	328,4	370,3	41,9	12,8%
ҚСП "Спитамен Бонк"	205,3	355,8	150,5	73,3%
ҚСП "Бонки сармоягузори ва қарзии Тоҷикистон"	236,7	267,1	30,3	12,8%
ҚСП Бонки "Арванд"	216,6	251,8	35,2	16,3%
ҚСҚ "Алиф Бонк"	174,9	239,1	64,1	36,7%
ҚСП "Актив Бонк"	102,4	108,5	6,0	5,9%
ҚСП "Фридом Бонк Тоҷикистон"	0,0	96,2	96,2	100,0%
ҚСП "Бонки Рушди Тоҷикистон"	55,6	58,2	2,6	4,6%
Шӯъбаи бонки "Тиҷорат"-и ҚИЭ	42,4	46,3	4,0	9,3%
ҚСҚ "Тавҳидбонк"	99,2	124,0	24,8	25,0%

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БА ҲОЛАТИ 31.12.2024

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ СОЛИ 2024 (МЛН. СОМОНӢ)			☑ БАҶИЯИ САНДУҶИ ҚАРЗӢ	
НОМГӢИ БОНКҲО	31.12.2023	31.12.2024	Тағйирот нисбати 31.12.2023	
			номиналӣ	нисбӣ
ҚСК "Бонки Эсхата"	3 167,7	3 880,0	712,3	22,5%
ҚСК "Ориёнбонк"	3 576,8	2 850,6	-726,2	-20,3%
КВД БА ҚТ "Амонатбонк"	1 943,6	2 805,9	862,3	44,4%
ҚСП "Спитамен Бонк"	994,4	1 338,8	344,4	34,6%
ҚСП Бонки "Арванд"	973,9	1 262,2	288,3	29,6%
ҚСК "Коммерсбонки Тоҷикистон"	854,4	967,7	113,3	13,3%
ҚСК "Алиф Бонк"	552,6	916,3	363,7	65,8%
ҚСП "Бонки сармоягузорӣ ва қарзии Тоҷикистон"	715,2	770,9	55,7	7,8%
ҚСП "Бонки байналмилалӣ Тоҷикистон"	576,9	723,2	146,2	25,4%
КВД БССТ "Саноатсодиротбонк"	406,9	564,4	157,5	38,7%
ҚСП "Душанбе Сити Бонк"	108,9	134,9	26,0	23,9%
ҚСП "Актив Бонк"	39,0	109,5	70,4	180,3%
ҚСП "Бонки Рушди Тоҷикистон"	19,6	45,8	26,2	133,6%
Шӯъбаи бонки "Тиҷорат"-и ҚИЭ	24,8	28,6	3,8	15,2%
ҚСП "Фридом Бонк Тоҷикистон"	0,0	0,0	0,0	0,0%
ҚСК "Тавҳидбонк"	108,9	160,6	51,7	47,5%

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ СОЛИ 2024 (МЛН. СОМОНӢ)			❏ БАҚИЯИ АМОНАТҲО	
НОМҒӢИ БОНКҲО	31.12.2023	31.12.2024	Тағйирот нисбати 31.12.2023	
			номиналӣ	нисбӣ
КВД БА ҶТ "Амонатбонк"	6 719,7	7 730,2	1 010,5	15,0%
ҶСК "Бонки Эсхата"	4 699,5	5 807,5	1 108,0	23,6%
ҶСК "Ориёнбонк"	4 038,7	3 963,8	-74,9	-1,9%
ҶСП "Бонки байналмилалии Тоҷикистон"	2 180,9	3 352,3	1 171,3	53,7%
ҶСП "Душанбе Сити Бонк"	1 599,5	2 858,1	1 258,6	78,7%
ҶСП "Спитамен Бонк"	1 576,8	2 648,8	1 072,1	68,0%
ҶСК "Коммерсбонки Тоҷикистон"	1 506,2	2 013,9	507,7	33,7%
ҶСК "Алиф Бонк"	1 164,9	1 530,8	365,9	31,4%
ҶСП Бонки "Арванд"	988,4	1 309,3	320,9	32,5%
ҶСП "Бонки сармоягузори ва қарзии Тоҷикистон"	938,3	1 027,2	88,8	9,5%
КВД БССТ "Саноатсодиротбонк"	214,5	459,5	245,0	114,2%
ҶСП "Актив Бонк"	310,9	447,0	136,1	43,8%
ҶСП "Бонки Рушди Тоҷикистон"	46,3	64,8	18,5	39,9%
Шӯъбаи бонки "Тиҷорат"-и ҶИЭ	76,8	47,0	-29,8	-38,8%
ҶСП "Фридом Бонк Тоҷикистон"	0,0	0,0	0,0	0,0%
ҶСК "Тавҳидбонк"	144,4	204,0	59,7	41,3%

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ СОЛИ 2024 (МЛН. СОМОНӢ)			❏ ФОИДА/ЗАРАР	
НОМГӢИ БОНКҲО	31.12.2023	31.12.2024	Тағйирот нисбати 31.12.2023	
			номиналӣ	нисбӣ
ҚСК "Бонки Эсхата"	220,7	257,0	36,3	16,5%
ҚСП "Бонки байналмилалӣи Тоҷикистон"	169,9	220,9	51,0	30,0%
КВД БА ҚТ "Амонатбанк"	129,1	140,0	10,9	8,4%
ҚСК "Ориёнбанк"	118,2	120,1	1,9	1,6%
ҚСП "Душанбе Сити Банк"	51,0	67,6	16,6	32,5%
ҚСП "Спитамен Банк"	27,9	51,6	23,7	85,0%
ҚСК "Коммерсбонки Тоҷикистон"	42,6	47,8	5,2	12,2%
КВД БССТ "Саноатсодиротбанк"	36,7	39,6	2,9	7,8%
ҚСК "Алиф Банк"	0,1	37,2	37,1	52964,0%
ҚСП "Бонки сармоягузорӣ ва қарзии Тоҷикистон"	42,0	34,5	-7,5	-17,8%
ҚСП Бонки "Арванд"	30,2	30,0	-0,2	-0,8%
ҚСП "Актив Банк"	0,8	6,0	5,2	652,6%
Шӯъбаи бонки "Тиҷорат"-и ҚИЭ	4,2	4,6	0,4	8,5%
ҚСП "Бонки Рушди Тоҷикистон"	2,7	2,6	-0,2	-5,9%
ҚСП "Фридом Банк Тоҷикистон"	0,0	-3,8	-3,8	-100,0%
ҚСК "Тавҳидбанк"	-5,6	2,6	8,2	146,5%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР БАРОИ СОЛИ 2024 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			❑ ДОРОИҲО	
НОМӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	31.12.2023	31.12. 2024	Тағйирот нисбати 31.12.2023	
			(бо маблағ)	(бо фоиз)
ҚСП "ТС "Суғуртаи аввалини миллӣ"	311 111,5	270 469,0	-40 642,5	-13,1%
ЧДММ "ТС Бима"	169 797,8	208 324,5	38 526,7	22,7%
ЧДММ ТСА "Спитамен Иншуренс"	122 122,1	236 142,2	114 020,1	93,4%
ҚСП ТС "Паймон Иншуренс"	76 851,8	50 948,1	-25 903,7	-33,7%
КВД "Тоҷиксуғурта"	56 368,6	59 218,2	2 849,6	5,1%
ЧДМ "ТС "Муин"	15 891,0	16 428,0	537,0	3,4%
ЧДММ "ДС суғурта"	14 757,4	18 931,4	4 174,0	28,3%
ЧДММ "ТС "Меҳнат"	12 313,2	7 816,0	-4 497,2	-36,5%
ЧДММ "ТС Эсхата-Суғурта"	9 730,6	8 685,2	-1 045,5	-10,7%
ЧДММ "ТС Бима Ҳаёт"	7 514,7	7 214,6	-300,1	-4,0%
ЧДММ "Суғуртаи асри 21"	5 833,1	2 582,4	-3 250,7	-55,7%
ЧДММ "ТС Итминон"	3 981,1	4 016,6	35,5	0,9%
ЧДММ "ТС Сипаҳр"	3 040,4	2 952,1	-88,3	-2,9%
ЧДММ "ТС Такаффул"	2 837,1	5 659,3	2 822,2	99,5%
ЧДММ "Суғуртаи Шарқ"	2 025,3	0,0	-2 025,3	-
ЧДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	1 573,8	2 111,4	537,6	34,2%
Ҳамагӣ	815 749,6	901 498,8	85 749,3	10,5%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ БА ҲОЛАТИ 31.12.2024

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР БАРОИ СОЛИ 2024 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			📊 УҲДАДОРИҶО	
НОМГУӢ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	31.12.2023	31.12.2024	Тағйирот нисбати 31.12.2023	
			(бо маблағ)	(бо фоиз)
ЧДММ "ТС Бима"	149 544,8	139 467,7	-10 077,1	-6,7%
ҚСП "ТС "Суғуртаи аввалини миллӣ"	75 621,8	89 634,4	14 012,6	18,5%
КВД "Тоҷиксуғурта"	44 314,5	23 545,9	-20 768,6	-46,9%
ҚСП ТС "Паймон Иншуренс"	33 594,1	36 544,5	2 950,4	8,8%
ЧДММ ТСА "Спитамен Иншуренс"	16 138,3	23 894,5	7 756,2	48,1%
ЧДММ "ТС "Меҳнат"	9 849,0	6 544,9	-3 304,1	-33,5%
ЧДММ "ТС Эсхата-Суғурта"	7 493,8	6 134,4	-1 359,4	-18,1%
ЧДММ "ДС суғурта"	6 195,1	12 194,6	5 999,5	96,8%
ЧДМ "ТС "Муин"	2 769,5	1 255,2	-1 514,3	-54,7%
ЧДММ "ТС Бима Ҳаёт"	2 316,4	2 017,2	-299,2	-12,9%
ЧДММ "ТС Такаффул"	1 860,2	4 488,0	2 627,8	2,4 мар.
ЧДММ "Суғуртаи асри 21"	1 209,2	160,2	-1 049,0	-86,8%
ЧДММ "ТС Итминон"	1 016,5	939,7	-76,8	-7,6%
ЧДММ "ТС Сипаҳр"	353,4	679,4	326,0	92,2%
ЧДММ "Суғуртаи Шарқ"	76,7	0,0	-76,7	-
ЧДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	62,8	77,6	14,8	23,6%
Ҳамагӣ	352 416,1	347 578,2	-4 837,9	-1,4%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР БАРОИ СОЛИ 2024 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			САРМОЯ	
НОМӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	31.12.2023	31.12.2024	Тағйирот нисбати 31.12.2023	
			(бо маблағ)	(бо фоиз)
ҚСП "ТС "Суғуртаи аввалини миллӣ"	235 489,7	180 834,6	-54 655,1	-23,2%
ЧДММ ТСА "Спитамен Иншуренс"	105 983,8	212 247,7	106 263,9	100,3%
ҚСП ТС "Паймон Иншуренс"	43 257,7	14 403,6	-28 854,1	-66,7%
ЧДММ "ТС Бима"	20 253,0	68 856,8	48 603,8	3,4 мар.
ЧДМ "ТС "Муин"	13 121,5	15 172,8	2 051,3	15,6%
КВД "Тоҷиксуғурта"	12 054,1	35 672,3	23 618,2	2,9 мар.
ЧДММ "ДС суғурта"	8 562,3	6 736,8	-1 825,5	-21,3%
ЧДММ "ТС Бима Ҳаёт"	5 198,3	5 197,4	-0,9	-0,02%
ЧДММ "Суғуртаи асри 21"	4 623,9	2 422,2	-2 201,7	-47,6%
ЧДММ "ТС Итминон"	2 964,6	3 076,9	112,3	3,8%
ЧДММ "ТС Сипаҳр"	2 687,0	2 272,7	-414,3	-15,4%
ЧДММ "ТС "Меҳнат"	2 464,2	1 271,1	-1 193,1	-48,4%
ЧДММ "ТС Эсхата-Суғурта"	2 236,8	2 550,8	314,1	14,0%
ЧДММ "Суғуртаи Шарқ"	1 948,6	0,0	-1 948,6	-
ЧДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	1 511,0	2 033,8	522,8	34,6%
ЧДММ "ТС Такаффул"	976,9	1 171,3	194,4	19,9%
Ҳамагӣ	463 333,5	553 920,8	90 587,3	19,6%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ

БА ҲОЛАТИ 31.12.2024

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР БАРОИ СОЛИ 2024 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			❑ ВОРИДОТИ МУКОФОТ	
НОМГУӢ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	31.12.2023	31.12.2024	Тағйирот нисбати 31.12.2023	
			(бо маблағ)	(бо фоиз)
ҶДММ "ТС Бима"	165 177,4	117 873,2	-47 304,2	-28,6%
ҶСП "ТС "Суғуртаи аввалини миллӣ"	109 691,2	126 225,1	16 533,9	15,1%
ҶСП ТС "Паймон Иншуренс"	60 560,3	60 676,7	116,4	0,2%
КВД "Тоҷиксуғурта"	39 459,2	44 011,1	4 551,9	11,5%
ҶДММ ТСА "Спитамен Иншуренс"	15 477,2	25 183,3	9 706,1	62,7%
ҶДММ "ДС суғурта"	13 064,4	13 846,2	781,8	6,0%
ҶДММ "ТС "Меҳнат"	8 954,9	5 639,4	-3 315,5	-37,0%
ҶДММ "ТС Эсхата-Суғурта"	4 780,2	4 141,9	-638,3	-13,4%
ҶДММ "Суғуртаи асри 21"	4 194,6	349,5	-3 845,1	-91,7%
ҶДМ "ТС "Муин"	3 251,4	3 616,1	364,7	11,2%
ҶДММ "ТС Такаффул"	2 235,8	8 596,6	6 360,8	3,8 мар.
ҶДММ "ТС Итминон"	1 989,2	2 877,1	887,9	44,6%
ҶДММ "ТС Сипаҳр"	1 215,9	1 377,2	161,3	13,3%
ҶДММ "ТС Бима Ҳаёт"	315,0	1 128,3	813,3	3,6 мар.
ҶДММ "Суғуртаи Шарқ"	148,2	0,0	-148,2	-
ҶДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	0,0	3,5	3,5	-
Ҳамагӣ	430 514,9	415 545,2	-14 969,7	-3,5%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР БАРОИ СОЛИ 2024 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			☑ ПАРДОХТҲОИ СУҒУРТАВӢ	
НОМҒӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	31.12.2023	31.12.2024	Тағйирот нисбати 31.12.2023	
			(бо маблағ)	(бо фоиз)
ЧДММ "ТС Бима"	7 774,9	7 075,0	-699,9	-9,0%
ЧДММ ТСА "Спитамен Иншуренс"	3 236,1	1 642,1	-1 594,0	-49,3%
КВД "Тоҷиксуғурта"	3 204,3	3 386,9	182,6	5,7%
ЧДММ "ДС суғурта"	2 872,4	6 941,2	4 068,8	2,4 мар.
ҚСП "ТС "Суғуртаи аввалини миллӣ"	2 328,3	3 732,0	1 403,7	60,3%
ЧДММ "ТС "Меҳнат"	1 328,7	1 574,8	246,1	18,5%
ЧДМ "ТС "Муин"	474,0	245,6	-228,4	-48,2%
ҚСП ТС "Паймон Иншуренс"	397,0	425,7	28,7	7,2%
ЧДММ "Суғуртаи асри 21"	291,3	348,1	56,8	19,5%
ЧДММ "ТС Итминон"	156,6	64,2	-92,4	-59,0%
ЧДММ "ТС Эсхата-Суғурта"	140,3	960,0	819,7	6,8 мар.
ЧДММ "Суғуртаи Шарқ"	133,6	0,0	-133,6	-
ЧДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	114,3	0,0	-114,3	-
ЧДММ "ТС Такаффул"	100,4	945,8	845,4	9,4 мар.
ЧДММ "ТС Бима Ҳаёт"	95,9	1 197,1	1 101,2	12,5 мар.
ЧДММ "ТС Сипаҳр"	10,5	141,4	130,9	13,5 мар.
Ҳамагӣ	22 658,6	28 679,8	6 021,2	26,6%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ БА ҲОЛАТИ 31.12.2024

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР БАРОИ СОЛИ 2024 (АДАД)			ШАРТНОМАҶО	
НОМГУӢ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	31.12.2023	31.12.2024	Тағйирот нисбати 31.12.2023	
			(бо адад)	(бо фоиз)
ҚСП "ТС "Суғуртаи аввалини миллӣ"	1 100 750	1 247 797	147 047	13,4%
ҚСП ТС "Паймон Иншуренс"	591 768	586 185	-5 583	-0,9%
КВД "Тоҷиксуғурта"	556 434	356 469	-199 965	-35,9%
ЧДМ "ТС "Муин"	26 007	23 241	-2 766	-10,6%
ЧДММ "ТС Бима"	22 676	29 935	7 259	32,0%
ЧДММ ТСА "Спитамен Иншуренс"	19 125	36 154	17 029	89,0%
ЧДММ "ДС суғурта"	1 847	3 476	1 629	88,2%
ЧДММ "Суғуртаи асри 21"	1 690	617	-1 073	-63,49%
ЧДММ "ТС "Меҳнат"	1 085	1 417	332	30,6%
ЧДММ "ТС Сипаҳр"	293	347	54	18,4%
ЧДММ "ТС Итминон"	195	187	-8	-4,1%
ЧДММ "ТС Такаффул"	66	160	94	2,4 мар.
ЧДММ "ТС Бима Ҳаёт"	43	167	124	3,9 мар.
ЧДММ "ТС Эсхата-Суғурта"	25	76	51	3,0 мар.
ЧДММ "Суғуртаи Шарқ"	21	0	-21	-
ЧДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	0	9	9	-
Ҳамагӣ	2 322 025	2 286 237	-35 788	-1,5%

Ба масъалаҳои рушди сармояи инсонӣ, тақвияти иқтидорҳои истеҳсоли ва истифодаи технологияҳои муосир, таъкили истеҳсоли молу маҳсулоти рақобатнок бо арзиши баланди иловашуда, пайванди илм бо истеҳсолот ва ташаккул додани иқтисоди ба дониш ва ихтироъкориву навоарӣ асосёфта тавачҷуҳи аввалиндараҷа зоҳир карда шавад.

*Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
Пешвои миллат муҳтарам
Эмомалӣ Раҳмон*

БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН ТАНГАҲОИ ХОТИРАВИҶ ВА ҶАШНИ

